

CHECKED-75

CHECKED-108

గృంథకర్త.

పుల్లిరాజయ్య, మేం|| అంబారిస్వామి.

న టీ న టు లు

పు రు షు లు.

౧. సూత్రధారి

౨. దంభాశూరుడు

౩. పన్నుఖుడు

౪. నారదుడు

౫. విష్ణుమూర్తి

౬. రామస్వామి

౭. లక్ష్మీకాంతం

౮. వెంకటేశం

౯. మహమ్మదు

౧౦. బైగీషాహారుడు

౧౧. శంఖచూడుచు

౧౨. ముత్తిగాడు

౧౩. బ్రహ్మ

౧౪. శంఖచూడు ప్రధాని

౧౫. శుకాచార్యుడు

౧౬. దేవేంద్రుడు

౧౭. కుమారస్వామి

౧౮. శంకరుడు

౧౯. చిత్రరథుడు

౨౦. గుహుడు

౨౧. నటీమణి

౨౨. లక్ష్మి

౨౩. సరస్వతి

౨౪. ధవళాంగి

౨౫. చెలికత్తె

౨౬. తులసీ

౨౭. సుగంధి

౨౮. ముత్తి

అమరావతి అధిపతి

ద భాశూరుని ప్రధాని

బ్రహ్మ పుత్రుడు

వైకుంఠనివాసుడు

పాఠశాల బాలురు

శంఖచూడుని విద్యగురువు

కథానాయకుడు

ఎరుకువాడు

సత్యలోక నివాసుడు

ధనుజుల కులగురుండు

స్వర్గాధిపతి

ఇంద్రుని మంత్రి

కైలాసవాసుండు

శంకరుని దూత

పార్వతికుమారుడు

స్త్రీ లు

విష్ణుమూర్తి ఇల్లాలు

బ్రహ్మ ఇల్లాలు

శంఖచూడుని తల్లి

ధవళదాసి

కథానాయకి

తులసీ చెలి

ఎరుకలసాని

నేనామయినా నానా

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః

సతీతులసి పరిణయ నాటకము

వృధమాశ్వాసము.

ప్రారంభము.

కం॥ శ్రీరమణీమనోహర । నారదసంగీతలోల సగధరశౌరీ । భారమునీదని
నమ్మితి । ధారుణి అంబారిప్యాట ధామముకుందా ॥

కం॥ దలచెద శ్రీగణాధుని । దలచెద శివవిష్ణుబ్రహ్మ తద్వృత్తుగుప్తుకం
డుక్ । దలచెద మార్కెండేయుని । దలచెద బావనబ్రదా వతులక్
యెపుడుక్ ॥

కం॥ భాతీ సెలు యెల్లస్వపు । మనువక నామదిలొదలతు మత్కవికెపు
డుక్ । నేనుపుతో నీద్యుల । సరగుణ నాకొసంగ జీసి సాకుమి జననీ॥

సీ॥ శ్రీరామలక్ష్మణుల సేవించి పూజించి । జనయితిజనకుల సన్నుతింతు ।
అడెపురామార్యుల అత్తయందున దలచి । చెన్నూరుగంగారాము
సేవ జీతు । కిష్టమూచార్యుల ఇష్టముగ పూజించి । ముల్తాను
సాపాబ్బు ముందు గొలతు । ఘనపతివ్రతలను గొనియాడి మదిలోన
విష్ణుభక్తుల దలతు వరుసగాను ॥

గీ॥ పుణ్యపురుషులకును పదివేల వంద । సంబులొనరించి నేలహు ముదము
తోయీ । తులసీపరిణమ నాటకము యిలను మెచ్చ । రచన జేసె
దా హరిదయా రసముపలన ॥

—(శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థన - దర్శన - ఏకతాళం)—

మురళీ మోగింపరా । గోపాలకృష్ణా । కరుణించినను గావరా ॥
గోపా॥ మురళీ మ్రోయించి మోమిటుజూపించి కరిరాజావరదానా కాంక్ష
దీర్చుమువేగ ॥ముర॥ తాపనమత రావేరా । నాపెన నీకు । కోపమదేల
నురా ॥నా॥ నాపాలిదేవుండు గోపాలుడేయని । యేహృద్దు సమ్మాతి ।
కాపాడు మొక్కెడ ॥ముర॥ బుద్ధావతారుండవే । శ్రీ భుజగశయనా ।
భూరిపరాక్రండవే ॥శ్రీ॥ యిద్దారిత్తుల । ముద్దుల శ్రీకృష్ణా । సుద్దు
లెచక వా । కృద్ధివృత్తుమని యంటి ॥ముర॥ వానవాళ్ళుతుండనీ । వర

హావతార | ఆపించివేడితిని ||వర|| బాసురాంగా నీవీ | దాసుశేలకయున్న |
 వానీగనీతండ్రి వసుదేవునీతోడే ||ముర|| దివరాత్రులూనిన్ని కా | నా భావ
 ములోనా | భ్రమచే పూజించీతికా ||నాభా|| యేనిదైనా నాదు | కవిశేల
 కున్నాను | ధవళాక్షుని తల్లి | దేవదేవకితోడే ||ముర|| దశవేగుడావీవనీ |
 ఆపించితి నాదు దోషంబులెడబాపనీ ||ఆక్షి|| శేషశయరాసన్ను | చేపట్ట
 కున్నాను | కేశవనీ జననీ | యశోదదేవితోడే ||ముర|| కలలోననీ
 రూపము | నేగనికాంక్షించీ | నాలోనమ్మితి ఘనము ||నేగ|| యేలీలనె నా
 నన్ | పాలించకా యున్న | జలజాక్షమియన్న | బలదేవునీతోడే ||ముర||
 నిత్యాస్వరూపుడవే | నిగమావిచారా | నీలాశరీరుండవే | నిగమావి
 చారా | నీలాశరీరుండవే ||నిగ|| నిత్యానిత్యమునాకు | నీదర్శనమివకున్న |
 నీతమ్ముడైన యా | సాత్యాకితోడే సుమ్మి ||ముర|| సాధురక్షణుడావనీ |
 యరనా విచారా | నన్ను తింటినిన్ పూనీ ||సర|| మాధావనీయొక్క | బోద
 నివ్వకయున్న | నీదుమేనలైన రాధాదేవీతోడే ||ముర|| భూభారమణ చితివె
 శ్రీభూవతినాదు | పాపంబు లెడబాపవే ||శ్రీ|| రథసమునానన్ను | రక్షింప
 కాయున్న | విభవాక్షమిచ్చెల్లె | సుభద్రదేవితోడే ||ముర|| నారదార్చి
 తుండవే | శ్రీసతజనపాల | నయగుణశీలుండవే ||శ్రీ|| కారాణకరానా |
 నేనంబు లెంచిన | వరదనీప్రియపత్ని | శ్రీరుక్మిణీతోడే ||ముర|| చక్రాయు
 ముండావనీ | చేపట్టితి నిను నా | సతిసుతులజ్జోవుమనీ ||చేస|| అశ్రూర
 వదానా | ఆత్మనిల్పకయున్న | సక్రోధనీపత్ని | సత్యాభామతోడే ||ము||
 అంబారిప్యటావాస | రాజాఖ్యునికీ సా | ఖ్యునివృద్ధ శ్రీనివాస ||రా|| సంధ
 రమున నన్ను | సవరించకాయున్న | శుంభవ్రతాపనీదు | జాంభావతీ
 తోడే ||ముర||

సం-వ|| ఇట్లు ఇష్టదేవతా పార్థనంబుంజేసి శ్రీశివపురాణంబునంగల
 సతితులసీ పరిణయ నాటక రూపంబుగా రచియించిన కథాక్రమంబెట్టిదనిన

—(నూత్రధారి ప్రవేశించి సభవంకజూచి)—

నూత్ర-వ|| అహా సంతోషము సంతోషము యీ సభా మండలి
 బ్రహ్మాక్షిత్రిమువైశ్య శూద్రాది జనంబులు తమతమ పుత్రమిత్ర కళత్రా
 దులతో హరిచరిత్రంబులు విసంగోరి ఇట్టి సభ నలంకరించియున్న వారలు
 నదివీరికి కర్ణానందంబగునటుల నొక్క సత్కథయెద్దిగలదోమత్సా
 నోశ్వరియగు నటిని రావించి విదారింపెదగాక.

—(వాదం - వ్యతాళం - తరుజు - నందవనీకిదిమే)---

సూత్ర|| నారీమణి నటిరావే । సుకుమారీ ననుగెతోవే ॥హానా॥ ఆరూఢిగ
నామదికి । నొకవిచారము దోచెనెకలకి । స । త్వరమున రాగదె
మిళకీ ॥హానారీమ॥

ప॥ ప్రియసీ నటినీమృదుమధురగానఁబలుతొ నొకసారి నీవిటురమ్ము
(అంతలోనటి పోవేళించి).

నటి-ప॥ నాథా మీకిదొ అభివందనము.

సూ-ప॥ చెలి ఆప్తేశ్వర్యాభివృద్ధిరస్తు.

నటి॥ మారరదృషమనొ నాథా । మము । జేరితినిదొ గుణయూతా ॥హామా॥
గోరికతోనన్నిటకూ । రా । బిలచినపని యెందులకు । నది । త్వరగను
దెల్పుచినుటకూ ॥హామా॥

ప॥ నాథానన్నిచోటికి బహుతోందరగా బిలచిన కారణంబెట్టిదొ
సృతపరచుడు మీయాజ్ఞారీతిగా మెలంగుదాన.

సూత్ర॥ సుఖంబాక్షియుటు వినవే । నీ । వికన్ సభనుకనుగొనవే ॥హాసు॥
శ్రీకాంతుని కథలు విని । ఏ రేకాంతులమగుదుమనీ । యీసకల
జనంబుల మదిని ॥హాసు॥

ప॥ ప్రాణనాయకీ ఇట్టి సభవారందరు పుణ్యచరిత్రంబులు వికుటకై
యపేక్షించి నీకొరకు నిరీక్షింపుచున్నవారలు కావున వీరికొక పుణ్యకథ
యొందించి కెల్పెదవని సిన్నిందు రావించితిని యొక పుణ్యకథ యెద్దిగలదొ
తెల్పుము సఖి.

నటి॥ సుఖంబాక్షి మీకేమీ । నే । నికన్ దెల్పవలె స్వామీ ॥హాసు॥ సకల
శాస్త్రములు మీరే । బహు । చదివినవారలు గారే । నే । నికందెల్పు
వలె వేరే ॥హాసు॥

ప॥ నాథా మీరు సకల శాస్త్రసంపన్నులైయుండియు యేమెరుం
గని యీ అజ్ఞానురాలను విచారింపు చుంటిరా తమకందెల్పని సక్తధర్మ
పృథివియందునగలవా మీరేయొక్క పుణ్యకథ నాలోందించి తెల్పుడు.

సూత్ర॥ అటులైనను యిటువినుమా । నే॥ తటకున దెల్పెదగనుమా ॥నీవటు॥
బోటిమణి యింతలనూ । యా । మేటి తులసి చరితమును । నది ।
తేటగుగను దెల్పుదుమా ॥నీవటు॥

గీ॥ తులసి పరిణయ నాటకము నేటిరాత్రి | బోటివినిపించనలెననిన మనము
నందు | గోరుచుండెను గాననీ కోర్కెయేదో | తెల్లబల్కము నేదె
లును కుందునబలా ||

వ॥ సఖమణీ శ్రీశివపురాణ యుద్ధకాండఁబునంగల సతీతులసి పరి
ణయ నాటకము కొత్తగా రచియింప బడినది విన్నవించవలయునని
నాకోరిక ఇందులకు నీయిష్టమెద్దియో వచింపుము.

నటి॥ మేటి అంబారివ్యాట పురీ శ్రీ | హాటకాంధరునికోరి || యామే || నేటి
రాత్రి యాతులసీ పరిణయ నాటకమును దయజేసె | ౨ది | సూటిగ
దెల్పుడి గానీ || యామేటి ||

వ॥ బౌనాను మనోహర యాతులసీ పరిణయ నాటకము వినుటకు
మావంటిబోటి స్త్రీలకెంతో సంతోషము కావునయదే కథవిన్నవించుడి
గానీ ఈ నాటకమును కొత్తగా కృతిజేయించిన పుణ్యాత్ములెవ్వరో కృప
జేసి వివరింపజేయుండని కోరుచున్నాదాన.

సూత్ర-వ॥ సరియందిది అట్టులనే విన్నవించెద యిటునినుము.

సూత్ర-నీ॥ శ్రీకరమై యొప్పు జల్లాకరింపగ | తాలూక మెటుపల్లి ధర్మ
భూమి | పరగణాగోరుపుట్ల పట్టణసమీపమునున్న | అంబారి
వ్యాట నీవాసులైన | శ్రీహరి భక్తుడగు చీటిశెగ్గారావు | దొర
వారి సతిసాభాగ్యవతియు | శ్రీమతీ సుశీల దొరుసాని క్షీతిలోన |
యేదిశాశ్వతమనీ యెంచి మదిలో || గీ॥ కీర్తియే శాశ్వతమని
యెంచి కేవలముగ | ఇట్టి నాటకము కృతిజేయింపజేసి | తగిన
బహుమత్ యొసగి యీ ధరణి నుండు | కీర్తివళసినా సతియటే
కీరవాణి ||

నటి-వ॥ యేమీ సుశీల దొరుసాని జగత్ప్రసిద్ధి వహించుకొరకు ఇట్టి సతీ
తులసీ పరిణయ నాటకము రచన జేయించినదా సరి అట్టి పుణ్యాత్ము
రాలును యెల్లకాలము యాశ్రీహరి యేరక్షించును గానీ ఇట్టి నాటకము
నకు యీ సుశీల దొరుసాని సోదర సోదరీ మణులుకొంత ద్రవ్య సహాయము
జేసినరన వినియుంటిని కావున వారినామంబులు వివరింపజేసెదాన.

సూ-నీ॥ తరుణిరో వివగదే తాలూక జగిత్యాల | తత్సమీపమునున్న
ధరధరూరు | గ్రామనీవాసులౌ ఘనుడును కొల్లూరి | లక్ష్మరావు

దొర రమ్యగుణుడు | వారిధర్మాపత్ని వరకుక్కిణీమణి | ధరణి
యందునకీర్తి వడసినరగ | ఇట్టిపంపతులకు గట్టిసంతానంబు |
నల్వరు యనదగు నవనిలోన | హస్తాక్షదొరుసాని సతిగుణమతి
కియి | తమ్ముడు మాధవరావు ధర్మశాలి | సోదరి సుశీల దొరు
సాని చెల్లెలు | నందమ్మ దొరుసాని సుందరాంగి ||

గీ| వీరలందరు గూడి బహు వేడుకలర | రచనజేయుమని చెప్పి రతిముద
మున | ఇట్టి సత్పుణ్యమతుల చేపట్టియెపుడు | శ్రీ రమేశుండు
రక్షించు క్షితితలమునా ||

నటి-వ|| సరియాలాటి పుణ్యాత్ములను యీజగతిలో యీ శ్రీహరి వీరి
వంశ పరంపరములను దీర్గాయువుగా నుంచునుగాని కృతించినవారలెవరు.
సూ-గీ|| పుల్లిరాజయ్య పంతుల్ను పరగబిలచి | కానుకలొసంగియు కవి
పైస కాంక్షజేయు | ధాత్రీ సతితులసీ నాటకము చిత్రముగను |
రచనజేసెను వినగదే | రాజవదనా ||

వ|| సఖిమణి వింటివా అంబారిప్పాట నివాసులగు ఆపస్తంభ
సూత్రము కాండిల ఋషిగోత్ర సంపన్నుండగు శ్రీపద్మశాలి పుల్లిరాజయ్య
పంతులు రచించెను

నటి-వ|| ఏమీ అంబారిప్పాట కవీశ్వరులగు పుల్లిరాజయ్య పంతులు రచించి
నడా సరేకాని యతండినువరకే నాటకమైన రచించెనా లేక ఇదియే
క్రొత్తగా రచించెన.

సూ-గీ|| భక్తసీల వర్ణో చరిత్రంబు బాగుగాను | రచనజేసినాడనవినీ
రమణి యిపుడు| తెల్వనిస్త్రీవలె మరలనా దెల్పుమనుచు| యడు
గుటకు చిత్రమాయెనా మదికి నబలా||

వ|| సఖిమణి చొటల్లి అంబారిప్పాట స్వగ్రామ నివాసులగు
శ్రీమాన్ హస్తంతరెడ్డి దొరవారు భక్తసీల వర్ణోపాఖ్యాన నాటకమునకు
తగిన ద్రవ్యసహాయంబొనచివా పుల్లిరాజయ్య పంతులుకు బహుమతి
యొసంగి జగతియందు కీర్తిదెమ్మని నామాట నీవెరంగియే యుండువుగద
అందులకు తెల్వని స్త్రీవలె మరల నన్నడుగుటమే చిత్రము.

నటి-వ|| నాథా ఏనుమున్నే యెరంగియున్నదానను గాని ఇట్టి
సభవారందరికి తెల్వనటుల మల్లి మీతో పలికించితిని ఇందులకు నాయం
చేయన నతి శుభముగా తనుకుందోచుచున్న మునుచుడని నాప్రార్థన.

సూ-చ॥ సరి అట్లులైన సంతోష మేకాని నీవొకసారి వసంతకాలము వచ్చింది
నామనంబానందింపజేయుము.

—(వాదం - ఆదితాళం.)—

నటి॥ మనోహరా యీ వసంబునంగల విసోధముల యేమనందుగా ॥ మనో॥
ఘనంబైన యీ వసంత సుమముల కనుగొనగ ముదము నాయెగా॥

వ॥ నాథా ఈ వసవినోదవసంత సుమంబుల సువాసన లింతని
చెప్పరాదు అహ ఎంత అందమైన గాలి వీచుచున్నదో చూడుము.
సూత్ర॥ మనోహరీ యీ వసంత సుమముల । భ్రమించి సిఘ్ర ధరించుమా॥

మ॥ సనాతనమునుండి యిట్టి సుమములు । సఖిమణులకున్ ప్రేమ
సుమా ॥ మనో॥

వ॥ సఖి మీనంటి బోటిమణుల కీసుమంబులపై చాలప్రేమ కావున
నీ ప్రేమ దీరగా యీసుమంబుల నీశిఖ్రో ధరించి ఆప ది పుము.

నటి॥ చిలుకలు కోకిలములున్ బల్కగను । యులుకుజెందె నామనంబికా॥

చి॥ అలమృదు తుమ్మెద నాథంబులవిన । ఆనందంబును నాయెసభా॥

వ॥ ప్రియవల్లభా ఈ తుమ్మెదలు ఝంఝంమని మ్రోయగా
చిల్కలు కోకిలంబులు ఎంత అందంబుగ నాట్యమాడుచున్నావో చూడుము
అట్టి నాట్యంబులు కనుగొన్నంత మాత్రంబుననే యామరుండు నాయు
రమ్మున శరములదాల్చి నిలచెను కావున మరుతాప మాపుటకు నాతరంబు
గాకయున్నదిగద నాథా.

సూత్ర॥ కలికిరొ యీమల్లె పొదలలో మరు । కేళిగూడు దమ్మరమ్ము
సఖి కలి॥ సలలితముగ అంబారిప్పాట శీ॥ శౌరిని స్మరియింపుచు
ముళకీ॥

వ॥ ప్రియనాయకీ ఈ వసంత ఋతువులను గొనియాడి నామనంబు
గూడ తల్లడిల్లజేసితివి సరి మనమీమల్లె పొదలిండ్లలో మనుసార మనోజ
భాగంబులు సల్పుగము రమ్ము.

నటి-వ॥ చిత్తము అటులనే సల్పుదము పమ్ము.

సూ-చ॥ (అని నిష్క్రమించిన పరుడ వ్రాలెను.)

వైకుంఠంబున లక్ష్మీ తులసిపూజ చేయుట.

దర్శన - ఏకతాళం - (చల్లనిరాజా ఓచంద)

లక్ష్మీ॥ తల్లీ తులసీ దయజూడవమ్మా । నా । యల్లములో నిన్ను దలచెద
నమ్మా । కొలచెదనమ్మా ॥తల్లీ॥ పుల్లాభాక్షిరో నిన్నింక పూజిం
చెదా । మల్లపుప్పుల దండాలు మెడనేసెదా । చల్లనీతల్లివే సతివీ
తులసివే । ఓ పల్లవచాణీనన్ పాలించవమ్మా । ప్రార్థింతువమ్మా॥
తల్లీ॥ బుక్కులూక్ కుంకుమ మాత్తకోపన్నీటితో । సుఖమూర్తినికొ
పూజించితి ప్రేమతో । సఖునింజూపవె శాపమును కీర్పచె ।
ఓ శ్యామలాంగీ నిన్ను సేవింతువమ్మా । శరణాటినమ్మా ॥తల్లీ॥
పెంపైన అంబారివ్యాటందున । విను ఇంపుతోటనులెల్ల పది
యందున । సొంపుతో కార్తీక మాసంబునందిక । మీధంపతులా
పూజ జరిపెంతరమ్మా । దయజూడవమ్మా ॥తల్లీ॥

సం-వ॥ (అంతలో సరస్వతచ్చటికి విచ్చేసిన లక్ష్మీనిగని)

లక్ష్మీ-వ॥ శారదా వందనములు,

సర-వ॥ లక్ష్మీ ప్రతి వందనముగా నీయొక విచారము,

లక్ష్మీ-వ॥ భారతీ అది యెట్టి విచారమో వచింపుము.

వాదం- ఏకతాళం - (తరుజు నందనందనజూ)

సర॥ మందరీ శ్రీలక్ష్మీ సీపుష్పా చిన్నబోయీ వృక్షమున్ ॥మంద॥ ఎందు
కును పూజింపుచున్నవో । ముందుగా దెబ్బమిక్ ॥మందరీ॥

వ॥ లక్ష్మీ సకల జనంబులు నిన్నే పూజింపుచుండగా నీవీ అన్య
వృక్షమును బహు పెంపుజేయుచు పూజింపుచున్న కారణంబేమి.

లక్ష్మీ॥ అన్యవృక్షముగాదు యిది బహు । పుణ్యవృక్షమే శారదా ॥అన్య॥
ధన్యతాలీ ధాత్రి తులసీ । ధర్మధ్వజ పుత్రీగదా ॥అన్య॥

వ॥ సరస్వతీ ఇట్టి వృక్షము అన్యవృక్షమునుకొంటేవా కామకాదు
పతివ్రత స్త్రీలలో ప్రఖ్యాతి వహించిన సతీతులసి యనంబడును వింటివా.

సర॥ పతివ్రతలతో బోలికట్టి । పతితులసీ ఇతలా ॥పతి॥ ఖ్యాతిగా
ఈ వృక్షముగుటకు । కారణంబదీ యేమిలా ॥పతి॥

ప॥ కావన నీవు దెల్పు వాక్యంబులు నాకాశ్చర్యంబై తోచు
చున్నవి. అదియేటులన్నను నామె తులసీ వృక్షయగుట మేఘి నీవు పూజింపు
చున్న కారణమేమి.

లక్ష్మి॥ భారతీ యీ సతితులసీ శ్రీ । హరిం శిలగాజేసెనూ ॥ భార॥ నేరముల
క్షమించుమని జో । హరులొనగ్చితి యికవిను ॥ భార॥

ప॥ శారదా ఈమె శాపవశమ్మన నా నాథుండు శిలరూపము
నొందెను అందు సూదరీమణిని పూజింపుచున్నదానను వింటివా.

సర॥ ఆహహా శ్రీలక్ష్మి నామది కాశ్చరియమై తోచెగా ॥ ఆ॥ శ్రీహరియు
శిలరూపమొందగ । చిత్రమాయెను బాగుగా ॥ ఆహా॥

స॥ లక్ష్మి యిదియేమి విపరీతము ఈవారీరత్నను తులసి వృక్షమై
జన్మించిన హరి శిలరూపమొందుటకు కారణంబేమి సవిస్తారమంత స్వప్నం
బుగా విన్నవించుమని వేడుచున్నదాన.

లక్ష్మి॥ ధారుణీ అంబారిప్యాట । శౌరిచరితము ఇంతల ॥ ధారు॥ శారదానే
దెలిపెదానది । చక్కగానీ వినుమిక ॥ ధారు॥

స॥ సరే అట్టి సమాచారంబు దెలిపెద నీవిచోట్ట కూర్చుండుము.

సం-ప॥ అంతలొ సరస్వతి కూర్చుండివున్నంతలొ లక్ష్మి ఇట్టి కథను
జెప్పటకు ప్రారంభించిన పరుడ వ్రాలుట.

కథ ప్రారంభము.

-(ధంభాశూరుని ప్రవేశం - దర్శనూపకం - కంసాభూ)-

ధం॥ ధంభాశూరుడరా శుంభప్రతాప । శూరక్రేష్వరుడనునే ॥ ధం॥ గంభీ
రాస్వభాహుడ । ఘనబలాద్యుడ ధైర్యుడ సంభరమున అమరావతి ।
చక్కగ పరిపాలించిన ॥ ధం॥ సాధనలంఘననూ బహు చతురథా ।
జూపించినవాడనునే ॥ సాధ॥ వేదములాధి పురాణము వ్యాకరణము
శాస్త్రాంబులు । బోధలు నారూడిగనే జదివియు ధిగ్భయమొందిన ॥
ధం॥ ధానన వంశజడా ధనమానిమించు ధర్మాపరుడనునే ॥ ధం॥ పని
బూనియు అంబారీ । ప్లాట నివాసుని మనమున అనుదినమును
దలచుచు యా । నందముతో చరియించిన ॥ ధంభా॥

ప॥ పన్నుఖా.

పణ్డు-ప॥ రాక్షసేంద్రా యేమి యాజ్ఞ.

వాదం - ఏకతాళం (తరజా సచివోత్తమ మన)

ధం॥ మృగముల మన అమరావతి ధనుజులు । డేమముగనో మృగముల
తెల్పుము ॥షన్ము॥ యేమికోంత లేక నిర్భయులై । కామితార్థ
ములు గైకొని సీతము ॥షన్ము॥

ప॥ షన్ముఖ మన అమరావతితో ధనుజులకెల్ల డేమమేనా
తెల్పుము.

షన్ము॥ ధానవేంద్ర మన అమరావతితో ధనుజులకెల్లను సుఖమేనుమివిను॥
ధాన॥ అనుచినమును మీయాజ్ఞ చరింపుచు । ఘనముగ మిమ్మే
గొనియాడుచు ఒలే ॥ధాన॥

ప॥ ధంభాశూర ధానవేంద్ర మన అమరావతితో సకల ధనుజులు
సుఖసాయులయ్యే యున్నవారు మహావీర్యో.

ధ॥ మంచిది యిటువిను నామదికిని నొక । కాంక్షగలిగె ఇంతలోన
షన్ముఖ ॥మంచి॥ సంపితముగమాకు పుణ్యపుత్ర । సంతతెన్నడు
గల్గునొకద యిక ॥మంచి॥

గీ॥ వయసు ప్రాయము దీరగా వచ్చెగానీ । ఇంతవరకై నమాకును సంతతి
యును । గలుగదాయెమి ఇదియేమి కారణందో । పుత్రసంతతిలేనిమా
పురుష లేలా ॥

ప॥ ప్రధానిశేఖరా పుత్రులులేని వారికి గతిమోక్షంబులులేవని వేద
శాస్త్ర పురాణంబులు దెల్పుచున్నవి కావున మాకింతవరకై నా పుత్రసంతతి
గలుగదాయెను ఇక మావంతుకు పుత్రసంతతి యున్నదో లేదో కదా.

షన్ము॥ ధారుణి శ్రీ అంశారిష్టాట నిజ । ధాముడైన ఓక శేష్రుండిల॥
ధారు॥ కోరుకున్న వరములు ధనుజులకును । కూరిమితొయిచ్చి
బోచునమ్ముమి ॥ధారు॥

ప॥ ధానవేంద్రా శంకరుని గురించి తాము తపమాచరించిన తప్పక
మీకు సంతతి గల్గును ఇక నామాట అబద్ధమైన అదోత్తరీకచంఛారియగు
నారదమహాముఖుల వారు ఇచ్చోటికి విచ్చేయుచున్నవారు యదిగి తెలుసు
కొనుము.

ధం-ప॥ సరిమంచి దిటు రానియ్యు.

నారదులు ప్రవేశం - (అదిమోహణ రాగం)

నార|| నారాయణ శౌరీ సరహరి ||నా|| నారాయణ నీ నామమే మధు
రము | కారణరూప మురారిపరాత్పర ||నారా|| గోపరిపాలా గోసిక
లోలా | తాపసనుత దయజూడవదేలా ||నారా|| నందకుమారా నవ
నితచారా | ఇదిలేత ముకుంద జనార్ధన ||నారా|| సురవరరత్నా
సురరిపుశీతా వరదాయక శ్రీ | వందిత చరణా ||నారా|| భాసుర
ముగ అంబారిప్యట నీ | వాసుడవైహరి భక్తుల నేలిన ||నారా||

సం-వ|| ఆహహ శ్రీహరి శ్రీమత్నారాయణ నీలీలా నామా
మృతఃకును పఠించిన నామది కెంతో మధురమయ్యెను, ఇక నన్ను రక్షిం
పుము దేవా మహానుభావ (అని యోచించి) యేమీ ఈ సమయంబున
ధంభాశూరుండు పుత్రసంతానము కొరకై నాలోచింపుచున్నవాడె సరే
ఇదియే సమయము మంచిగ దొరసివచ్చినది అలనాడు రాధాదేవి సుధా
ముని ధనుజుడవై జన్మించగలవని శాపంబొసంగెను కావున అట్టి సుధా
మునియధానపుని గర్భంబున జన్మించె యుపాయంబూహించి నొక చిత్రంబు
గావించెదగాక.

సం-వ|| (అంతలో దంబుని కడకేగిన దంబుడు నారమనిగాంచి)

-(వాదం - రూపకము)-

ధం|| వందనములు వందనములు | వందనములు మౌనిచంద్ర ||వం|| ఇందు
మీరు రాకడకా నందమునాయెను నామది| నారద దయచేయుండిక

వ|| స్వామీ నారద మునీంద్రుడు మీకిదో నమస్కరింపుచున్న
వాడను కటాక్షించి మీరీ నుణిపింబున గూర్చుండుడు.

నార|| ధానవకుల చంద్రాతా దస్తూదీర్గాభిరస్తు ||ధాన|| అనువుగ నీసతి
సుతులు | మునికొని తేమమెయున్నర ముందుగనాతో వచ్చిపుము|

వ|| దంభాశూర వర్ధిల్లుమి గాని నీసతిమత దయాది భాంధవ దానపు
లెల్ల తేమంబుగయున్న వారలేకద.

ధం|| స్వామి నారదముని నీ | కేమని తెల్పుదు నాస్తితి ||స్వామి|| యేమి
పాపమొనరించి తో | కృమముగ మాకును సంతతి గలుగుటలేదా
యెను యిక |స్వామి|

ప॥ నారదా తాము నన్నడుగు మేచిత్రము నాకెక్కడి సుతులు సుతులులేని మతిహీనుండను కావున నిక్కన వారంత డేలుంబుగనే యున్న వారు వింటిరా.

నార॥ రాక్షసేంద్ర) యిదియేమి ప । రక్ష కాని తెలియదాయె ॥రాక్ష॥ ఈక్షితి నీసాటివారు । దీక్షతో పుత్రులగు బహు దిగ్జయమొందిరి యింతలొ ॥రాక్ష॥

ప॥ధానవేంద్రా ఇతివరకు నీకు సంతతిగలుగమండటకేమికారణ మో తోచకున్నది ఐనా ఇమివరకైన ఇష్టదేవతను పూజించిన సంతానము గలుగునేమోకద.

ధం॥ మానీశ్వర నీకును యే । మని తెల్పుదు ఇంతలోన ॥మానీ॥ గానలో లుడగు శ్రీహరి । ధనుజుల నోర్వక చంపెను తనయులగని యేమిఫలం ॥

ప॥ కావున మాఇష్ట దేవుండగు శంకరుడు ధానవులను పెంపు జేయగ శ్రీహరి వెధింపుచుండెను. ఇందులకు హరికి శక్తితై న పుత్రులగనుట మొందుకు పుత్ర మఖి మొందుట మొందుకని ఇష్టవేల్పును గొల్వక యూర్గున్న వాడను వింటిరా.

నార॥ ధారుణి ఆంబారిప్పాట । శౌరిని నీమదినెంచిన ॥ధారు॥ ధిరమాయు పుగల పుత్రుని । నారసలోచనుడిచ్చును సంతోషంబున బొమ్మిక॥ గీ॥ శ్రీహరికి నీమిత్రుడై చెలగునట్టి । సుతుడుగావలాటంచునీ వితవుగాను! తపమొనర్చినా దైత్యాది పతియునీకు । హరియుపొడగానవచ్చియీ వరమునిచ్చు ॥

ప॥ కావున నీవిట్లు తపంబొనర్చిన ఎల్లప్పుడు శ్రీహరికి శత్రుత్వంబు లేక మిత్రుడై అమరావతి పాలించెటి కుమారుండు నీకుఁ ధ్యనించును యిక నేవచ్చి చాల నాలశ్యంబాయెను ఇదేనే సత్యలోకంబునకేగు చున్నాడను (అని నిమిష్కమించిన ధంబుడు)

ధం-ప॥ పన్నుఖా యా నారదుండు దెల్పిన వాక్యంబులెల్ల వింటివిగద కావున ఏనిప్పుడే హరినిగూర్చి తపంబొనర్చుటకై వెల్లెడ ఇందులకు మత్పాజ్ఞేశ్వరియగు ధనలాంగి నా కొరకై ఎదిరిచూడకుమని తెల్పుము ఇదేనే పోయివచ్చెద.

పన్ను-ప॥ చిత్రము అట్టులనే దెల్పువాడను ఇక పోయిరాండు.

సం-ప॥ అని నిష్క్రమింతురు ధంబు డా హరిని స్మరించుట.

- (దర్శు - ఏకతాళం మునివర మీకిది తగునావర్య) -

ధం॥ మురళీధర గోవిందా యానందా । హే పరమ పురుష ముకుందా
ముర॥ నారదాగ్నితా నతజనపాలా । నారాయణ మునీనయగుణ
శీలా కారణరూపముకుందా యానందా । హేపరమపురుష ముకుందా॥
ముర॥ గోవిందపాలా గోపికలోల తాపసనుత దయజూడవడెలా । శ్రీ)పతి
హరిగోవిందా యానందా హేవర ॥ముర॥ పక్షివాహణా పాపవి
మోచన । మోక్షదాయకా మోహనకారణ లక్ష్మీరమణ గోవిందా॥
హేప॥ముర॥ ధారుణి శ్రీ)అంబారిప్యటపురి । ధామనన్ను బ్రావగదె
మురారీ । శోరితినిను గోవిందా యానందా హేపరమ పురుష
ముకుందా ॥ముర॥

ప॥ శ్రీ)హరి శ్రీ)మన్నారాయణ ఆపత్కలబాంధవా ఆపన్నరక్షక
జగద్రక్షకా జనార్దన సీనామస్కరణము ఎంత మధురముగా నున్నది నిన్ను
పఠించిన వారికి నీలీలారూపము జూపించిన వాడవని యేనెరంగి నిన్ను
స్మరింపుచున్నవాడను కావున నాపై కృపదలంచి నన్ను గనరావెందులకు
ఇంకానీ నామస్కరణ పఠించెదగాక.

సం-ప॥ అని దంబుడు తపంబుజేయుచున్నంతలో (వరుడ వ్రాలును
వైకుంఠంబున.)

- (విష్ణుమూర్తి - లక్ష్మీ - ప్రివేశం దర్శు - ఏకతాళం) -

విష్ణు॥ శ్రీ)లక్ష్మీనారాయణుడా స్త్రీ)లోలుడ భక్తుల పాలనజేసిన ॥శ్రీ)॥
నీలలోహితుడ నిగమించారుడ । నీలవర్ణుడరా నేనిల నిఖిలోద్ధారు
డరా ॥నే॥ నేలుగానుమాదాంధుల గర్వము బోచోలినమహా । భూరి
పరాక్రుడ ॥శ్రీ॥ సారాసనేతూడానురా సరసీసుహృతుడను । సత్య
విచారుడ ॥సారా॥ పారవారగంభీరుడనై భూ । భారమణచియంటి
నిర్వేదలను మదిలోగఁటిని॥ ధారుని శ్రీ)అంబారిప్యట నిజ । ధాము
డనై హరిభక్తుల నేలిన ॥శ్రీ)లక్ష్మీ॥

సం-ప॥ అంతలో విష్ణుమూర్తి యోగదృష్టిచేయున్న లక్ష్మీనిగని.

లక్ష్మీ-ప॥ ప్రాణేశ్వరా ప్రాణవల్లభా (అంత విష్ణు పలుకుతున్న)
ఎవీ ఈ నారాయణుని యేనెన్నిమారుల పలుకరించినను పలుకుతున్న
వాడు కారణం మరొకసారి పలుకరించెదగాక.

-(వాదం - ఏకతాళం - తరుణ - ఉగ్రాగ్రణ్యంబును దిరుగా)-

లక్ష్మీ॥ జలజాతా నేబిలచిన పలుకగు మీకేలను చింతా । గలిగే ఇహాసు
కాంతా ॥గలి॥జల॥ నీలవర్ణ సీసఖనేగాన । ఫలువిచ్చియు పలుకవే
బిరాన । పలుకకున్న నే నోపజాలనిక మీకేలను చింతా ॥

ప॥ సర్వేశ్వరా యేనెన్ని మారుల మిమ్ములను పలుకరించినను
నాతో పలుకకున్న రెండులకు ఇంత అపరాధము తమకేమి జేసియుంటిని
కృపజేసి మీచుదింగల విచారమెట్టిదో తెల్పుడని ప్రార్థింపుచున్నదాన.

నిష్ఠ॥ శ్రీ లక్ష్మీ నేదెలిపెద వినుమిక శీఘ్రంబుగ । నదియు వేగంబున ॥నది॥
గోలరో యొకముని బాలుని కొరకై । చాలయేండ్లు తపసును
జేయుటకై । నాలోయోచనచే నిను మరచితి ॥సీ॥

ప॥ ప్రాణేశ్వరి నీవు సర్వంబుం దెలిసినదానవై ఏమెరుంగని అజ్ఞాని
ప్రీతివలె నన్ను విచారింపుచుంటివా సరి అట్లులైన దెలిపెద యిటువినము.

క॥ మునివరుడగు కశ్యపునకు । ధనుజండుగు విప్రచిత్తి తనయుడు ధంబుం
డను వాడు కొడుకు వడయగ । పెనుతపము జేయుచుండె పెద్దయు
ప్రాద్దుల్ ॥

ప॥ కావున అమరావతిలో ధంబుండను దానవేంద్రుండు పుత్ర
సంతానము కొరకై నన్నుగూర్చి పెక్కిండు తపంబుజేయుచున్నందున
నామనస్సు వానిచేతకేసినందున నీతో పలుక నైతిని గదా ॥లక్ష్మీ॥

లక్ష్మీ॥ నీరజాక్ష మీరిందులకై మరి యోచనేమీ । జేసే తీరిస్వామీ॥జేసి॥
కారణకర్తవటంచు నిన్ను యిక గోరుచుందురు వేరేమిసఖి । అర
యగనా కదిరస సన దెల్పుడి ॥యోచ॥

ప॥ స్వామి తాము లోకరక్షకుండవైనందున సప్త ఋషులు నిన్నే
గొనియాడుదురు కావున యీ ధాభాశూని వంతుకు పుత్రసంతతియున్నదా
లేదా.

విష్ణు॥ ధాతుని శ్రీఅంబారిప్యాట నిజధాముడనై వినును । ధామునికై ॥
విను॥ సారసాక్షి యీ సమయము మదిలో । కోరుచుండెనే కోమలి
యిలలో సరగున ధంబుని । సరసకునేగెడ ॥ధాము॥

ప॥ మనోహరి మనధక్తుండగు సుధాముని ధనుజండువై జన్మించ
గలవని మున్నారాధాదేవి శాపంబొసంగి నది నీవెరంగియే యుండువుగద

కావున అట్టి సుధామునీ యా ధంభాశూరునకు నుద్భవించునటుల వరం
బిచ్చుటకై ప్రియశ్శృంగపుచుంటిని వింటివా.

-(వాదం - ఆటతాళం - కోపమేలనులే సభా వర్స)-

లక్ష్మీ॥ మురహారా నామదికొకా విచారమునుదోచెనికా ॥ ముర॥ అరయ
గాతమకూను దెల్పగ । వలయునాలేదా సభా ॥ ము॥

వ॥ అహహా జగద్రక్షకా మీయూలోచన ఇంతని చెప్పరాదుగాని
ఇప్పటంతలా నామదికొక విచారంబు దోచెను వినంగవలతువేట పనిపించెద
వలదన్న యూర్కుండును.

విష్ణు॥ నారీమణిరో నీమది విచారమెట్టిదో నాకడీ ॥ వారి॥ కోరికతో విచి
యించు వేగము । కోమలీ వి. దూమదీ ॥ నారి॥

వ॥ కాంతామణి నీమదింగల విచారమెట్టిదో వేగ బునందెల్పుము
అనుమానించతిగదు.

లక్ష్మీ॥ చిత్రమేమీ నిన్నికా । యా శత్రుడునుగొనియాడగా ॥ చిత్ర॥ ధాత్రి
పాలక నాకదంతయు । దయతో వేగము దెల్పికా ॥ చిత్ర॥

ఉ॥ వారిజలోచన ధనుజ వర్యులకెల్లకా వెరుండువేకదా
ధీరులు వీరులందరిలా ధీగతహించి ఇంతలోనఫల
కారణమేమివాడొక్కడు కాంక్షతోనిన్నను పెంపుజేయుచుకా
కోరిభజంపుచున్నడద । కూర్చితో నాకెంగింపు మింపుకా ॥

వ॥ కావున యాదానవులకు కోరుకున్నవరంబులిచ్చుటకు బ్రహ్మ
ఈశ్వరులుండగా నిన్ను పూజంపుచున్న కారణంబేమి.

విష్ణు॥ శత్రుడనినను దల్వకా । పావిత్రమొందియు వాడికా ॥ శత్రు॥ పుత్రసం
తతి కొరకు వాడును పూనిగొల్చెను వినుమికా ॥ శత్రు॥

ఉ॥ వైరుండని యటంచునను వాడొకప్పుడైనను తలంచకకా
హరియేదైవమటుచువా నాత్మలా మరువక ఎల్లప్పుడకా
కోరిభజంపుచుండినను కోమలివానిపైదయ గల్గియుకా
పరములనివ్వ బూనితిని వాస్తవ్యమింతియే మానినీయికా

వ॥ మనోహరీ శ్రీహరికి ఎల్లప్పుడు మిత్తుండై తరించె పుత్రుండు
గావలయునని కాంక్షజేసినన్ను ధ్యానింపుచున్నవాడు కావున సుధాముని
వానికి పుత్రుండైజన్మించునటుల వరంభివ్యభూనితిని వింటివా సభా.

లక్ష్మి॥ అబ్బులైనా సరేనికా మీరతి ముదంబుననేడికా ॥అబ్బు॥ గట్టిగా
యీ వరమునిచ్చియు । దిట్టముగ యిటురాంజికా ॥అబ్బు॥

వ॥ అహహా జగద్రక్షికా మీయాలోచన విన్న నామదికెంతో
సంతోషంబాయెను సరి ఇంతలో మీరా దంబునికడకేగి యిదేవరంబిచ్చి
రాండు ఆలస్యంబుంజేయకుడు.

విష్ణు॥ మగువ నీవనురీతిగా నేవేగమున యరుదెఱుగా ॥మగు॥ బాగుగా
అంబారీప్యాటలొ । భక్తులను సవరింతుగా ॥మగు॥

వ॥ సఖి యిదే నేదంభాశూరునికడకేగు చున్నాడను.

లక్ష్మి-వ॥ చిత్తము సోయిరాండు (అని నిమిస్కమించిన ధంభుండు
తపము జేయుట.

-(దర్శ్య - ఆదితాళం - తరుజ - పశుపతయిటు)-

ధం॥ శ్రీహరి యిటురార । ననుకాపాడవదేరా ॥శ్రీ॥ పావమేమి నేరనునా
దాపుజేవేరా ॥శ్రీ॥ కరినిగాచినట్టి బోలునుడవీవుగట్టి ॥క॥ మార
జనక నీదుస్కరణ । మరువనుపట్టుబట్టి ॥శ్రీ॥ భాసురాంగనీకు నేదా
నుడ మరువాకు ॥భా॥ జేసిననేరము ఊమించి । దానునివృమాకు ॥
శ్రీ॥ దీనలోక పాలనను । గానగరావేలా ॥దీ॥ శూనశరణ్యానీకును
అనుమానమదేలా ॥శ్రీ॥ అంబారీప్యాట నిజ । వానుడవని నోటా
అం॥ సంభరంబుతోడవిన్ను । నన్నుతించితీరి ॥శ్రీ॥వతి॥

శా॥ నీవే విష్ణుక నీవే పద్మజుడవు నీవే మహాహుడువు
నీవే సిద్ధులు దివ్యులు మునులును నీవేజగద్గోలముల్
నీవే కర్తవు నీవే భోక్తవునురిక నీవేకడ భూతిమిల్
నీవే నేతవు ధాతవు నన్నేమి నిరాకర శ్రీహరి ॥

వ॥ శ్రీహరి నావైనీకిక కరుణరాకయున్నదా దేవా.

సం-వ॥ అంతలో విష్ణుమూర్తి ప్రత్యేక్షంబై దాబునిగని.

విష్ణు-ఉ॥ మెచ్చితి నీదు పూజనము మేలగు నీదగు కోర్కెలెవ్వయో
హెచ్చుక నిచ్చెదక వరము యేమిగోరుదునో యికనీయెడక
మచ్చికచే నచ్చితిని అనుమాన మదేలను నీమనంబుక
ఇచ్చతోనీవునన్నుకను విప్పికనుగొను ధనుజాదిపా ।

వ॥ భక్తాధంభాశూర నీవెవరిని గురించి వేడుచుంటివో అట్టిఘనుండు
ఇంకరుడెంచియున్నవాడు కనువిప్పి కనుంగొనుము.

సం-వ॥ అంతలో దంబుడు విష్ణుమూర్తిని గాంచి.

ధం-వ॥ శ్రీహరి శ్రీమన్నారాయణ మీ పాదంబులకిదో ప్రణమిల్లుచున్న
వాడను కటాక్షించుడు.

విష్ణు-వ॥ ధంభాశూర వధిల్లుము గానీ నీకేమి వరంబు గావలయునో కోరు
కొమ్ము యేనుతప్పక నిచ్చువాడను.

ధం-క॥ నీయందు భక్తుడై కడు । శ్రేయంబులు జెందువాడు శ్రీరమణేశా ।
గేయగుణాధ్వని పొడమగ । జేయుము కృపజేసి సంత సింతును
నేడుక ॥

వ॥ కావున నీయందు భక్తిగలవాడు ఇరువైనబలంబుల గలవా
శ్నాక పుత్తునివ్వము దేవా.

విష్ణు-గీ॥ నీవు గోరినట్టి వరంబు నింతలోన । యిచ్చితిని నీకు యిరువైన
బలములు గల. కొమరుడు జన్మించుగోలోక గోవుడౌ సుధాము
డారాధికాశాప ధానవిధియు ॥

వ॥ దంభాశూరవింటివా అట్టిసుధాముండు నీగర్భంబున శంఖ
చూడుండ్ల జన్మించగలడు పొమ్ము నీకిదియే సెలవు యేనిదే వైకుంఠంబున
కేగుచున్నవాడను.

సం-వ॥ అని విష్ణుమూర్తి దృశ్యుండైన దంభాశూరునిజగృహంబు
నకుం జేరంబోయిన నచ్చట దవళ చెలితో.

ప్రథమాగ్వాసము

సంపూర్ణము.

ద్వితీయాగ్వాసము

అవరావళిలో శంఖచూడ జననము.

ధవలాంగి చెలితో ప్రవేశం - దర్శ - ఏకతాళం (కమలాయ)

ధవ॥ జలజాయాతాడరారా । పాలించవదేరా ।జల॥ పాలించవదేరా
పద్మాక్షుడవరా । కొలచితిరా తలచితిరా ।జల॥ ఉక్కు-స్తంభము

నందూ నుదయించితివిరా । నుదయించితివిరా సదయా పుడవేరా
క్రొక్కితిరా । దక్కితిరా ॥జల॥ కరిరాజు నిన్ను వేడా । కరుణించి
తివిరా కరుణించితిరా । కాపాడితివీరా మొరవినరా దొరరారా
జల॥ ధరణీ అంబారిప్యాట శౌరివీ నీచెరా । శౌరివినీవెరా మురహరి
వీనీవెరా । కరుణించూ మునినెంచు ॥జల॥

ప॥ దేవా జగద్రక్షక నిన్ను గురించి నున్న నోహరుండు పెక్కెందు
తపంబుజేయుచుండెను కావున అట్టి తపంబు విఫలంబుజేయక మాకు పుత్ర
భిక్షమొసంగుము దేవామమ్ము బోవుదాత వీవుగావ (అంతలో చెలి ధవ
శనుగాంచి)

చె-ప॥ అమ్మా ధవశౌగివి అదొమన ధంభాశూర దానవేశ్వరుండు అంత
పురంబునకు విచ్చేయున్న చువాకు ఎదురుంజని ననుస్కరించుము.

ధవ-ప॥ చెలి నేననుకు నెవరకు మత్స్యాజేశ్వరుండురా నేవచ్చుచున్నవాడ
సరి మంచిది యెదురుంజని ననుస్కరించి అట్టి సమాచారమెట్టిదో యడిగి
తెలుసుకునియెడగాక (అని దంభునిగని ప్రాణనల్లభా మీ పాదంబులకిదో
పదివెయుల నందనంబులూచరింపుచున్నదాన కటాక్షించి మీరుంబోయి
వచ్చిన సమాచారంబెట్టిదో తెల్పుడని కోరుచున్నదాన.

ధం-ప॥ సఖిమణి వర్ధిల్లుము గాని అట్టి సమాచారంబు దెలిపెదను
ఇటు వినుము.

వాదం - ఏకతాళం - (తరుణ అనఘుననపూ)

ధం॥ ప్రాణనాయకి యేమనంగు । వంకజాక్షుడొసగిన వరము ॥ప్రాణ॥
ఘనుడు ఇరువైన బలమూలాగల । తనయుడును జన్మించుననియె ॥

ప॥ జీవితేశ్వరి యాపంకజాక్షుండు నాతిపంబు మెచ్చి లెంకి లెంకి
చూచి గోలోక గోవుండగు సుధామిడు మన గర్భంబున శంఖచూడుండై
జన్మించగలందని వరంబిచ్చి పోయెను వింటివా సఖి

దవ॥ యేనాటి పూర్వజన్మ ఫలమో । యీనాడు ఇంతలోన గలిగె ॥

యేనా॥ గానలోలుడైనట్టి శ్రీహరి । కరుణయేమాని వాడుకుందు ॥

స॥ అహా ప్రాణనల్లభా ఇప్పుడుగదా నామనం బానందబాయెను
సరి మీకెంత ఊధయగుచున్నదో అన్నముభుజించి అలసట దీర్చుకుందుడు
రాండు.

దం॥ కలికి రతిక్రీడలక సల్పదము । ముళకినను జేరరమ్ము వేగక ॥కల॥

యలుకు జేదె నామనంబు కిపుడు । చలను దేలనీ మనంబునందుక ॥

ప॥ సుందరీమణి నిన్నుజూచినంత మాత్రంబుననే యామగుండు శరముల గ్రుమ్ముచున్నవాడు కావున నీవిఃలేలో నన్ను జేరి రతి ముఖంబులో సంతృప్తిజేయుము లేకయున్న నే నోపజాలను.

దప॥ యిలను అంబారిప్పాట హరియే । పాలించుచునలక మరుచకక ॥యి॥

సేలుగానునాదు చెంతిజేరి । కేళిగూడుడి యింతలోనక ॥యి॥

ప॥ జీవితేశ్వరా మీకింతలా ఈ వ్యామోహము గలుగుటకు యాశ్రీహరి కారుణ్యమేకాని మరేమిగాదు సరి మీ మనోభ్రాంతి దీర్చుటందురు లోనికి రాండు.

దం-ప॥ సరి మంచిది పమ్ము.

సం-ప॥ అంతలా ధవళధంభాశూరులు కేళికా గృహంబునకుంజని ఇష్టభాగంబులు సల్పిన కొన్ని దినంబులకు ధవళాంగి గర్భంబుం దాల్చి చెలితో యిట్లనియె.

ధవ-స॥ సఖి చంద్రముఖి యొక విచారము.

చెలి-ప॥ అమ్మా ధవళాంగిని అదియెట్టి విచారము వచింపును.

వాదం - ఏకతాళం - (తరుణ రారాధీలోలా)

ధప॥ కలకీయికయేనూ నీతోను । దెలుపగ సిగ్గునూ ॥నీతిను॥ నీలాలకి నీవే మంచువాయని । చాలగ నామది సంతయ మొందితి ॥కల॥

ప॥ నెచ్చెలి నాచుచ్చట నీతో దెల్పుటకు నామది సిగ్గుచున్నది అదియేమని తెల్పుదానను.

చెలి॥ గోలా నీమదికి విను స్వగ్ధేలనె మరుముళకీ ॥వినూసి॥ నీలోగలదధీ నేడే దెలిసెనిక । నీలాసీవును బాలుని ననెదవు ॥గోలా॥

ప॥ తెల్లీ ధవళా నీవు నాతో దెల్పక ఇక యెన్నిదినంబులు దాచి పెట్టుకుందువు విదియనాడగుపడని చంద్రుడు తదియనాడు తానకుతాన అగుపడుచున్నట్లు నీసంగతంత యేనుమున్నే దెలుసుకున్న దానను అది యెటులన్నను నీగర్భంబున చక్కని బాలుండుద్భవించునని నాకుం దోచంబుచున్నది వింటివా.

ధవ॥ బోటీమణి యేను యీవేదనా । కెటులోర్తును యికను ॥యీవేదనా॥
కటకట యికనా । కడుపుల నేమో కదలుచు మెదులుచున్నటు
దోచెను గదె ॥బోటీ॥

వ॥ సఖి అదంతట్లుండనిమ్ము గానీ ఇప్పటంతలో నాగర్భంబున
నేమొ కదలి మెదులుచున్నట్లున్నది ఇక యీవేదన భారినుండి యేనెట్లు
కడతేర్చునో కదే,

చెలి॥ యేటికి నీవిటులా తొందరాపడగవలదు లతలా ॥తొంగరా॥ మాట
దప్పకను మంత్రీనానుల । హాటకాంగి నీవద్దనుంచుదును ॥యేటి॥

వ॥ తల్లీ మేమందరము నీవెనువెంట యుండగా నీకెట్టి కష్టంబులం
టవు నామాట నమ్ముము.

ధవ॥ నొప్పల ధికమాయే చెలీనా । కిప్పటంతలోన ॥చెలి॥ వొప్పదు
నామదీ కిప్పుడుయేమో । చెప్పరానిచెము టుత్పన్నంబయే ॥నొ॥

వ॥ చెలీ ఇప్పటంతలో కడుపునొప్ప లధికమయ్యి నాతనువెల్ల
బుగబుగ చెముట టుత్పన్నంబగుచున్నది ఇకనేమి సేయుదాన ఈవేదన
భారీకి యేనొక్క ఊణంబైనతాళలేను ఇందునుండినన్నెట్లు కడతెర్చురో
కదే.

చెలి॥ పడతీ యికనేడూ నీవు సుఖా । ప్రసవాదువు చూడు ॥నీవు॥ అనవ
రతము అంబాగిచ్చాట శీర్షి । గానలోలుడే కడతేర్చును నిను ॥పడ॥

వ॥ అక్కూ ధవళా నీవిట్లు తొందర పడవలదు కొంచెము తాళు
కొమ్ము.

దర్శు - ఆటకాళం (వరుస - యేతీరుబోయెద)

ధవ॥ తాళజాలయేమిసేతు దేవమనేడు । ఇక । శాలుకొనుటకును మదికి
దైగ్యముగాదు నీలాలకియిప్పుడు ॥తా॥ నిలువెల్లచముట నుత్పన్నం
బయ్యే । నితలోన దేవానును రవళమయ్యే । భల్ చెలిభుగు
లయ్యే ॥తా॥ అక్కునకును పిండము యెదురెక్కె నెకొమ్మా ।
మక్కునతోముపుడు నన్ను । మసుచరాదమ్మా ద్విక్కెనను బోవుడి
యికమొక్కెదనమ్మా । నేదక్కెదనమ్మా ॥తా॥ మంత్రీనానులను
బిల్వరె మగునలుమీరు । మంత్రజ్ఞుడౌపథ మందివ్వగలేరు యంత్ర
తంత్రములనూ యేర్పాటు జేయరే ఈవెల్లనుమీరే ॥తా॥ కన్నా

పెంచిన కాంతలు గనరారేలా । మన్నించిన కష్టములను మాపురా
దేలా । సన్నత గుణశాలులనీ యెన్నుదివేలా । మన్నించుడిశీలా ।
తా॥ ధారుణి అంబారిప్యాట । దామ మురహరీ కోరినిన్ను వేడితి
నన్నేలు నరహరీ । వరదాయకుడంచు నిన్ను సమ్మతిశౌరీ । కరుణించు
శ్రీహరీ ॥ తా॥

చెలి-వ॥ తల్లీ నీకిప్పుడే ప్రసవసమయంబగుచున్నది లోనికింబోవు
దము రమ్ము.

ధవ-వ॥ సఖీమణి నాకెంతమాత్రంబైన లేచి నిలువంబడుటకు చేత
గాకయున్నది. నన్ను బట్టుకొని మెల్లమెల్లన ప్రసవ గృహంబునకు దోలుక
పొండు.

చెలి-వ॥ సరి మంచిది ఇదో నీహస్తము పట్టుకొంటిని ఇకలేచి నిలు
వంబడుము లోనికి దీనుకపోదుము.

సం-వ॥ అంత ధవళ లోనికింజని కుమారుని గని సంతోషముతో చె

ధవ-వ॥ సఖీమణి ఇదో మత్కొమార రత్నంబుంజూచితివా.

చెలి-వ॥ అహహా ఈ బాలుని సౌందర్యంబేమనవచ్చును తల్లీ యిక
సంతోష మొందుము.

దర్శు - ఆదితాళం - తరుణ - ఆహా యీ (పులికలెం)

ధవ॥ అహా యీబాలుండెంతానందంబుగ నున్నడుగా ॥ అహా॥ మహాసంతో
షము గలిగే । మ మ త లు ఫలియించే ॥ అహా॥ చుక్కలరాయుని
మించిన చక్కదనము వీనిమోము యికాల్కము వీనిబోలు వొక్క
బాలుడైనగలర ॥ అహా॥ చిగురుటాకుల స్తములు । సూగనుకు తగినా
కనులు బాగుబాగు వీనిమోము । భ్రమదీరగ వీక్షించెద ॥ అహా॥
ధారుణి అంబారిప్యాట । నీరజాక్ష నిన్నిపూట కోరిభజించెద నాకొ
మారు నేలుమీ జగమున ॥ అహా॥

సం-వ॥ అంతలో ధంబుండచ్చటికివచ్చిన ధవగని ఇట్లనియె.

ధవ-వ॥ మనోవల్లభా ఇదోమన కుమారుని వీక్షింపుడు.

ధం-వ॥ అహహా ప్రాణనాయకీ ఈబాలు వీక్షింపగా నామదికెంతో
సంతోషంబాయెను గానీ వీనికి జాతకర్మము జూయించి నామకరణంబునా
తరించుటకు బ్రాహ్మణోత్తముల రావించవలయునా తెల్పుము.

ధవ-ప॥ చిత్తము అట్టులనే రావించుడు గానీ అదో త్రి లోక
సంచారియగు నారదులవారు మన గృహంబునకు విచ్చేయుచున్నవారు
కనుంగొనుడు.

నార-దర్శ్య॥ నారాయణశౌరీ । నరహరి ॥నారా॥ నారాయణ నీనామమే
మధురము కారణరూప మురారి పరారి పరాత్పర ॥నారా॥

సం-వ॥ (తనలో) ఏమీ ఈ సమయంబున సుధాముడు ధవళాంగి
గర్భంబున నుద్భవించెనట కావున అట్టి బాలుని వీక్షించి వచ్చెదగాక
(అంత దంబుడు గని)

ధం-వ॥ స్వామీ నారదమునీంద్రమా మీకిదో సమస్కరింపుచున్న
వాడను కటాక్షించుడు.

నార-వ॥ హేధవళాంగి ధంభాశూర దంపతుల్లార వద్దిల్లుడు గాని
ఈబాలుండెవరి కొమారుడు గాబోలు.

ధం-వ॥ నారదా మీరునన్నడుగుటమే చిత్తము హరి (వ్రతప్ర)సా
ధంబున జన్మించిన మత్స్యమారుండిదో చేకొని వీనికి జాతకర్మంబుజూచి
నామకరణంబు జేయుండని కోరుచున్నవాడను స్వామి.

సం-వ॥ అని బాలుని నారదుల కొసంగినంత నారదులు ఇట్లనె.

నార-వ॥ అహహా ధంభాశూర ఈ బాలుని వీక్షించగా నామదికి
మహాసంతోషంబాయెను సరి నీ కుమారునకు నామకరణంబుంజేయుచున్న
వాడను ఇటు వినుము.

గీ॥ అరయగ శంఖచూడుండనగ నొప్పు । వీడుబాహుబలాద్యుడై ఇహము
నందు । పేరుగాంచియూ ధనుజలా ప్రియమునెంచి । ఆమత్యపదవి
నేలునూ సతిమదమునా ।

వ॥ ధంభాశూర వింటివా ఇప్పటినుండి ఈ బాలుని శంఖచూడుండని
పిలువవలయును ఇక నేవచ్చి చాలనాలస్యంబాయెను. యిదే నే సత్యలోకం
బున కేగుచున్నవాడను.

ధం-వ॥ స్వామీ నారద మరచితిని నాకావంకజాతుండు కూడ ఇట్లే
పిలుపుచుని చెప్పెను । కావున సమయానికి మీరువచ్చియదే పేరు పెట్టితిరి
కృపయుంచి పోయిరాండు (అని ధవళనుగాంచి మనోహరీ ఇదో బాలుండు
హటంబు జేయుచున్నవాడు చేకొనుము.

ధవ-వ॥ సరి మంచిది యిటు దేండు (అని బాలుని దీనుకున్న చెలి.

చెలి-వ॥ తల్లీ ధవళా బాలుండు నిద్రకు వచ్చి మాటయు జేయు
దున్నావాడు లాలిపాట బాడి పరుండబెట్టుము.

ధవ-వ॥ సరి అటులనె లాలిపాటబాడి పరుండ బెడుదము తొట్లలో
వస్త్రంబులు వేయుము.

—(లాలిపాట - దర్శ - ఏకతాళం)—

ధవ॥ లాలీ ధనుజేంద్రాతనయా । లాలీ సౌందర్యా వివయా । లాలీ కరు
ణాలవిదేయా లాలీ సుశ్రేయ ॥లాలీ॥ నినుగనుటకు పూర్వాయందూ
నేనోచిన నోము ఫలించీ । ఘనుడవుమా గర్భాయందూ జనించితీ
విందు ॥లాలీ॥ వెన్నెలరాయునిమించా మిన్నెయున్నపు నినుగాంచా
చిన్నీతనయా నిన్నెచా చింతాలు దొలిగె ॥లాలీ॥ ధరణీ అంబారి
స్వాటా ధాముడైనట్టి మురారి । కరుణించి బ్రోవగలకు కాంతతో
నిన్ను ॥లాలీ॥

చెలి-వ॥ అమ్మా ధవళబాలుండు నిద్రజెందియున్నవాడు మన
మిచ్చట చప్పడుజేయ తగదు లోనికి బోవుదము రమ్ము.

ధవ-వ॥ సరి మంచిది వమ్ము (అని నిమ్మమించిన పరుడవ్వి)లును)

—(పాఠశాల బాలురు ప్రవేశం)—

రా-వ॥ ఓరే లక్ష్మీకాంతము వెంకటేశము మహమ్మదు సే
యేనొక్క మాట జెప్పెద ఇటువినుండు

ల-వ॥ ఓరే రామస్వామి అదియెట్టిమాటయో చెప్పర మేమంద
రము వినుకుందుము

—(వాదం - జల్ప)—

రామ॥ ఆటలాడుకుండమా । పాఠశాలలోన మనము ॥ఆట॥ భూటకంబుగా
దికా । మాటికిభ్యారంబికా సూటిజూచి గోటజమ్ముచు ॥ఆట॥

వ॥ ఓరే లక్ష్మీకాంతము మామ్యాన త్త కొడుకుయగు శ్రీశై
ల్యభ్యారంబనే ఆట త్రొత్తగా నేర్పుకవచ్చి నామంనేర్పెను కావున
యేను మీకు నేర్పెద మీరు నల్వరు నాల్గు దిశలకు గూర్చుండుడు.

లక్ష్మీ-వ॥ ఓరే రామస్వామి అడేమాటర నీముండాట ఏ నాక్క
నాట దెలిపెదను ఇటు వినుండు.

లక్ష్మి॥ హుత్తు త్తలాడ్డమా । చిత్తముతో మనము యిప్పుడు ॥హు॥
మొత్తము మన మెందర మొ చేయెత్తి లేపుడి । సత్తుజేసి యింత
లోన ॥హుత్తు॥

స॥ ఒరే రామస్వామి మనవంటి పాఠశాల బాలుగు ఈ హుత్తు త్త
యాటనాడుకొనవలసిన పద్ధతి కావున మనమెందరమున్న మోలెక్కింపుడు,
వెంక॥ వినర లక్ష్మికాంతము కను । గొనగ యేను దెల్పెదాను ॥విన॥
అనువుగ మద్దిరంగమనున । మాడవలె యిక్క వెనుదీయకుడి
మీరను ॥విన॥

స॥ ఒరే లక్ష్మికాంతము వింటివా నాపందెము పులి నీపందెము
మీక పులిని దప్పించుకొని మ్యూక బయటగువెల్లిన నీవు గెల్చినట్లు లేక
పులికి మ్యూక జిక్కినట్టైయే యేను గెల్చినట్లు గిట్లాడు కుందామంటె
రామస్వామీమో క్యూగబాడుదామంటాడు నీవేమో హుత్తు త్తలాడ్డా
మంటావు హుత్తు త్తలాడ్డ కాల్గిరిగిపోవుర ఇక నీవె చెప్పు.

మ-స॥ దూత్తేర్ ఆవ్వేమాటల్ డా) ఏనొక్క నాటాడి చూపిం
చెద ఇటు జూడుడు

మహా॥ తక త్తమ్యు లాడ్డమా । బెకబెకయనుచును మనము ॥తక॥ తకత॥
యని పాడుడి । చెక్ చెక్ సనీ యెగురుడి వకవకయని నవ్వబోక క

స॥ గీయాటలాడాలంటె క్యూరంబట మద్దిరంగమట హుత్తు త్తలట
ఒరే రామస్వామి ఈ యాట బాగుడును ఏది మీరంత నాతో యెగురుకు.

రా-స॥ హేబాలులార మనమీ యాటలన్ని మాని పాండురంగని
భజన జేయవలయును ఇటు వినుండు.

రా॥ రంగరంగ యండమా । పొంగుచు గంతులు వేయుచు ॥రంగ॥ చెంగ
లిచిదుముకుడి చేతులెత్తి మ్రొక్కుడి సంగడిచేడలగూడక ॥రంగ॥

స॥ ఒరే లక్ష్మికాంతము ఏను మొదలే పాఠము జ్ఞప్తి జేయక
యుంటిని ఇక పంతులు వచ్చి కొట్టునేమో యని ఇంతలో చింతగలిగెను
కావున మనమీ నాటలు మాని పాఠంబులు చదువుకొందము రాండు.

లక్ష్మి॥ అంబారివ్యాట శ్రీనివాసుండే మేలుననల ॥అం॥ సంభరంబునొందుడి
సంతయి-చబోకుడి । చదువుడి పాఠములింతలో ॥అం॥

వ॥ ఓరే వెంకటేశము అదో మన ఆచార్యులవారు వచ్చుచున్న వారు ఎచ్చోటి వారచ్చోట కూర్చుండుడు (అని బాలురుకూర్చుండినంతలో)

బైగీ॥ బైగీమాచార్యుల ప్రవేశం - దర్శు (అర్జుణుడు)

బైగీ॥ బైగీమాచార్యుండనుచును నను । బాలురమది గొనియాడగను ॥ బై॥
అగనితముగ హరిదర్శణమునకై । యోగముదెల్పెటి మాన్యుడను॥
బై॥ వేదములాది పురాణములన్నియు । చదివివాసి నా చార్యుండన్
వాదభేదములు మదిలోదలంచక । బోధలుదెల్పెటి బుధహితుడన్ ॥
బై॥ ధర్మాధర్మములను గుర్తించిన । ధైర్యుడ ధనుగుణశాలుండన్
కర్మరహితములు కడకు ద్రోచిబల్ । నిర్మల మొందిన సిజగురుడన్ ॥
బై॥ యేదివిజాబని యెంచిన వారికి । సాధనజాపెటి సుచరితు
డన్ కాదని యెంచేమాయ మహాంధుల । మధమడగించిన మతపరు
డన్ ॥ బై॥ పాపమైన అంబరిప్యాట శ్రీ ఓంకరేశు నల్లనొప్పుడును ।
సంకటములు యెడబాపుమనుచునే । సాధించియు పూజించెదను ॥

బైగీ॥ (అంతలో రామస్వామినిగని)

వ॥ ఓరే రామస్వామి పాఠము జదువక నాలులాడుచుంటిరా యేమి
ఏది నీపాఠ మప్పించుము.

రా-గీ॥ శివలింగమును జూచి చెయిమోడ్చినట్టిడు । శివగుడిన్ గొలుతుక
జెందునతడు । శివధనంబుల మ్రూచు కొనుతిను నాతండు । శివ
రాత్రి భలుపహాజేయు నతడు । శివనని పుష్పరాజనిదెచ్చునట్టిడు ।
శివపూజమాని భుజించునతడు । శివునరీ పెఱవేల్పు చింతజేయు
నతండు । శివుని ప్రతింబుల జెరువునతడు ॥ గీ॥ గురుని గొలువక
పాఠంబు గోరునతడు । గురుని పరిచర్య నల్లనీ కుత్సితండు । ఆప
దన్ గుండు గురుబాసి నట్టియతడు । చేరుదురు నిరయంబును సిద్ధ
మదీ ।

బై-వ॥ ఓరే రామస్వామీ ఈపద్యము నేపెట్టించినదికాదుగద
ఈపద్యము నీ కెవడు పెట్టిందిరి.

రా-వ॥ గురువర్యా ఈ పద్యము శ్రీమాన్ నాగులప్యాట ఆడెపు
రామాచార్యులవారు మొన్న పుల్లిరాజయ్య పంతులింటికివచ్చినప్పుడు
నన్ను బిల్చుకొని ఈ పద్యము పఠించుమని వ్రాసి ఇచ్చెను వింటిరా.

బై-వ॥ ఏమీ నాగులప్యాట ఆడవు రామానుజాచార్యుల వార
ఓహూ అతండు పరిపూర్ణ భక్తుండ నంబడును సరి ఓరే లక్ష్మీకాంతము
నీపద్య ముప్పగించుము.

లక్ష్మీ-ఉ॥ కల్లలవాడు గురు కాంతలనోడక దిక్కరించు వా
డుల్లమునందు నక్కటిక మూననివాడభి చారకృత్యములే
పోల్గుగలవువాడు ద్విజులచ్చియు సుతయునీయక పంపువా
డొల్లముసాదు తొద్విజుల నూరకదూరెడు వారు పాతకుల్ ॥

బై-వ॥ ఒరే లక్ష్మీకాంతము ఈ పద్యము నీ కెచు పెట్టిందిరా.
లక్ష్మీ-స॥ ఆచార్యా ఈ పద్యము అంబారిప్యాట శ్రీరాముల
కిష్టమాచార్యులు నిన్న మన పాఠశాలకు వచ్చి నాకీ పద్యము పెట్టించెను
వింటిరా.

బై-వ॥ ఏమీ కిష్టమాచార్యుల ఆతండు నాటకపంతుల నంబడును
సరి మంచిదిగానీ ఓరే వెంకటేశము ఏది నీ పాఠమప్పగించుము.

వె-నీ॥ అశుభియై వేదాద్య యనమొనర్చునతండు । తల్లిదండ్రుల నెప్పు
డొల్లనతడు । పంచయజ్ఞంబుల బాసి మెక్కునతండు । తనుగొప్పగా
నెన్ను కొను నతండు । చదివిన వేదంబు వదలి మరచినట్టి డాలను
బోయుల కిమ్మునతడు । దేవభూదేవ వృత్తిని జూరగొన్నట్టి డాల
మందలు మేయునట్టి పాలము ॥గీ॥ నాకృమించినయట్టిడు । నాల
తెరువు । నందునగ్గినీవేసెడు నట్టియతడు । దీనులగువారి సొత్తు
నంతేని గొనిన । యట్టివారును నరకంబు నందగలరూ ॥

బై-వ॥ ఓరే వెంకటేశము నీవీ పద్యమెక్కడ నేర్చుకవచ్చితివిరా.

వె-వ॥ ఆచార్యా సిరిపురము చెన్నూరు గంగరామాచార్యుల
వారు మొన్నమన గ్రామానికి వచ్చినప్పుడు నాకీ పద్యము పెట్టించెను
వింటిరా.

బై-వ॥ ఓహూ చెన్నూరు గంగరామాచార్యులవార అతండు
జోతిష్యపండితుండనంబడును సరి మంచిది గానీ ఓరే మహామ్మదునేక
ఏది నీపద్యమప్పగించుము.

మహా-వ॥ అల్లాహులా యిలాహిన్ । మిల్లాహిర్ రహిం యనక బిరాన
వాడు । కోల్లను గొర్లను గోసుక । ముర్దొల్లను దిన్నట్టి
వాడు తురుకొ నెట్లు ।

బై-వ॥ ఓరే మహమ్మద్ నీకీ పద్యము ఎవరు పెట్టిందిరి.

మ-వ॥ పంతుల్ ఈ పద్యము మా కులగురుండగు భుసన్ దాపు ప్యాట దూదేకుల ముల్తాను సాహేబు నిన్న మన గ్రామానికివచ్చి నన్ను బిల్చుకొని ఈ పద్యము గట్టిగ జ్ఞప్తిజేయుమని పెట్టించెను ఇది ఏమైన జూటా ఉన్నది సార్.

బై-వ॥ ఎమీ ముల్తాను సాహేబు పంతులా ఆగడ రాజాఖ్యునికి బాల్యమందు విద్య నేర్పిన ఉస్తాదనంబడును సరి ఈ పద్యము ఓంకుల భావ నకు జెప్పుకున్నడు గానీ ఓరే ఓరే రామస్వామి నిన్ను మా పటివేల నీవు చదువుచున్న పద్యము ఏదిమల్లి చదువుము.

రా-సీ॥ భూదాన మొనరించి భూమినీయక తామె । యనుభవించుచు నున్న యట్టివారు । గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును తామె । యారగించుచున్న యట్టివారు । కన్యదానము సక్కదజేసి కూతురును । నల్లనీకంపకున్నట్టివారు । సత్సంబులమరించి చాలగన వ్యాపి । యద్దెలికిచ్చు కున్నట్టివారు ॥గీ॥ జన్నములొనర్తుమనుచు విస్తార ధనము । యార్జన మొనర్చి యటుస్వపట్టివారు । విత్తనముల నప్పుగొని వెగావేయువారు । చేరుదురు సరకవార్ధిని సిద్ధముగను ॥

బై-వ॥ రామస్వామి ఈ పద్యమెవరో పెట్టిందిరంటివి.

రా-వ॥ శ్రీమతి సుశీల దొరుసాని జగత్పీసిద్ధి వహించుకొరకు ఈ పద్యము రాజాఖ్యునిచే రచనజేయించి మా పాఠశాల బాలురకు వినిపించినది గురువర్యా ఇట్టి పద్యా ర్థమేమి.

బై-వ॥ ఏమీ ఇప్పటి పద్యము సుశీల దొరుసాని రచన జేయించి పదా సరి ఈ పద్యర్థము దెలిపెద ఇటు వినుండు.

బై-క॥ బాలురకు చదువు జెప్పించుట ! యోలిగ నన్నంబుబట్టి లొసగుటయు గడుక । వీలుగ బొత్తములిచ్చియుచాలగ కృతిజేయించువారికి రుపదలిచ్చుక ॥

వ॥ కావున అన్నవస్త్రధానంబులు జేయవారు బాలురకు చదువు జెప్పించి కృతిజేయించువారు కీర్తినొందుదురని వేదశాస్త్ర పురాణంబులు దెల్పుచున్నవి సరి మంచిదిగానీ నేటి దినంబున శంఖంబులు పాఠశాలకు రాని కారణమేమి.

రా-వ॥ ఆచార్య మీరను నంతలో ఆదో శంఖచూడుండు రానే
వచ్చుచున్నవాడు కనుంగొనుడు.

సం-వ॥ అంతలో శంఖచూడుడు వచ్చి ఆచార్యులగని.

శం-వ॥ ఆచార్య మీకిదో సమస్కరింపుచున్నవాడను కటా
క్షించుడు.

బై-వ॥ శంఖచూడా వర్ణిలుము గానీ నీమిత నాలసించి వచ్చిన
కారణం బేమే అది యుంగాక నీవేమొ చాల యోచింపుచున్న వాడవు
అదియెట్టి యోచన.

—(వాదం - యేకతాళం - తరుణ సుగీ)వాలంకటి)—

శం॥ ఆచార్య యింతలోనా । యోచన యేమందికా ॥అచా॥ తోచదీ
సృష్టిపాలన । జేసేవారెవరికా ॥అచా॥

ఉ॥ ఎవ్వడు సర్వభూతముల కెల్లపురాణుడు గాదనర్చుని
కెవ్వడు శాశ్వతుండు పరమేశ్వరుడెవ్వడు నిత్యశుద్ధుడో
నెవ్వడు చిత్రకృత్యముగ నెవ్వనిచే జనియించెనీ జగం
బెవ్వనియందు సర్వముల యింపునో నాకెనుంగగ జెప్పమా ।

వ॥ గురువర్యా తాము సకల శాస్త్రపురాణేతి హాసంబులెల్ల నాకుం
దెల్పియుంటిరి గాని ఇట్టి సృష్టికి ఆధారులెవరు ఈ సృష్టిని నిర్మించినవార
లెవరో తోచకున్నది ననిస్తారమంత నాకుం దెల్పుండని కోరుచున్నవాడ.

బై॥ కా రాణాకర్త అష్ట । శ్వరబ్రహ్మ ముగ్గురు ॥కా॥ నేరువుతో
యీ ముజ్జగముల । నేలుచునున్నరూ ॥కా॥

ఉ॥ నిర్గుణులై యఖండమయి నిత్యమునైశివమై యానంద్యుల
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు సారసరోత్తమ తేజమీ జగ
త్సర్గముగోరి చెల్వమరె శక్తిశివాకళ్యై స్త్రీపు మాంసులై
నిర్గతమైన యక్కవయె నేరిమిగారణ మయ్యెసృష్టికి ॥

వ॥ కావున కారణకర్తయైన సర్వంతర్యామి ఈశ్వరుండు బ్రహ్మ
వీరు ముగ్గురు ఈ సృష్టిని యొనర్చి పరిపాలింపుచున్నవారని తెలుసుకున వల
యును వింటివా.

శం॥ ముగ్గురితో శ్రేష్ఠులెవరో । ముదమతొ విసదెల్పుమా ॥ము॥ కగ్గా
మిని ఏను యిపుడు । గనబోదునూసుమా ॥ము॥

శీ॥ ఎవనిచేతను దిరిగడు నెల్లవిశ్వ । మెవనియోగులు గొలుతురు హృదయ
మందు । నెవనితేడంబుచే విశ్వమెల్ల వెలుగు । నాత్రిలోచనుజెన
దొనా కెరుకజేయు ॥

వ॥ ఆచార్య ఈ మువ్వగి త్రిమూర్తులలో ఎవరు శ్రేష్ఠులనంబడును
యోగులు ఎవనిని గొల్తురో వివరించుడు న్వామి.

బై-వ॥ (తనలో) బహూ ఈ బాలునికి నేనేన్ని జ్ఞానమార్గములు
దెల్పినను మరొక్కటెక్కువగానే పశ్చిలిచ్చుచున్నవాడే వీడు తపోగర్విష్టం
డగునాయేమి సరి మంచిదింకొన్ని మార్గములు దెల్పెదగాక.

బై॥ త్రిమూర్తులేకమనియు ॥ తెల్పుమి నీమనమునా ॥త్రీ॥ ఇందుహి
అంబారిప్యాట । ఈశులను దల్పుచూ ॥త్రీ॥

ఉ॥ మూగురు కారణాత్ములు సంమున్నుతులూ పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించి వారి సోమలు శాంభవి శాసనంబునల్
బాదుగ విశ్వస్వర్గపరిపాలన సంహృతులల్ బానర్పుచుల్
లోగగజేయునొండొరుల లోనదలంచిరికడుల్ జవంబుకల్ ॥

వ॥ కావున యెవరి ప్రేమభావము ఎటు లుండునోయని తెలుసు
కొనుటకీ యవతారంబులు ధరించియుండి ఇందులకు తెల్పని వారలు వేరు
వేరు జాతురుగాని తెలిసిన మహానుభావులు మాత్రము ఏకంబనే ఎంచు
దురు వింటివా.

శం-వ॥ గురువర్యామీవాశ్యంబులు ఎన్న నామదికెంతోప-తోషంజా
యెను సరి ఏనిప్పుడే పుష్కరంబునకుంజని వాణీశుని గూర్చితపంబుంజేసి
మోక్షంబుసంపాంచుకునియెద సెలవొసంగుడు.

బై-వ॥ శంఖచూడ నీవు పిన్నవాడవు నీకాక్రయత్న మెందుకు ఇంకా
నావద్దకొన్ని విద్యలనభ్యసించుము.

శం-వ॥ ఆర్యా ఇ తవరకు తమవద్ద నేర్పిన విద్యనాకంతియే చాలును
కృపజేసి సెలవొసంగుడు.

బై-వ॥ సరి శుభంబాను గాని నీజననీజనకు లాశీర్వాదము పొంది
పొమ్ము నీకిదియే సెలవు. (అని నిష్క్రమించిన)

శం-వ॥ శంఖచూడుండు స్వగృహంబునకు వచ్చుచున్న నచ్చట
ధవళ.

ధవ-వ॥ (తనలో) ఏమీ మత్తుమారుండు పాతశాలకుంజని ఇంత
వరకై రాడా యెనుగద (అని శంఖచూడువచ్చి)

శం-వ॥ అమ్మానీకిదో సమస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించి
నామనవి యాలించుము.

ధవ-వ॥ కుమార వర్ధిల్లుముగాని అట్టి మనవి ఎట్టిదో వచింపుము.

వాదం - అదితాళం - తరుణ (నినవే జననీ గనముద)

శం॥ అమ్మా నాకాజ్ఞివ్వవె పుష్కర । యాత్రలు సేవించగ బోదుక ॥

అ॥ ఇమ్మహి నాతోటి బాలురతోజని । యింతలోన తిరిగి వచ్చెదక ॥

వ॥ జననీ నాతోటి బాలులందరు పుష్కర తీర్థము బోవుచున్న
వారలు కావున వారితో నేను పోయివచ్చెదనే.

ధవ॥ తనయా వినపుష్కరంబు చాల । ధూరముంది నడువజాలపు ॥తన॥

అనువుగ నిన్నా యాత్రకు బంసగ । మనుసాష్పడు మానియుండరా ॥

వ॥ కుమార పుష్కరంబు చాల దూరమున్నది కావున నీవంత
దూరము నడువజాలపు నామాటనమ్మి యూర్కొనుము.

శం॥ చాలదూరంబు యున్నయదో యా । బాలురెట్లు బోవుచున్నరే ॥

చా॥ నీలుగాను నాతోను దెల్పకా । జోలిమానుమని బొంకుచుంటి
॥ఏక॥చాల॥

వ॥ అమ్మా ఏదో ఒకమాట జెప్పినన్న భయపెట్టింపుచుంటివి
గాని మరేమిగాదు ఏనేట్టైన బోయెద చూడుము.

ధవ॥ ఎంతజెప్పిన వినక యున్నవదె । ఇంతమూర్ఖమథమేలనురా ॥ఎంత॥

రంతుజేసి నీవు యాత్రకేగినను । పంతులు గొట్టునదెరుగవురా ॥ఎంత॥

వ॥తనయా నీవాపుష్కరంబునకు బోయితివేని అచార్యుండు నిన్ను
కోదండ మెక్కించి కొట్టును నామాట నమ్ముము.

శం॥ వారిదర్శనమును గోరిన వారిని । ఆచార్యుండెందుకు గొట్టున్ ॥వారి॥
వారి దర్శనమును గోరిక గురునకు । నపచారము జేసిన గొట్టున్ ॥

వ॥ కావున గురునకు ఏమైన నపచారము జేసిన గొట్టునుగాని
వారిని సేవించువారిని ఆతండేమనడు వింటివా తల్లీ.

ధవ॥ బాల నీమ్మడు పల్కులు విన్నను । చాలగ మది సంతసమాయెక ॥

బా॥ వాలాయము అంబారిప్యాట శ్రీ । లోలుడేలు మరువక నిన్నుక ॥

ప॥ ఆహాహా తనయా నీసుగుణంబు లింతని చెప్పరాదు సరి
ఋ గురువులవారి యాజ్ఞ గొని పొమ్ము నీకిదియే సెలవు.

శం-ప॥ అమ్మా ఆచార్యుల సెలవు ఇంతకు మున్నే గొనివచ్చితి
దే నేబోవుచున్నవాడను.

సం-ప॥ అని నమస్కరించినంతలో పరుద వాళిలును.

—(సతీతులసీ చెలులతో ప్రవేశం - దర్శు) —

తుల॥ ధరిత్రి ధర్మాధ్వజాయాఖ్యునకు । వరకుమార్తెనే భావనీ ॥ధరి॥
మరిక నాదు నామముక తులసియని ధరందు బొగిడదే కామనీ ॥
ధరి॥ సతీమణుల మించిన శృంగారిని । క్షితందునా సరెవ్వారిలా నీతి
వంతురాలనయ్యినే ప్రి । ఖ్యాతివహించిన సతినిలా ॥ధరి॥ మరిక
వేదశాస్త్రముల్ జదివినే । పురాణముల్ పఠియించితీ । సరోజా
క్షుల సత్యంబులగని । పరోపకారము జేసితీ ॥ధరి॥ దివరాత్రులు దేవ
దేవుని । బ్రాహ్మణునుచు స్తుతీయించితీ సవాయస్వనాంగినయ్య
ప్రాణ చాఘనీకై వెతకితీ ॥ధరి॥ అశావేదులంగూడి పూలా । వన
మునకు యేతెంచెదా । ఫలించగను అంబానిప్యాట శ్రీ । నలిన
సంభవునీ దలచెదా ॥ధరి॥

ప॥ సఖి చంద్రముఖ యొక సమాచారము.

సు-ప॥ అమ్మా తులసి అది యెట్టి సమాచారమో వేగంబున
వినంజేయుము.

—(వాదం - ఏకతాళం - తరుజ సందనందనుజూడ) —

తుల॥ కన్నియరో నామవని నీకు । విన్నవించెద వినుమికా ॥కన్ని॥
పన్నుగా నాజనకునితో ముని । మున్నుదెల్పిన దీయికా ॥కన్ని॥
నీ॥ సఖయరో నొకనాడు సయ్యన నారదుడు । మాయంటికివచ్చి నన్ను
గాంచి । ఈ బాలికెవరనీ నాజనకు నడిగినా । నాపుత్రికారత్న మని
యుదెల్ప । నామాటవినియు తానడిగెను నీనుతకు । శుభలగ్న
మును జేసినా పటన్న । నాపుత్రికకు లేగు నయగుణాద్యుని ఏను ।
వెతకుచుంటిని యెక్కడున్నడనగ ॥గీ॥ నారదుడు దెల్పెమున్ను
లోకమునను । యలసుధాముడా రాధ శాపమొంది । శంఖమాడుడై
జన్మించె జగతిలోన । యతడై నీపుత్రికా భర్త యనియు పల్కె

వ! కావున యధానవేండునకు దప్ప ఇంకెవ్వరికిని పుత్రికనివ్వ
దలంచకని నారదుడు నాజనకునితో చెల్పి పోయెను అందుల కిప్పుడా నుండ
రాంగుడెందునున్నవాడో కదె నీకేమైన చెలిసియున్న నాతో దాచక
దెల్పుము సఖి.

సు॥ నుందరీమాణి చుట్టి పురుషుని డెందునున్నది ఎరుగను ॥నుం॥ ముందుగా
నీజనకునడిగిన | ముదితి నీకును చెలునును ॥నుండ॥

వ॥ అమ్మా అట్టి వీరపురుషుండెచ్చట యున్నవాడో యేనెరుంగ
నైతిని కావున మీ వాచునగారిని యడిగి తెలుసుకొనుము.

తుల॥ అతని కొరకే నామ జనకుడు | నెతుకుచున్నడు గానికా ॥అత॥ నీతి
వంతుని జాడదొంగకక | భీతిపడుచున్నాడికా ॥అత॥

నీ॥ అతనికొరకే జనకుడన్న దేశములకు | పత్రంబులును వ్రాసి పంపెగానా
ఏదేశమునుంచి యేరుంగతియు రాక | చింతజేయుచునుండె యింత
వరకే | అట్టి పురుషునికాడ లెట్లుల దెల్పునో | చెలియనో యేనింక
శంఖపూడ | నానవేద్రునకునే దాస్యంబుజేయనీ | జన్మమేల యెన్ని
జన్మములకు ॥గీ॥ ముందటి జన్మముననన్ను పొందునట్టి | నాథునీ
నామ సన్నిధికి వందముగను | దెచ్చువారికినే బహు హెచ్చుగాను |
రన్న గూఢములనిత్తు రమణి వినుమా ॥

వ॥ చెలి వింటివా ముందటి జన్మంబున మేమిరువురము దంపతుల
ముని నారదుండు చెల్పెను కావున అట్టి వీరపురుషుని జాడలు దెల్పువారు
మరపురంబున ఎవరైన గలకేము యోచించి తెల్పుము సఖి వారేమి గోరి
ననది ఏను శివుక నిచ్చుదాన.

సు॥ చిత్రమే నీవాక్కులు విను | ధాత్రీ తులసీ నాకికా ॥చిత్ర॥ సత్రీముల
అంతారిప్పట | శౌరి మెచ్చును నిన్నికా ॥చిత్ర॥

క॥ తానెవ్వరో సుతులెవ్వరో | నారాబా ధవులు వృజ్జనంబులు యెవరో |
లోనరయగ నెవ్వరినికా | గానకు సర్వులు గాంతు కిర్మఫలములకా ॥

వ॥ అనుచున్న నీపూర్వపుణ్య విశేషంబువలన నీవెరిని చెలునుకుం
టివి ఆహా నీవంటి పుణ్యాత్మురాలీ లోకంబునంగలదా తల్లి అత్తైన ఎరు
కలసాని సర్వంబుండెల్పునని పెద్దలు జెప్పగా వినియుంటిని కావున ఇప్పుడే
ఎరుకలసాన్ని బిలిపించి ఎరుకడిగి తెలుసుకుండమా తల్లీ.

తుల-వ॥ అహహా సఖీ నీయూలోచన ఇంతని చెప్పరాదు సరి అట్లె
ఎరుకలసానిని వేగంబు నిచ్చోటికి రప్పించుము.

సు-వ॥ సరి మంచిదట్లులనే రప్పించెదగాని అనుష్ఠానంబునకు వేలైన
అంతఃపురంబునకుంజని అన్నము భుజించి వత్తము రమ్ము.

తు-వ॥ సరి మంచిది సమ్ము (అని నిమిష్కమింతురు)

-(ఎరుకల ముత్తిగాని ప్రవేశం - దర్శు - ఏకతాళం - దైత్యముకు)-

ముత్తి॥ ఏమాయె లేయెమ్మె ముత్తి । ఇం । కెందాక పంటావె ॥యేమా
జామాయె పొద్దెక్కి । జంగల్ కెల్లాలంటె నీమంతు బిడ్డోల
నమిడీ పంటా వింక ॥ఏమా॥

వ॥ ముత్తి వోముత్తి అంగో పొద్దెల్లె తెక్కిందొచూడు భాగతెను
కుంట పందొలై భల్చియేంపంజెయ్య కట్టింగపంటె కడ్పులకెల్లాతాది
సొమ్ము సోమందాలెల్లు దొర్కుతాయె బోస్తిలేయెమ్మె.

సు-వ॥ అంతలో ముత్తి కండ్లుదుడుకుంటలేచిట్లనె.

ముత్తి॥ నమిడాని నంది డైవేమిరా । వోరల్లా మొకాపోడ । నమి । నామిద
నీసొమ్ము లేమున్నయో చూపు । యేమిలేకున్నను ఎగుర్తా
వింతెత్తు. ॥నమి॥

వ॥ ముత్తిగా వోర్కుత్తిగా నన్నేమొ పందొలై భాగభల్చిందంటు
న్నావు సొమ్ము సోమందా లెల్లు దొర్కుతాయని తిడుతున్నావు నీవేం
సొమ్ములు జేపిచ్చిపెడై కేనేంబెట్టుకోని ముత్తి యేందిని భల్లిర గుంజగ
మాపటికి లేకున్న పోకడై తే పోనియ్యవ్ పా.

ముత్తి॥ పాపా యేమంటివి చెప్ప । నీ । యీపేమద్ది తిపుడు ॥పా॥ ధూపా
నీలొకంట రూపాలుంచుకుంటె । సేపొయిచ్చుకోని కోపందెప్పి
తాపు ॥పా॥

వ॥ బోస్తి నాసొమ్ము సోమందాల్ని మీదేంలేవులే నీముక్కుకున్న
ముక్కుపోగక్కడిది భద్దాస్ యేన్నితై ని కట్టంజేసి కల్లునీల్లకంట
రూపాలుంచుకుంటె నాకెంకజెయ్యకనే సోపతొల్లకు సేపొయిచ్చుకొని
చాటుకు కల్తెచ్చుకొని బాగ తాకుంట తినుకుంట బల్చి నామిదికె
మర్లబద్ధున్నావ అట్లనేమర్లబ డైవంటె నాకోపంఅచ్చెనా మొత్తైయ్యనే
మొత్తైత చూడు.

ముత్తి! అబ్బోయి మొగోడుజేతై | నేదొబ్బితిని బల్లి! అ! మబ్బున్న
గొబ్బుకబ్బు | దబ్బానందూకెల్లి గొబ్బేడు దాగచ్చి | దెబ్బల్
గొడ్డటాడు! అ!

ప! అబ్బో ఈ గుంజన్న కట్టజేసి పెడైనం దొబ్బితిని బల్లున్న
నట ఏనేగామొక్కెల్లున్న గల్లంతగూడ బోస్కందెతై అవ్వన్నమ్మకొని
నితై గొబ్బాడు కల్తెచ్చుకోని తాక్కుంటున్న రూపాలన్నిపాడేసి యింక
సేసోయిచ్చుకో లేదాయని తిడున్నడు ఈని రెక్కలిగి కుప్పబడ్డాయట
ఈడు ముక్కుపోగు జేపిచ్చి పెడైనం బెట్టుకోని ముర్తున్ననట అన్ని లంగ
మాటలు గాని వొక్కమాటైన సర్వార్ మాటకాదు ఈంతోటోడారాడు
ఊకున్నదే నయం.

ముత్తి! ఎక్కావ మొరుగాకె ముత్తి! నీకు | లెక్కజెప్పి మొత్తేత్త |
ఎక్కా! మక్కావతో మ్యాకలెంకట్రాజమయ్య | నిక్కా
ముగా నూటపదార్లితై యెవ్వి! ఎక్కా!

ప! భద్రాన్ ఏనింతెల్లమె మరచిపోయిననుకున్నాన అంబారిప్పాట
మ్యాకల వెంకటరాజం నవల్ల గుట్టకాడిసేను గొత్తంగ పొలమచ్చుకట్టి
అడ్లలుకుతె అడ్లకు పండులలాటైతె అవ్వీటను మొత్తేసి నొల్లకు ఇవా
మిత్తనంపె అవ్వీటను ఏను బొత్తిగనే మొత్తేక్కచ్చితై అతడు నూట
పదారు రూపాలియ్యలేదా అబ్బ గన్ని రూపాండంగ మగనీ గల్లమ్మ
కొని కల్తాగివా బోస్తీ అండకెల్లిమాత్రం అగునుల గంగారాం ముక్కు
పోగుజేసిచ్చినందుకు మొప్పయిరూపాలిచ్చేత్తి ఇంకెక్కున్నరూపాలెవ్వి నీకె
త్తైన మత్తిబాగచ్చింది నీమత్తం చేత్తనూడు. (అని కొట్టును)

ముత్తి! చక్కాని అంబారిప్పాట | యా సామేసాడున్నామి! చక్కా!
యెక్కున్న రూపాలు యేనేదిన్నట్టుంపె | కుక్కలకొడుకా నీకు
లెక్కల్ జెప్పతాగు చక్కా!

ప! ఆయెక్కున్న రూపాలేజేసినావంపె నితైగొబ్బేడు కల్తెచ్చు
కోంతాగుతె అంబటి రాజగొనికి ఆరువైరూపాలిచ్చేత్తి అండకెల్లో పది
రూపాల గొంగడేదెచ్చుకుంటివి యింక పదారూపా లుండంగ నీబొండ
మీదనేబెట్టుకుంటివి యిండ్ల నేనేమన్న దిన్నట్టున్నాదిర చెప్పవేమిర
కుక్కలకొడుక నీగుడిసేలేం గతుందిర తిందారంటాక్కిత్తు గతుందాకట్టు

కుందారంటో బట్టగతుందా తమా కట్టుకున బట్టలేకుండంగ ఆ మ్యాయక
 లీరవ్వక యు చల్లకుడ ఆసేదనో బట్టరెండు రైకెల్లితై అటితోటి దాధా
 కెల్లదీ త్రి నీమొకానికొక్క బట్టన్న కట్టిచినావుర చెప్పవేమి

—(వాదం - సకతాళం)—

ముత్రి ముత్రియేమంటావు | మూన్నెల్లకిందాట బొత్తిగలేవాని బోస్టి
 నన్నాడితై ||ము|| యెత్తెన రెండు గుమ్మబొత్తలిచ్చియు న్యాయక |
 తెంకట్రాజంవద్ద కొత్తకోకలైతి ||ము||

వ|| ఎఱజే నంజ తిందారం టొక్కిత్తులేదు కట్టుకుందారంటే బట్టలే
 వంటున్నావ మూన్నెల్లనాడు అదే మ్యాయకల వెళటరాజంకు రెండు
 గుమ్మలల్లితై అందు కట్టుపాకై రెండు మంచి చీరెల్నేసియ్యలే అవ్వే
 జేసినావు అమ్ముకోని కల్లాగినావ్ బోస్టి.

ముత్రి ఉత్తుత మాటాలు ఊకేట్టొర్తావుర | సత్తెంగ మాట్లాడ
 నాను మెచ్చుతాను ||ఉ|| కొత్తకోకలైచ్చి నాకేమిచ్చినాను
 ముత్రిగ గీలంచెనీ నెత్తిమీదబెట్టుకొర ||ఉ||

వ|| ముత్రిగ వోన్నుత్రిగ నీవు నాకే, మొగడవు దాసరమైతివిర
 ఆ మ్యాయకల వెంకట్రాజం దగ్గర దెచ్చిన చీరలు నాకే ఇచ్చినానని గీలంచె
 నెత్తిమీద బెట్టుకోర నీతల పండుబగుల ఈలంగమాటలు ఎందుకు మాట్లా
 డ్తావుర ఆ రెండు కోకలెచ్చుకోని దీలెందుకు మీ ఇద్దరి అక్కలకు
 కట్టుంబెట్టలేమర చెప్పవేమిర. మొద్దోలై నిలబడితివి.

ముత్రి అదంతట్లుండనీయ్యే అనిలేకన్నాను | ఆకలెతుంది గింతండెయ్యె
 తిని పోత ||అద|| యేదెచ్చినాగాని యెవల్లేమిచ్చినగాని | కాదనక
 నీకిత్తు బాదల్ పెట్టకె నన్ను ||అద||

వ|| ముత్రి వోముత్రి ఇగోనె నాదిలేకన్నాను ఇప్పుటినుండి నిన్ను
 గింతమాటైన అన యేనెదెచ్చిన గానీనీకే ఇత్తాను యింటికి పెద్దకా
 నూండురాల్ను జేతాను నాపై కోపంజెయక గింతండెయ్యెతిని జుగ
 ల్కెల్లా

ముత్రి బుద్ధిమంతుడవాని యిద్దర్ని డ్డిపెట్టి | అద్దెకొంపకు నచ్చి ముద్దుంగ
 నింజాతై ||బు|| ఎదెన్న పోతోలె ఏమ్మొక్కి | మొద్దోలై బల్చి
 నన్ సద్దుల్ సుద్దుతావ ||బు||

వ॥ ముచోడవె పోనన్నట్టింగనే మొత్తేత్రావు నిన్నే మన్నాను
గాబాలక్షి మొగడొక్క మూత్రనంటాడ అతడు పెళ్లొమ్ను పతకంపతుక
మోలె జూచుకుంటాడు యిగ అందరు నీతీరుగుంటె రుత్తరు తనేహ
ఇట్లేమున్నాద నండుమంటున్నావు అకోచడంత గట్టుండంట అయ్యిండు
తెనీవొక్కండవే తిటివి పోరాళ్లు నేనట్టింగుపాసమె పంటిమి యిట్లేమి
లేకున్నగాని అండుమని అడ్డాన్నా డీతై అడ్డొక్కడికెల్లి దెచ్చండుతది
పొద్దునీ రసరస పొద్దీకా రసరస ఈ రసరస్సేగియ్యలేను యాయొంటిండ
లేను ఇక మావోలింటకెల్లెత్త చూడు.

ముత్తి-వ॥ (తనలో) అబ్బో అందుకే అంటారేము యెంత
నీమిత్రులైన ఎంత దండోలైన పేరుగల్గ పెండ్లాలు జెప్పినట్లల్లాగల్గ
పుటారు ఆడగల్గి కూకుంటె మొగోని మడెండితొడిన్నమాటే సరి మం
చది దీన్ని కొంచమ్ కొంచము చుచ్చుకొట్టి మాటాడిచ్చి మనసు
గరిగిత్త గాక.

ముత్తి॥ యిద్దరాల్మొగల్గగడ మద్దములో నీడాని । పెల్లోల సంగాను
= లోమ వినలేదె ॥యి॥ గుద్దుకున్నొల్లాలేర నాస్తాన్నొల్లాలేర ।
పొద్దుకంగనే ముద్దు గల్చిన్నొల్లాలేర ॥యి॥

వ॥ ముత్తి నామొద్దులముత్తి నిన్నేమన్నానని అలినావె అబ్బగా
రెండుదెబ్బకొ గిట్టిగిట్ట కొట్టుండుకె గింశెల్లుతున్నావె ఆల్మొగలు అను
కున్నోలేర పొద్దుకంగనే ముద్దుగల్చిన్నోలేర ఆల్మొగల కొట్లాట అద్ద
ముల నీడకాదె ఇప్పటినుది నిన్ను గింత మూసెన అస అమృతోడక్క
తోడే పుతోన్నితో న్నాతోడు యిగనన్న నామాటనమ్మి గింతండెయ్యె
ఆకలెతుంది ఇంగో నాకడ్పంత లోతుకు పోయిందో చూడు.

ము-వ॥ (తనలో) తాత కొడుకు గిప్పడ రోగపైత్తందరిగింది
ఆడుదానన్న మొగోనికిప్పటి సుఖమా అప్పటి సుఖమా రెండు మన్న
ఇంటి యిల్లాలుకూడండ కల్గికూకుంటె మొగోడు కిందికి మీదికి తాయి
మాయాడడంగా ఇప్పడినితో మాట్లాడకుంటేదాడు మాట్లాడిత్రగాక
(అని ముత్తిగాన్ని జూచి)

ముత్తి॥ మేటి శీ) అంబారివ్యాట హరిసాక్షిని । మాటనెగింతైన మరికాద
నన్నాన ॥మే॥ చీటి శీ) సుశీల దొరుసానింటికెల్లి । పూటాకు
బతిమాలి బువ్వడకత్తానమ్ము ॥మే॥

ప॥ యేనెన్నడైన నీమాట గింతకాదానన్నానా యెన్నితైః శై
గామంకెల్లి గంజ గడ్డ బుచ్చ అక్కచ్చి పెట్టాగ సుగవన్నింక మొత్తే
త్రావు నితైనైతెట్లనే ముతైతై నీమొకమెట్లు చూడాలె మల్లి నీకెలు
కట్టుకేసి పెట్టాలె ఇగో యిప్పుటి దెబ్బలకు నా యీపెట్ల పొంగిందో
చూడు.

ముత్తి-వ॥ పోనె ఇప్పుటినుది నిన్నేమననుగాని ఇప్పుడెక్కడి
కెల్లో గట్టునో బువ్వనో అడ్డ త్రటివి బేగి అక్కక్కరాపోయె
తినిజంగల్గెత్రా అంగో సోపతొల్కాక్కల్లేరు చూడు.

ము-వ॥ ఇంకెక్కడికెల్లి మళ్ళీల దొరుసానింటి కెత్తనే ఇంత దొర్కు
తాది అడ్డ త్రతియ్.

ముత్తి-వ॥ అడ్డరా గాని నిన్నెందుకో తులసి దొరుసాని రమ్మ
న్నదట అడ్డక పోయి అదేంటా ఆర్పుకోండా. జానే అట్లనే గోంచల్లడ్డ
రాయె.

ము-వ॥ మంచి దట్లనే అడ్డ త్రాగాని నేనచ్చుందాక గీవాక్కం
చల్లు.

ముత్తి-వ॥ ఒక్కటిగాదు రెండల్లేత పోయె.

సం-వ॥ అని నిమ్మమించిన తులసి సుగందిగని ఇట్లనే.

తుల-వ॥ సుగందీ ఎరుకలసాని వచ్చెనా లేదా.

సం-వ॥ అంతలో ముత్తి లోపలనుండి ఎరుకల కీక వేయట.

ము-వ॥ ఎరుకో యవ్వ యెరుకా యెరుకడ్డవ్వ యెరుకా.

సం-వ॥ అని యెరుకల కీక వేసిన సుగంది తులసినిగాంచి.

సు-వ॥ అమ్మా తులసి అదో ఎరుకలసాని రానేవచ్చుచున్నది
కనుంగొనుము.

సం-వ॥ అంతలో ముత్తి వచ్చి తులసినిగని.

ము-వ॥ దొరుసానీ దండాల్ దుండాలు నన్నెందుకో రమ్మన్నరట
అదేంటో చెప్పెయ్.

తుల-వ॥ చెప్తానుగాని నీపేరేమందును.

ము-వ॥ నాపేరు ముత్తిమని పిలుతురు.

తుల-వ॥ ముత్తీ నామనస్సునగల మాట చెప్పగలవా.

ము-వ॥ దొరుసాని అంత చెప్పెస్తాను మొదలైతే చేటలో బహు
దానముంచుకరమ్ము యేను దేవతల స్తుతించుకుంటు,

తుల-వ॥ సుగంధీ ఈ యెరుకలసాని దేవతలను స్తుతించునట పైడి
మొంటెలో కొన్ని ముత్యాలు వరహాలుంచుక వచ్చి యీముత్తి
కొనంగుము.

సు-న॥ చిత్తము తల్లి అట్టులనే ఉంచుకవచ్చివ్వగలను.

సం-వ॥ ౬ని మొంటెలో ముత్యాలుంచుకవచ్చి ముత్తికిచ్చిన.

(ముత్తి తనలో)

ము-నీ॥ శ్రీలక్ష్మీచాధునీ సేవించి పూజింతు । శారధచాధునీ సన్నుతంతు ।
చార్యతీ నాధునీ పేమతో పూజింతు । యెముడాల రాజన్న
నెపుడు గొలతు । కాశీ విశ్వేశ్వరుని కాంచతో నేదలతు । తిరు
వతి వెంకటేశ్వరుల గొల్తు । సిద్ధిరాముల యేను ముద్ధంగ
పూజింతు । దుబ్బరాజేశ్వరుని దలతు మదిలో । చల్లగొండ నాం
పెల్లి నర్చిముల దలతు । కొండ గట్టనుమండ కోరికొలతు ।
ఆరెల్లి మల్లన్న నాత్మలోనం దల్తు । కొమరెల్లి మల్లన్న । కోరి
కొలతు । నానిత్రీ గాయత్రీ సహదేవినిం దల్తు । వరదేవతా నిన్ను
ప్రస్తుతంతు । మాంలక్ష్మీ మాంకాళి మమ్మదేవినిందల్తు । సార్గమ్మా
సన్ను సన్నుతంతు । పోశమ్మ కాశమ్మ పోతలింగని దల్తు ।
ముత్యాల పోసును ముందుగొలతు । చినగంగ పెదగంగ చిల్క
ల్చిన్నును గొల్తు । కట్టమెసును చేపట్టి కొలతు॥ గీ॥ ఎల్లకాలము
చాబుట్టి యేలెతల్లి । యెల్లుమాంబరో నిందల్తు యెపుడునాకు ।
కావలసినా వాక్యముల్ కాంక్షతోను । ఇచ్చిబోవుమీ ఈదీను
రాలి నెపుడు ॥

వ॥ దొరుసాని ఇగ యెక్కడుదురా చెప్తాను.

సం-వ॥ అంతలో తులసినచ్చిన పైడికోల చేతికిచ్చి ముత్తిట్లనె.

ఎరుకలపదం

ముత్తి॥ చక్కన్ని దొరుసాని । నిక్కముగ చెప్తాను । మక్కువతోయిటు
విను । ఇంతల్నే పెండ్లిపేరంటాలు విందులు । అయితాయ
కావాయని । అద్దుతున్నపుగాదె ॥ ఇంక మూన్నేల్లాకు । పంక
జాక్షిరొ నీకు । తప్పక పెండ్లిలు । ఒప్పుతో నగుతాయ । చింత

జేయగరాదు । చిన్నబోవగరాదు । నామాట కావడక । నాగ్నింబ
గట్కయ్యె । ఆకలైతున్నాది । అందాల దొరుసాని ॥

తుల-ప॥ ముత్తీనీవు దెల్పువాళ్ళబులు నాకొకటైన అర్థమగుట
లేదే.

సం-ప॥ అంతలోముత్తి,

ముత్తి-పదం॥ ఇంకెట్లు జెప్పాలె దొరుసాని । గిసవంటివాని కొరకు అడు
తున్నావు గాదే । మరియు అట్టిపురుషుండు । గామూల్లున్నాడ ।
గడీలల్లున్నాడ । పట్నాలల్లున్నాడ పల్లెలల్లున్నాడ । సందుల్లున్నాడ ।
గొందుల్లున్నాడ । ఆడూన్నాడ । అంతల్లున్నాడాయని అడుతున్నావు
గాదె । అట్టిపురుషునిజాడ । గట్టిగ జెప్తీను ॥ గిసవంటివాని
వద్ద । గూర్చుండియున్నాడె । చంచమామాకన్న । చక్కదన
మున్నాడె । ఈడైనావాడు । జోడైనావాడు । అందవందము
లాకు । ఆస్పదమైనవాడు । నగుమోముగలవాడు । యోగుల
పూజించువాడు.

ప॥ తప్పక నిన్నే పెండ్లాడుతాడు ఆకలైతుంది గింత గంజి బొయ్యె
దొరుసాని.

తుల-ప॥ ముత్తీ అట్టి గంజిబోసిన నేమి ఫలము నీకు నుంచి
పక్కాన్నంబులతో భుజింపబెట్టెదగానీ యింకొకమాట అడిగెద ఆగుము.

సం-ప॥ అని తులసీ ముత్తిచేతులోవున్న వేల్పుకు ముక్కి నంజ.

ముత్తి-పదం॥ అట్టి పురుషుండు । ఇక్కడికేవస్తాడ । లేక ఆక్కన్నే
వుంటాడాయని । యద్గతున్నావుగాదె । అట్టి ధనుజుండు ।
ఇక్కడికి రాడుగాని । నేనొక్కమాట జెప్పానే । భధరీ వనమందు ।
సుధతీ మణినీవు । హరుని గూర్చితపము । హతివరో జేస్తేవేని ।
అట్టి పురుషుడు వేగ । ఇక్కడికే వస్తాడు । వనమందు మీపెండ్లి ।
వనమాలియు జేను । అవధము జెప్పబోను । అడి తప్పబోను ।
యింతకన్న మిన్న । యుపాయమేలేదే । నాకొక్క పాతబట్టితే ।
నిన్నెంతో యాజేత్ర ॥

ప॥ తల్లీ తులసీ దొరుసాని ఇగనన్ననామాట నమ్మి నాకొక నీపాత
బట్ట జూచియ్యము నిన్నెల్లకాలము యాజేత్రాను నీముతైతనము చల్లం
గుండనని మొక్కుతున్నాను.

తుల-వ॥ సుగంధీ ఈముత్తికి అన్నము బెట్టి నాయొక్క పట్టు
పుట్టంబుల చీర రెండు రవికెలు దెచ్చి యివ్వము.

సు-వ॥ చిత్తము తల్లి అట్టులనే ఇచ్చెదను (అంత ముత్తినిగని)
ముత్తి ఇదో చీర రవికెల గైకొనుము.

ము-వ॥ దొరుసాని ఇగ్గెల్లెత్తున్నద యుంచుడు.

తు-న॥ మండిది పోయిరమ్మ (అని సుగంధిని జూచిట్లనె) సుగంధీ
ఎరుకల ముత్తి బెప్పిర వాళ్ళ బుల్లె పింటిగద కావున మనమిప్పుడే
ఒధరి వనంబునకుం బోవుదము పడుండు.

సు-న॥ గది మంచిది అట్టులనే ఒధరివనంబునకు పోవుదముగాని
నీజాకునాజుగొని ఎచ్చితివారల్లీ.

తు-వ॥ సుగంధి తొందరెందుకు ఇంతకుమున్నే మానాన్నగారిచే
సెలవు పొందివచ్చితిని త్వరగా పోవుదము రమ్మ.

సు-వ॥ చిత్తము తల్లి అట్టులనే వచ్చుచున్న వారము పమ్ము
(అని భదరీ వనంబునకు సఖులతో నరుడెంచును)

తృతీయా శ్వాసము

తు-వ॥ అహహా సఖిమణి ఇట్టి భదరీ వనంబెంత శృంగారమున్నదో
చూచితివా.

సు-వ॥ తల్లి తులసి భదరీవనంబిదియేనా ఆహా ఎంత శృంగార
మున్నది ఇట్టి వనంబును వర్ణించ నలవిగాక యున్నదిగద.

మిత్రవేర - దర్శ - ఏకతాళం (తరజు ఆహోయావనంబుగన)

తుల॥ ఆహా... యీవనంబునంగల | వనంత సుమముల | కనుంగొనగ
ముదహాగా || ఆహా || మల్లెలు మొల్లెలు మందారకములు | విర
భూసినవీ పొన్నలు బొగడలు | కల్లగాదు యీచల్లని గాలికి |
జల్లుమనియె నాయుల్లములో || ఆహా || కోకిలముల కోకోయని
గూసే | ఆకసమునకును హంసలు ఎగసే | పాకటముగ ఈశయీ
మృగాదులు | ఏకం బహు నాట్యమాడె || ఆహా || వాలాయము

అంబారి ప్యాట శ్రీ | పాలలో చనుని ప్రిస్తుతించియును | సేలుగ
యీవన వృక్షము మొదటను | అలవేణులు బంతులాడుదను |
వ! సఖి ఇంక ఇవ్వనంబంతయు సంచరింపుచు ఫలసుమవృక్షంబుల
పరిక్షింతమా,

సు-వ! అమ్మా సుమవృక్షంబుల వీక్షింతముగానీ అదొ మధుర
మైన ఫలవృక్షంబుల జూడుము.

వాదం - యేకతాళం (తరుణ - పువ్వులు గోయుదమాచె)

తుల! యింతి యీతగువులగనగ్గ | సంతోషంబాయెను వేల || యిం||
మంతనమున యీవృక్షములూ | మరి యెచ్చటగన దాక్షిణిలూ |
యింతులు ఇతలూ | యెంతని బాగడుదు || యింత||

సీ! ఏలమాపులు నిమ్మ లీతచిట్టితలు | యెలకి ఫలవృక్షముల వెలదిచూడు |
ధానిమ్మ గజనిమ్మ ధాక్షిణిఫలతరువులు | పోకల వృక్షముల పొలతి
చూడు | గంగ నేరల్లును కర్జూర తరువులు | కలము మామిండ్లదో
కాంతచూడు | జామవృక్షములు శ్రీరామ చూతాతరలో | సీతఫల
వృక్షముల చెలియచూడు || గీ|| తియ్యమామిడి రసదాడి తేనెయరటి |
మద్దిమారెడు యదోరాస మేడితరులు | తాటిమ్రోకులు చీకటి
తరులు మట్టి | కొబ్బెరా మ్రోకులనుగొనీ యాడతిరమే ||

వ! తరుణి చూచితివా ఇవ్వన వినోదఫలవృక్షంబుల వర్ణించనలినాన
నునక్షన నలవిగాక యున్నది కల్లగాదు కనుంగొనుము,

సుగ! చిత్రీమె యీతగువుల యెన్నగ్గ | ధాత్రీ తులసి నేడునుగన్నగ్గ ||
చి! పత్రీ పుష్పంబుల ధలముల్ | పారిజాత మందారకముల్ |
చిత్రవిచిత్రము సుమముల గనుమిక || చి||

గీ|| పుష్పితా శోకములు మల్లె పొదలుజాది | తోపులును బండి గుర్తి
వింద తోపులేపు | మీఱు బంగారు తామర లేల్చిరంగు | రంగు
లోత్పడు కలువలుగల సరసులు ||

వ! తల్లీ తులసి పత్రవిచిత్రమైన సుమంబుల నామాంకితముల
దెల్పనైతిని అదొ వాటినువాసన ఎంత అందంబుగ వీచుచున్నదో
చూడుము.

తుల॥ మల్లెపువ్వులను గోయుదమా । అల్లిబిల్లి జెడలల్లునమా ॥మల్లె॥
కల్లగాదు కనుగొనుడికను । చల్లనిగాలికి నేడికను । పుల్లబాక్షి
తరులెల్ల జూపుడిక ॥మల్లె॥

సీ॥ మల్లెలు మొల్లెలు మంకెన తరుల్లు । పారిజాతములివీ పడతి వినుమా ।
పొన్నలు సురపొన్న బొగడలు రుదాక్షు । సంపంగి పువ్వులివి । సఖయ
వినుమా । కొండలు గోళలు గోరంట తరులివి । చెంగల్వ పువ్వు
లివి చెలియి వినుమా । గన్నేర్లు రెంజుల్లు గులాభి తామరల్ । మందార
కములివీ మసువ వినుమా॥ గీ॥ పంజాజి పూబంతెలివి । యింతి
వినుమ సటికె నామా/జ్య పుష్పముల సఖయ నేడు । హెచ్చుగాదెంచి
జడలల్ల పేక్షదీర । శిఖెలో ధరియింతమాచేలి । నాపు మెరయా ॥

వ॥ నెచ్చెలి వింటివా ఇట్టి పుష్పంబులెల్ల మచ్చికతో దెంచి
హెచ్చుగా జడలల్లుకొని దీక్షతో అపేక్ష దీరిగా శిఖెలో ధరితమాసఖ,
నుగ॥ అదుగదుగో హంసల కదుపుల్ । ముదమాయెను కనుగొన
వలపుల్ ॥అ॥ పొదలచాటు జీసియు మనము । కదులకుంట జని
యిక వినుము । అధురక జదురక । కుదురుగ బడుదము ॥అదు॥

వ॥ అమ్మా అట్లులనే ధరింతముగాని అదొ రాజహంసలు ఎంత
అందంబుగ నున్నవోచూడుము కావున మన మిప్పుడే వాటిని చిక్క
బట్టుకొని మధనానుల మంధరము ముధంబున నాధనలు నేర్చుకుందమా
తల్లీ.

తుల॥ శుకపికములు బల్కుగ నెంతో । వికసము జెందెను మనుసెంతో ॥
శుక॥ మఖరాంకుని భారికియేను । వొక ఊణమును తాళగలేను ।
సఖయ ముఖయనా । సఖునింజూపవె ॥శుక॥

వ॥ కావున అట్టి కోకిల స్వరంబులు విన్నంతమాత్రంబుననే
యామరుండు నాయురమ్మున శరముల దాల్చి నిల్చిన నామది విరహంబు
జెందుచున్నది ఇక యేనొక్క ఊణంబైన తాళలేను నాగీరత్నమా నా
నాథుండిచ్చటి కెన్నడు వచ్చునోకదే.

నుగ॥ యెందుకె యీవిరహము నొందా । సుందరి తెలిపెద విను
బృందా ॥యె॥ పొందుగ అంబారీప్యటా । యిందిరేశ్వరుని
ఈపూటా । చె దనగంధిరొ । సేవితముయిక ॥యెందు॥

వ॥ తల్లి తులసి నీవిట్లు విరహంబు కొంద పాడిగాదు నీశిచ్చట
హరిని గూర్చి తపంబుంజేసిన అట్టి వీరపుగుఱుండిందు వచ్చి నిన్ను వరించ
గలడు నామాట సమ్మము.

తుల-వ॥ సఖీ నీవనుమాట నిక్కమె ఆయెగుకలసాని జెప్పినది
మరచి వృథా యింతకాలము గడపితిని సరియే నిప్పుడే తపంబు ప్రారంభించి
చెదను కావున పూజకు నగిన పరిమల పుష్పంబుల ఫలంబుల గొనిరాండు
ఆస్రంబు వలదు.

సు-వ॥ చిత్తము తల్లి అట్టులనే దెచ్చువారము.

సం-వ॥ అని చెలులు నిమిస్కమించిన పరుదవ్రాలును పుష్కరం
బున శంఖ చూడుడు బ్రహ్మను స్మరించుట.

దర్శ - ఏకతాళం (తరుణ కమలనయనా)

శం॥ శారదాప్రియ స్వయంభూయిటు రారావాణీశా॥ లోకేశా॥ శా॥
పరమ కృపాలయ ప్రజాపతి నిను॥ ప్రస్తుతించితిరా॥ లోకేశా॥
శా॥ భక్తుడను నీపాలబడతిని॥ యుక్తి దెలుపుమిరా లోకేశా॥
శక్తిఫతివని నమ్మినినుగన॥ జేరవచ్చితిగా లోకేశా॥ శా॥ నేర
మేమియు నేరనట్టి॥ నిరపరాధినిరా లోకేశా॥ కరుణ సాగర
నీకు యింత॥ కఠినమేలనురా లోకేశా॥ శా॥ నీనేధాతవు నీవే
నేతవు నీవేవిధాతవుగా లోకేశా॥ పానణా నీనామస్మరణా॥ పఠన
జేసితిరా లోకేశా॥ శా॥ ధారుణి అంబారిప్యాట ధాముడవు నీవే
లోకేశా॥ భారము నీదే యనంగిని॥ ధూరనాడకురా లోకేశా॥ శా॥
శార॥

చ॥ కనికరమారయన్ వలదె॥ గాధిల భక్తుల సాకరాదె నీ
మనము దయామయంబిటుల॥ మ్రోస్తేడేనలొకొ తండ్రి యింక నై
నను ధానవుండని దలవు॥ సమ్మకతో నిను గొల్చుచున్న వా
రనిశము లెమ్ము రమ్మరయ॥ మాదట గావగ వారల విధా॥
వ॥ వాణీశా వారిజానన వా దీనాణాపంబులాలకించి ప్రసన్నుం
డవై నాకోరిక నెరివేర్చుము దేవా మహానుభావా.

సం-వ॥ అంతలో బ్రహ్మ ప్రత్యేక్షుండై

బ్రహ్మ-వ॥ భక్తా శంఖచూడ ఏను వాణీశుండను కనువిప్పి కనుం
గొనుము.

సం-వ॥ అంతలో శంఖచూడుడు బ్రహ్మచరుని.

శం-వ॥ అహా దేవా నలిన సంభవ మీపాదంబులకిదో ప్రిణమిల్లు
చున్నవాడను కటాక్షించుడు.

బ్ర-వ॥ వత్సా శంఖచూడ వర్ధిల్లుముగాని నీకేమి వరంబుగావల
యునో కోరుకొమ్ము.

శం-చ॥ అనిమిషధానవాహినును ! జాధిపులంధర నోడబుచ్చ జా
లిన బలవిక్రమంబులు ద | లిర్పగ జేయుము సర్వశత్రు మా
దనునిగ ముజ్జగంబులను | దక్కొని నేలగ జాలు వానిగా
ననుబానరింపుమీ తగన | సంతకృపాజలధీ విధీయికన్ ||
వ॥ దేవా నాకోరిక ఇంతియె వింటివా.

బ్ర-కం॥ కోరిన కోరిక లన్నియు ♦ భూరిగ ఫలియించు నీకు బోగములను
వి ♦ స్తారముగ నొందుదువు భలే ♦ గీరితినిన్ జెందగలవో గీత
దనుజ సుతా ||

స॥ ఇంకా నొక్క విశేషంబు జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.
శంక-వ॥ చిత్తము అట్టి విశేష మెట్టిదో వినంజేయుడు.

వాదం - ఆట. (తిరజు - తాతయ్యా మీదుయాజ్ఞ)

బ్రహ్మ॥ శంఖచూడ తెలిపెద నది | చెవునబెట్టి వినుమీకా ||శం॥ జంకు
పడక భధరివనము | జేరుమి ఇంతలోనికా ||శంఖ॥

కం॥ భధరి వనముననొక తుక ♦ సుధతీమణి కన్నె తులసి సుందరి తన
సా ♦ పృథరీల్ప జేయు చున్నది ♦ ముదమున నీవిప్పుడందు
బోయి కనుమికన్ ||

వ॥ కాపున నీవిప్పుడే భదరివనంబునకుంజని అట్టి సతీ తులసిని పాణి
గ్రహించి నుఖించుము.

శం॥ మంచిది మీరన్నమాట ! మరువబోనుగానీ ||మం॥ చెంచలలోచని
నన్ను వ | రించున యదిపూనీ ||మంచి॥

గీ॥ వారిజాసనా మీయాజ్ఞ విధమె యేను ♦ భధరి వనము నా
కిప్పుడు బోదుగాని ♦ నన్ను వరించునో లేదో యా సన్నుతాంగి ♦
జనకుడెవ్వడో తెల్పుడీ జయవిజయపా ||

వ॥ స్వామి నామె ఎవనికూతురనంబడును.

బ్రహ్మ॥ విను ధర్మధ్వజ నృపునకు | కనకాంగి జనించె ||వి॥ తనకు తగిన

భర్తకొరకు । తపమును గా పెంచె ॥వి॥

గీ॥ ఆపడచు విన్ను ధర్మధ్వజాఖ్యునమరి ♦ నట్టి నృపులనుజా రత్న
మన్ను మిన్న ♦ నిన్నుజూచి వరించును సన్నతాంగి ♦ నీకు తగిన
మితారియా నేర్పలాడి ॥

వ॥ కాపున మున్ను నీస్తితి నారదునిచే దెలుసుకొని నీవే భర్తవు
గానలయునని నాయొప్పుల కుప్ప తపంబుజేయుచున్నది వింటివా.

శంక॥ సరె మందిదట్టులెన । సంతోషమెగానీ ॥సరె॥ నారీమణి జనకుడు
నన్నేమనునో పూనీ ॥సరె॥

వ॥ దేవా నామెకు నాయం దిష్టమున్నను యా నారీ రత్నము
జననీ జనకు లిష్టపడుదురో లేదో మని అనుమానింపుచుంటిని:

బ్రహ్మ॥ జనకునాజ్ఞ మున్నె గొనియు । జేరెను యావనముకు ॥జ॥ చను
మిక సత్వరమువ । చంధన గందీ చెంతకు ॥జన॥

చ॥ చనుమిక సత్వరంబటకు ♦ చంధనగంధిని జెంది పెండ్లి జే
కొనుము నితాంత భోగముల ♦ కోమలితో నుఖయింపు మింపుమై
బెనుపుము ధర్మముల్ దిశల ♦ పెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రిక
ధనుజులకెల్ల సంతసము ♦ దార్కొన జేయుమ జేయువిక్రమా ॥

వ॥ శంఖచూడ వింటివా నీవిన్నడే భదరీ వనంబునవంజని యాసుం
దరిని పెండ్లియాడి అమరావళి పాలింపుచు దానవులకెల్ల సంతోషము
గావించుము నీకిదియే సెలవు పొమ్ము.

శం॥ భదరీ వనమున కిప్పుడు । ముదమున జనుదెంతు ॥భ॥ పదపడి
అంబారిచ్చాట । విధివని భజియింతు ॥భద॥

వ॥ స్వామి మీరుండెల్లిన విధంబే మెదులుదును గానీ నన్నా
శీర్షదంపుడు.

బ్ర-శం॥ రత్నము సుమి యక్కాంత ♦ రత్నము నీవైన బురుష రత్నంపు
సదా ♦ రత్నమునంజేకొనుమిక ♦ రత్నము రత్నంబు సరసరాజ్య
యోగం ॥

వ॥ దాన వేంద్రా నీవు దలంచిన కార్యంబులన్ని శీగ్రంబుగా నెర
వేరును ఇదో బ్రహ్మస్త్రంబుం జేకొనుము. (అని శంఖ చూడునకు
జాగమిచ్చిన)

శం-వ॥ చిత్తము స్వామి ఇదో నేబోవుచున్నవాడను.

సం-వ॥ అని శంఖచూడుండునిమిస్కమించిన పరుడ వ్రాలును.
భధరీ వనంబున తులసి హరిని స్తుతించుట

దర్శ్య - జల్వ.

తుల॥ మాధవ మధుసూధనా । నమో నమో నమో ॥ నమో నమో
నమో । నమో నమో నమో ॥మా॥ కారుణ్యా సాగరా ।
కావవె నను భావరా । పరదాయక వదితా నమో నమో
నమో ॥న॥మా॥ పంకజాక్ష నేడికా । శంఖచూడు నీయికా ।
యంకమునకు బంపుమీ । నమో నమో నమో ॥న॥మా॥ నాపతిని
నాకికా । జూపకున్న నేడికా । వోపజాల శ్రీపతి । నమో నమో
నమో ॥న॥ మా॥ అంబారి ప్యాట నీ । వాసుడవని యంటిని ।
గుంభరమున నాకుమీ నమో నమో నమో ॥నమో॥ మాధ॥
వ॥ శ్రీహరి నాతంబు మెచ్చి నానాధుని నానన్నిధికిబంపి నన్నాధ
రింపజేయుము దేవా నన్నేలు దయామయుడ వీవుగావ.

సం-వ॥ అని ఇట్లు తులసి తపంబు జేయుచున్న శంఖచూడుండ భధరీ
వనంబునకుంజని యవ్వన విసేదంబులగని.

శంక-వ॥ ఆహాహా ఈ భధరీ వనంబెన్న నలినాసనునకైన పలవిగాక
యున్నది సిరి ఇట్టి వనంబును నామనుసారి నొకనాని వర్ణించెదగాక.

దర్శ్య - ఏకతాశం

శం॥ అహా యీ వనము । మహా విచిత్రము । యూహించి చూడ
ఆనందము ॥అహా॥ సంధము । చందము । గంధము నేడు భళి ॥
అ॥ సంధము । చందము । గంధము నేడు భళి ॥అ॥ తియ్యని
దానిమ్మలు । వెయిల కొలది తక్కులు ॥ ప్రియమైన యివి చూతి
ఫలములు ॥ ఫలములు । ధలములు । కలము మామిండ్లు అహ ॥
అహ॥ సింహముల్కారాలముల్ । చిన్నచిన్న దుప్పలుల్ ।
మహిలోన గల మన్ । భోతులుల్ ॥ పోతులుల్ కోతులుల్ ।
వాతామృతగంబులహ ॥అహా॥ అదుగొ అడవి మేల్గులు । అంధ
మైన హంసలు । బెధురూచును పారిపోయెగా ॥ పోయెగా ।
పాయెగా । వేయూ భాణంబు ధగుల ॥అహా॥ అంబారిప్యాట శ్రీ ।
హరినీస్మరించె స్త్రీ । లూమ నీయిదెవ్వతో ॥ యెవ్వతో
నవ్వతో । పువ్వబోణి గందునేడు ॥అహాయీ॥

వ॥ అహా ఈ సుందరాంగి యందంబేమని యందును.

దర్శు - ఆదితాళం

శం॥ భళిరె యీసుందరాంగి యందము । భ్రమయు దీరదుగనన్ న్న-
మనము ॥భళి॥ యులుకు జెందె నామనంబు ఘనము । ఫలుకరించ
బోధమన్న భయము ॥భ॥ చనులు బంగాడు బొంగరములు । గనక
నల్లాని కంధకములు ॥ దీనిబోలు నింతులెందు జాడలు । ఏనుజూడ
లేను బోటిఁగులు ॥భళి॥ కలకకన్నులు మెరుపువిధమా । వలపుకూ
తగిన నన్న నడుము ॥ యులుకులావేణి కంఠస్వరము । చులను
కోకిల పల్కువిధము ॥భ॥ వారిజాననుండు దీని నొదుటా । వ్రాసి
యుండె నెట్లా తాను మొదటా ॥ ధారుణీశీ అంబారివ్యాట ।
ధామ నామెరాలించు తేట ॥భళి॥

సీ॥ ఇక్కల్కి నెమ్మేని చక్కదనం బెన్న । గారాదు పెక్కిండ్లు కష్ట
పడిన । ఇచ్చెల్వ గట్టిన యీవల్పు లెంతయు । సింగార మొంది
వానికె జెలంగు । ఈభామ గైసేయు నింపగు నీపుష్ప । దామంబు
లోసగు నెంతో ముదంబు । ఈరుచిరాంగితా । సేతపస్సును జేసి ।
కనినాడొ ధన్వదీ గట్టులేడు॥ సీ॥ అందమంతయు నీసుందరాంగి
యగుచు । నవని జన్మించె గాబోలు నధిరయ్య । ఇది యనన్య
సమాకారయిదియె ధన్య । ఇదియెసర్వాంగసుందరి యిదియెరమణీ॥
వ॥ ఏమి ఈ కాంతలలామ సౌందర్యంబెన్న కమలాక్షున కైన కాంక్ష
దీరకున్నది సరి ఏనిట్లు వృధా నాలోచింప నేమి ప్రయోజనము ఈసుంద
రాంగి యెవ్వతొ యడిగితెలుసుకొనియెదగాక.

వాదం - ఏక (తరజు జలజాతా నేబిల)

శం॥ హరిని స్మరించెటి । కురంగలోచని మీరెవ్వరే । చెలిని । పేరే
మదే । చెలి॥ కారడవిలో యేకాంతముతోను । నారులతో జత
గూడియు యికను । కరములు మోడ్చిన । కాంతలలామా ।
నీవెవ్వరే॥ చెలిని॥ హరి॥

ఉ॥ ఎవ్వతెవీపు కల్పితుల । మెయ్యది నీయభిదానమెద్ది నీ
వివ్వన మందు నొంటి తన । సట్లానరించెదవేమి గోరి లే
జవ్వనమందు నన్నిటను । జక్కగ జాలిన వాని జెందియా
పువ్వుల వింటి దంటును । మున్ సరిపెట్టుట యొప్పుదే చెలి॥

ప॥ తరుణి నీవెవ్వరిదానవు నీరామంబేమి నీజననీ జనకులెవ్వరు.
నీ నిజ స్థలంబెచ్చుది నీవెవరినిగురించి ఇచ్చట తపంబుం జేయుచున్నదానవో
సవిస్తారనింత విన్నవించును నేనిని సంతోషించెద.

తుల॥ మీరెవ్వరు నాపేరడుగుట కిక | యూర్కోవయా | పైకిక |
రాకుమయా ||పైకి|| జారస్త్రీల మనుకొంటివ మదిలో | నారుల
గని యిక నవ్వెద విలలో | నోరుమూసుక దె | దారి బోండు
చాలో ||యూర్కోవ|| పె॥ మీ॥

చ॥ దొంగవలె నీవు యిచ్చటికి | దూగుచు దాగుచు నేగుదెంచియున్
యంగనల మర్కటాచడుగ | నధికారమె మీకు మీచారికిన్
సంగడి చేడెల్ కనుంసాని | సైగలుజేసెద వేమి గోరిలే
సొంగుచు వాపైకి రాకు మిక | బొమ్మిక నీదారి నీవు బట్టుకన్ |

ప॥ ఏమీ ఇవ్వనంబునందు తపంబుజేయు జవ్వనా స్త్రీలకడకు
మీవంటి పురుషులు రానోపదు వచ్చిన మమ్మిట్లు బలుకరించి తపంబు
భంగంబు జేయుట ధర్మంబుగాదు మేమెవ్వరమైతె నేమి మారు మాట
లాడక మల్లిపొమ్ము.

శం॥ ఇది నీవెవ్వరన్నంచుల | కింతా కోపమా | చెలినీ | కింతా
జాపమా ||చెలి|| శాంతమే జయమని సర్వము దెలిసియు | శాం
తము లేకను బల్కుటకదియు | ఇంతుల కొప్పునె పంతపు
మాటలు ||యింతా||

కం॥ కలాగు నీజగమున | నాలుగు వేదములుజెప్ప నాతిగొ వినియున్
తెలియుని స్త్రీవలె నిప్పుడు | పలుమాటలు బల్కుదగునే పతిగొ
యికన్ ||

ప॥ కాంతామణి నీవెవరిని విచారించి పంతమాటలంబుననే నీకింత
కోమలమా శాంతమే జయంబుని శాస్త్రాక్షి దెలుపగ వినియుండలేదా
సర్వంబుం దెలిసియు తెలియుని స్త్రీవలె పంతమాడ పాడియా.

తుల॥ పంతము లాడెటి | ఇంతులమని నీ | కింతా దెలియదా | నాయొక |
మింతా దెలియదా ||నాయొక|| కాంతలగని కనుగీటెటి పురుషుల |
యింతుల విచరము లెంచెటి చోరుల | చెంతకు జేరగ నీయగూడ
దిక ||యింతా||

అ॥ వినుండ నాథయైన వెండిని బాలను । వృద్ధరాలిని మిగుల పెంచు
దాని । సతిని తపస్సును శేషు చానకు వంచనా । జేయువారు
సరక నీమనుండా॥

ప॥ అనునటు అనాధి జన్మన స్త్రీ^౧ పరుసలెంచే పురుషులు సర
కంబు నొందగలరని వేదశాస్త్ర పురాణ^౨ హాసంబులు దెలుపగ వినియుం
దువేమోకద అట్టి వేదాంతము మాని మాతెరవుకు వచ్చుట పాడియా
చాలుచాలు నూరకే మరలిపొమ్ము లేకయున్న నీపెత్తన మేమి దక్కం
బోదు సమ్ముము.

శం॥ ఎవరని యడగిన విచరము లెంచెవు । ఏమిటిసే । చెలియిది ।
వాదంటిసే ॥ చెలి॥ నీవంటి పతివ్రతి కీనాదా । ధవళాక్షి మరియూ
దయె లేదా । యావిధి బావుతె నిటువచ్చివచ్చితి నిం । న్నేమిటి॥

ఉ॥ దోషమిదానటె నీమధి । దోషక చానరొ నీవు యింతె
రేశము నొందగక పాడియె । లేమాజన్మనాగుల జూచి యిక్క
భావణజేయకంబనిన । పాతక మటంచును మున్నుదశ
వేషుడనంగక విసలేదె । వేదశాస్త్ర పురాణము లందునక ॥

ప॥ కాంతామణి నీవంటి జన్మనాగులంజూచి మందలించకపోయిన
మహా పాతకమని మున్ను శ్రీకృష్ణుడు దెలుపగవిని యుండలేదా యేమి
అందులకు నిన్ను మందలించితిగాని మరేమియుంగాదు కాలిన ఇవ్వసంబున
నొక పనిత భర్తకొరకు బాధలపడుచున్నదని బ్రహ్మదెల్పి వంపుతె వచ్చి
నాడను ఇందుకు యాసుందరీమణి ఎందున్నదోయని వెతకుచుంటి నింతియే
నేనిదొ పోవుచున్నవాడను.

తుల-ప॥ (తనలా) ఏమీ ఈ సుందరాంగుండు శంఖమాడుండా
యేమి ఎవ్వరైన సరే ఇంతలో నాస్తితి దెల్పి తర్వాత ఇతండెవ్వరో
యడిగి జేటుసుకొనియెడ గాక (ప్రకాశముగా) ఓ మహానుభావ నాస్తితి
దెలిపెద ఆగుమాగుము.

తుల॥ విన్నవెంటె యిటు వినుమయ్యా నా । విన్నాపంబును । నాయొక ।
పన్నీధంబును । నాయొక పన్నుగ ధర అంబారివ్యాట శ్రీ । వెన్నుడు
దయతో నేలిన యిక శ్రీ । యున్నతుడగు ధర్మధ్వజ పుత్రిని ॥

గీ॥ ఏను ధర్మధ్వజుడను మహీశుచుతను । తులసి యను దాన శుభ
మొదా దలచియిటు । తపము జేయుచు నిందుంటి ధరలుమీవు ।
వొంటిచాటున స్త్రీల దాపొదపలడు ॥

వ॥ అయ్యా ఏను ధర్మధ్వజ మహారాజు కొమార్తె నగు తులసీ
యను దానను కావున యాశంఖచూడ దానవేంద్రుండు నాభర్తగావల
యునని ఏనిచ్చట హరినిగూర్చి తపంబుజేయుచుంటినిగాని తామెవ్వరొ
వినంజేయుండని కోరుచున్న దానను.

వాదం - ఆది. (తంజు బాలామణినీమదికేలాయక)

శం॥ పనితామణి నీమిలు వినుమా । నా । వార్తయు దెలిపెద మది
గనుమా ॥వ॥ అనువుగ ధంబాశూరునకును నే । తనయుడ శంఖా
చూడుడ వీరుడ ॥వని॥

కం॥ నను నరయు శంఖ చూడుం ♦ డను ధానవ రాజపుత్ర సధిక
రతిపసిక ♦ నను బంపె నీకడకు విధి ♦ నిను గాంధర్వమున బడసి
నెగడుచునె సతీ ॥

వ॥ తరుణీ వింటివా ఏను ధంభా శూరుని తనయుండవగు శంఖ
చూడ ధానవేంద్రుండును నాపురంబు అమరావతి కావున మన ఇరువురికి
తగిన జోడని యావిధి నిన్ను పెట్టియాడుచుని నీవున్న స్థలంబునకు
బంపెను ఇక నీమది సుదియ మొందక యొకసారి కొగలిమ్ము సఖి.

తుల-వ॥ (తనలో) ఆహా శ్రీహరి నీకాగుణ్యంబింతని చెప్పరాదు
గదా సరి నాభాగ్యంబు ఫలించెనుగాని ఇతండు నిజంబుగా శంఖచూడుం
డొనో కాదో నాకెట్లు సమ్మతము ఇంకా యితని మర్మము దెలియునటుల
మారుబలికెద గాక.

తుల॥ చాలునోయి నీ సరసమును యిక । చాలగ దెలిసెను । పొమ్మి

కను ॥చా॥ బాలను నన్నిటలేల భల్లెడవు । చాలుచాలు నాజోలి
మానుమిక ॥చాలు॥

వ॥ సరెసరె మంచివాడవుగా నున్నావు ఏను బాలికను నాజోలి
మాని యూరికే మరలిపొమ్ము లేకయున్న నీమానాభి మానంబేమి
ధక్కుంబోదు నమ్ముము.

శం॥ గోలా నీవిటులను తేలా యిక । బొలను ననబోవమి నీలా ॥గో॥
వాలాయము రతి । వాంఛలు దెలునును । నీలా రమ్మిటు గూడి
సుఖంతము ॥గోలా॥

చ॥ పలచితీ నిన్ను చేడిమిరొ । వాస్తవమీయది నన్నుజెందు మా
గులముగ కాముకేళుల సు । ఖా బాదనక దనియింతు నెపుడు
తలపున కన్యా దాత్వమును । దల్ప నొకప్పుడు నేనీప్రేముడి
గలియగ నేగుడెమ్మ పక । గానములొప్పెడు నీవనంబునక ॥

ప॥ సఖిమణి నిన్ను కనుంగొనినంత మాత్రంబుననే చిలుక వీలు
కాడు విరు శరమాల గృహుచున్న వాడు గావున నీమది సందియపడక నా
మనోభాగిని దీర్చి నన్నాదరింపుము.

తుల॥ మందబుద్ధి మానగ లేవు । యిక । నిందెపాలు గాకుమి నీవు ॥మం॥
నుందరి మణుల జూచి యోర్వకను । పొందుకు బిలచుట యుండ
మాన చాలో ॥మం॥

కం॥ పరసతిని గవనోరుట । పరిధవముల కాశరడుట భావముచేతక
పరులకవకృతిని గోరుట । ఇరవుగ చెరువనులు దలుచు యెపుడు
దగదుక ॥

ప॥ అయ్యా తామిందాక ధర్మ శాస్త్రంబులు దెలిసి ఇప్పుడు
కర్మంబులో మునుగుట ముఖ్యమేనా ఇంతవరకు నామర్మము దెలసుకొని
ఇప్పుడు శంఖసూడుండనని పల్కిన నాకెట్లు నమ్మకము ఈ మాటలన్ని
గట్టిపెట్టి యూరెక్క మరలిపోమ్ము.

శం॥ పంకజాక్షిరొ నీవికనూ । యీ । రంకు యాడనేర్చితి వికనూ ॥పం॥
రంకునేర్చి నాశంకిని గండుకె । బొంకనేర్చున నీపెద్దలు జెప్పెను ॥

కం॥ నిను వెతుకుచు వచ్చితిని । వనమునగను గొంటినేతా పార్వముగ
నిటుక । పనితా నీమది నెంతయు । జనునేవిధి దప్పజేయ సఖ
యిక నీకుక ॥

ప॥ ఆహా సఖి ఎంతమాటాడితివి వనాకరికి బుట్టి మరొకరిపేరుద్ద
గింపుదునా యేలా యీమాటలు ఇకనీవే యోచింపుము.

తుల॥ నీవను మాటయు । నిక్కమెను । యది । ఏవిధి దెల్పుదు సిగ్గ
గునూ ॥నీవ॥ భావింపగ ఆంబారిప్యాట హరి । కావగలడు విను ।
కరుణతో మనలక ॥నీవ॥

కం॥ నిన్ను పరీక్షయొనర్చితి ♦ నన్నిట దగినట్టివాడ వైతివిటులగా ♦
కున్నెటు దెలియు నయ్యెడు ♦ కన్నియలకు బురుషులెరుగు గను
టొప్పదనకా ॥

స॥ దానవేంద్రా మీరను వాక్యంబులు నిక్కంబేకాని నామ
సంబునగలదది నీతో విన్నవించుటకు నామది సిగ్గుచున్నది యది యేమని
తెల్పుదాన.

వాడు - ఏకతాళం (దరుజ అండగరానిఫలం)

శం॥ నారీమణి సిగ్గేలా । నను । జేరావె బిరాసగోలా ॥వోనారీ॥ యేరితి
బ్రతిమాలినూ । నీ । వారీతె బల్కెద వికనూ । సుకుమారీ ।
సుందారి । నాపై ప్రేమలేదటే ॥నారీ॥

స॥ కాంతామణి యేనొక్క యణంబైన మరుతాపమాపకున్న
వాడను ఇక నీమది సిగ్గుమాని ఇంతలో నాచెంతజేరి కాంతుకేళిలో
నన్ను సంతృప్తి జేయుము.

తుల॥ పరిణయమునుగాక మున్నే । యీ । సురతాకేళీగూడ నగునే ॥
మనపరి॥ పరిణయమును నైనంకా । నీ । భార్యనాదు వినుమింకా ।
యా హారీ మురారి । నిన్నెట్లు మెచ్చును ॥స॥

స॥ ఏమీ పరిణయంబుగాక మున్నే సురతకేళి గూడిన మావంటి
బోటి స్త్రీ లిదివిని నవ్వరా అది యెటులన్నను పరిణయమైన తర్వాత
భర్త సేవలో మెలగుట పతివ్రతల కొప్పుచున్నదిగాని ఇప్పుడే సురతకేళి
గూడ ధర్మంబుగాదు నామాట నమ్మి తామందాకతాలియుండవలయును.

శం॥ కాంతామణి నాపైనా । యీ । కఠినత ఏలనె మదినా ॥కాంతా॥
సంతసమున గంధర్వం । బడ । సింఠలోన సుఖయింతం । వోకాం
తా । నాచెంత । జేరి సుఖించుము ॥కాంతా॥

స॥ చెలీ పరిణయముగాను లేదని అనుమానింపుచుంటివా యేమి
సతి మనమిచ్చట గాంధర్వ వివాహమాడి సుఖంతము రమ్ము.

తుల॥ తల్లీ దండ్రిలుండగాను । యిక । జెల్లునె గంధర్వమాను ।
మనతల్లీ । చల్లని అంబావిట్టా । శ్రీ । వల్లభుడేలు యీపూటా ।
నాతల్లీ । నాదండి । యిదివిన్నా కోపించెరు ॥తల్లీ॥

కం॥ తలిదండ్రులు దైవంబని ♦ యిలబొగుడగ వలయుగాని ఇవుడే
మనము ♦ ఈలాగు వివాహమాడిన ♦ ఏలాగు జనులు మెత్తు
యోచింపు మిక్క ♦

వ॥ కావున ఇప్పటి సౌఖ్యంబు కొరకు తప్పుడు సడతలు సేచిన
పెద్దలు మెత్తురా తల్లి దండ్రీ సెలవుగాని మిమ్ము వివాహ మాడవచ్చును
గాని వారిసెలవు లేనిది మనమిరువురమే స్వతంత్ర వివాహమాడుదా
మన్నను యప్పనికెప్పటి కొప్పలేను,

వాదం - జుల్య.

శం॥ నొప్పుకున్న బలిమిన నీను । తప్పక రతిగూడెదా ॥వా॥

తుల॥ ఇప్పుడు వలదని నీకును । జెప్పగ వినరాదా ॥ఇ॥

శం-గీ॥ తరుణీ చిలుక వీలుకాదు నా ♦ శరముల గృహ్యుచున్న వాడిక
వలదనుట నీకిది న్యాయమా ।

తుల-గీ॥ పరిణయంబుగాకమున్నె యిక యా ♦ సురతకేళి గూఢమన
నన్ను ♦ బలిమిజేయుట నీకిది ధర్మమా ॥

శం-చె॥ అందు కొరకె గంధర్వ లగ్నము । ఇందుజేసు కొందమంటిని ॥

తు-చె॥ తొందర పడుటెందుకు జనులిది విని । నిందెసాలు జేతురంటిని ॥

శం-చె॥ ముందటి వారలు యెందరెందరో । నుందరి ముందుగ గలలేదా ॥

తు-చె॥ ముందుగ గలసిన । వారలందరు । మిడుకుచు ఆపడడలేదా ॥

శం-గీ॥ ఆకలియైన పిదప యిక । నాలుక రుచిగోరు నెట్టలా ॥

తు-గీ॥ ఆకలియైనప్పుడు పర । మాన్నముగావలన్న దొరుకునెట్టలా ॥

శం॥ మగువారతి గలియకున్న । కాగలించుకొమ్మికా ॥

తుల॥ కాగలించ వీలుగాదు । ఆగుమొకా క్షణమికా ॥

శం-చె॥ ఇద్దరి మనుసుగలసిన పిమ్మట । ముద్దుకు దోషంజేమీ ॥

తు-చె॥ ముద్దు లిచ్చెటి సమయము గాదని । వద్దని యంటిని న్వామీ ॥

శం-చె॥ కొమ్మిరొనిను బ్రతిమాలిన వినవదె । నమ్మికనాపైలేదా ॥

తు-చె॥ మిమ్మే నమ్మితినిని దెలుపగ నిక । నమ్మించగా వలదా ॥

శం-ఆ॥ మాటలతో పొద్దు బుచ్చు । బోటిసీకు న్యాయమా ॥

తు-ఆ॥ సాటివారిలోన నగు । బాటుజేము ధర్మమా ॥

శం-ఆ॥ కొంచెము నీవిటు రమ్ము ॥

తు-ఆ॥ మంచిది నీవటు పొమ్ము ॥

శం-ఆ॥ ఇంత పంతమా ॥

తు-ఆ॥ ఇంత మోహమా ॥

శం-ఆ॥ వినవదే ॥

తు-ఆ॥ జనవదే ॥

శం-ఆ॥ రా ॥

తు-ఆ॥ పో ॥

శం॥ ఒప్పుకున్న బలిమిన నను । తప్పక రతిగూడెదా ॥

తు॥ ఇప్పుడు వలదని నీకును । జెప్పగ వినరాదా ॥

శం-ఉ॥ కోమలి యేయనందు నిక । కోరికతో నిన్నెంత శ్రామించినన్
నీమది గరుగదాయె నా । నేరమదేమి మూగుని భారికిన్
నామది నిల్వకున్నదిక । నక్కట ఏమిసేయుదు నింతలా
తామర సాక్షిరొ నాకిక । దైవము సాక్షిగ మూర్ఖ వచ్చెడిన్ ॥
వ॥ హా సఖ, (అని శంఖచూడు మూర్ఖులైన తులసి)

తుల-వ॥ ఏమీ ఈ సుందరాంగుండు మరుతాప మావలేక
మూర్ఖులైనుగద హా సర్వేశ్వర యిక నేనేమి సేయుదును,

సం-వ॥ అంతలా బ్రహ్మ వచ్చి తులసినిగని కోపముతో.

బ్ర-వ॥ తులసీ నీవు గోరుకున్న వరుండిందరు దెంచిన వీన్ని నిరాక
రించి మూఁఁ నొందజేసితివా చాలుచాలు నీకపట తపస్సు నాకుండెలి
సెను ఇక నీవిచ్చటినుండి వెల్లిపొమ్ము.

తుల-వ॥ స్వామీ నలినసంభవ నాతప్ప తమించుడని ప్రార్థింపు
చున్నదాన.

వాదం - ఆదితాళం (తరజు - పరమేశ్వర మీరీ)

బ్రహ్మ॥ సుందరి తులసీ । యిందుని భావన । ముందుగనీ వీనిని భ్రీమనీ॥
సం॥ సందీయ మొందుచు శంఖచూడు నీ । యందు పేమిమా
నిన వేటికి ॥సం॥

గీ॥ తగిన యన్నంబు సరసకూ దగినకూర । చేకూరుట దుర్లభంబగు
క్షీతి తలమున । దగిన జోడీరలిర్వరింపు గదగన్ శు । భస్మ
శిఘ్రమృదు నన్ను బాసియికును ।

ప॥ తులసీ సతీ వంటి టికి కుండేలు వచ్చినట్లు పరుండు నీసన్నిధికి వచ్చిన పరించక అనుమానింపుచున్న కారిణమేమి.

తుల॥ సందియ పడుచుంటి । సర్వేశ్వర మదియందున యెటుదోచక నుంటి ॥సం॥ అ దమైన హాల్మను నాచోర్వక । ఇ దృఢు జెరిపిన విధమానని ॥సంది॥

ప॥ దేవా ఇతండు శంఖచూడుండోనో కాదోయని అనుమానింపు చుంటినిగాని వేరొండుగాదు స్వామి.

బ్రహ్మ॥ బాలామణి వినవే । గోలోకమునంగల యలసుధాముని గనవే ॥

భా॥ నీలో నాలోచన జేయకను । నీలా వీనితో । గూడి సుఖం చుము ॥బాలా॥

గీ॥ తులసి గోలోకమున నుండు లలితమూర్తి । యలసుధాముడితడు నీవు నల్లరాధి । గోరుశాపవశమ్మున నూర్చిబుట్టి । నారుదాఃతు తాదురు మీరలిందు॥

ప॥ బాలికా పూర్వమితండు హరి మితృండగు సుధాముండు రాధ శాపవశమ్మున ధానవుండై జన్మించెను వింటివా.

తుల॥ మేల్ మేలాయెను గానీ । నలిన సంభవా నాలోగల చునవియు వూనీ ॥మేల్ మేలా॥ వాలాయము ధానవ మానవులకు । వైరము గలదేమోకద యిక ॥మేల్॥

ప॥ స్వామీ ధానవ పురుషుని మానస్త్రీ పరించ వచ్చునా.

బ్రహ్మ॥ సరసీరుహనేత్రీ । ధారుణీలోపల । పేరు వహించెద వికధాత్రీ ॥

సరి॥ ఆరూడిగ అంబారివ్యాట శ్రీ । వాఙ్మనసుడనై బోతును ॥

ఉ॥ వీడు మహా తపస్వి బల । వీర్యములదనమానుడెంతయు

జూడగ నొప్పు నందముల । సొంపుల కాన్పడమైనవాడు నీ

కీడును జోడునై తనరి । ఇంపుదలిరెచ్చెడు వాడు వీనిచా

కూడిక నొందు భాగముల । గొందువు సందియ మొందకుగ్గలీ ॥

ప॥ కావున నీ పూర్వపుణ్య విశేషంబు వలన నీకీ పురుషుండు లభించెను ఇక నీమది సందియ మొందక వీనింగూడి సుఖంబుల నొందుము.

తుల-ప॥ సరి మీరుండెల్పు విధంబుననే మెదులుదాన గాని ఇమ్మ హత్తునిప్పుడు తెలివొందించి మమ్మాశీర్వాదింపుడు.

బ)-వ॥ సరి మంచిది దట్టులనే లేపువాడను (అని శంఖచూడుని గాంచి) శంఖచూడా లెమ్ములెమ్ము వనజుండను.

సం-వ॥ ఇంత శంఖచూడుండు తెలివొంది బ్రహ్మానుగాంచి.

శం-వ॥ దేవా వారిజాసన మీకిదో నమస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించుడు.

[బ-వ॥ శంఖచూడా వర్ధిల్లుము గానీ నొక్క విశేషము.

చ॥ తడవొనరింపబోకుమిక | ధన్వినిజెందిచునోజ భోగముల్
పడయుము వేగ నేకతమ | భామలు దక్కిన నాలసింతురే
బెడగగు సోయగంబుగల | బిత్తరి ఈ పడుచీవునట్టులే
బెడగగు సోయగంభయరు | లేడుకకాడ వింకేల కొంకుటల్ ||

వ॥ శంఖచూడ నీవిట్లు నాలసింపుచున్న కారణమేమి.

శంక-వ॥ స్వామి ఈ సుందరీమణి నన్ను నమ్మకయున్నది గన.

బ)-వ॥ హే తులసీ సతియొక్క విచారము.

తుల-వ॥ స్వామి అదెట్టి విచారమో వచించుడు.

బ)-కం॥ రమణివి నీవన్నింటను | రమణుండితండెల్లయెడల రాజులు
మీయో | గము రమణీయము వీని | గమనీయతరాంగి చెందు
గాంధర్వమునన్ ||

వ॥ కాపున ఇప్పుడీ వనంబున మీయిరువురికి గాంధర్వ వివాహంబు గావించెద నీవాప్సకుండువా.

తుల-వ॥ చిత్తము అట్టులనే గావించుడు.

బ)-వ॥ సరి మంచిదిచ్చట కూర్చుండు.

శ్లో॥ తదేవలగ్నం సుధినంతదేవా | తారాబలం చంద్రాబలం తదేవా
విద్యాబలం దైవాబలం తదేవా | లక్ష్మీవతే తేఘ్రియుగం శ్మరామి
సుముఖా ర్తస్సావదాన | సులగ్నస్సావదాన ||

సం-వ॥ ఇట్లు తులసి శంఖచూడులకు గంధర్వ వివాహంబు గావించి బ్రహ్మ ఇట్లనియె.

వ॥ హే తులసీ శంఖచూడులార మీకు గంధర్వ వివాహంబు గావించినాడ ఇక మీరు అన్యోన్య అనురాగంబునంగూడి సుఖంపుడు ఏనీదే సత్యలోకంబున కేగుచున్నవాడ.

తుల-వ॥ చిత్తము పోయిరాండు గాని యొక మనవి,

బ్ర-వ॥ అదెట్టి మనవియో వదించుము.

తుల-వ॥ స్వామీ మాకెట్టికీడు రాకుండగా మీయాశీర్వాదం
బివ్వుడు.

బ్ర-క॥ తులసీ నీపతివ్రత్యం । బిలనూనున్నంతవరకీ భూమిలో యెవరు
గెలువగ జాలరు మిమ్ముల । నీలామీకిదియె వరము జయమా
నెవుడు ॥

వ॥ కావున నీపతివ్రత్యంబు చక్కగా గాపాడుకొని తిరుగుము ఇదే
నేబోవుమన్నవాడను.

సం-వ॥ అంతలో బ్రహ్మ నిష్క్రమించిన తులసి శంఖచూడునిగని.

వాదం - (తరుజు లొప్పారికి హోదాగయి జీతు)

తుల॥ సంతసమాయెను మంతనమున వో । కాంతానేడికను మనమింతలో
నవనవింతలుగని కీడింతమ ముధమునడు । సఖానా చెంతకురమ్మి
కను బహుసంతసమా ॥

శంక॥ ఇంతిసేవను విధముమెదిలెద బ్రాంతితోనికను । మనమింతలో
యీతరువుల చెంతను । కీడింతమురమ్మికను పం ములాడకను ॥

తుల॥ ఓ... కాంతా యీ విరహమును నే । నెంతమాత్ర మాపాలేను
ఇంతలోతడవును జేయక నాయొక । బ్రాంతిదీర్చుమో యీసఖా నీ
భార్యను గానోయా ॥బహు॥

శంక॥ ఓ... నారిమణిరో అజుడు నేడూ । గలిపిపోయెను మనకిజోడూ
స్థిరముగ ఈ వనవృక్షము మొదటను । సరసములాడుదమా సఖి
మరు । కేళియు గూడుదమా ॥వోఇంతి॥

తుల॥ ఓ... అందమంత నీదేనోయా । ఆపలేని విరహమోయీ పొందు
గాను అంబారిప్యాట శ్రీ । ఇందిరేశ్వరుడును కృపాయుం దలచియు
బ్రోచికను ॥బహు॥

శంక-వ॥ సఖిమణి ఈ మల్లెపొదలిండ్లయందు ప్రమాదంబు నరస
ప్రసరాంచి తాత్కాలమై నివృణ్ణంగంబులునల్పి అమరావతికి పోవుదమురమ్మ.

తుల-వ॥ చిత్తము పదుండు (అని తులసి శంఖచూడు లివృణ్ణంగం
బుల నల్పి అమరావతికి జేరబోవు సమయంబున దవళ తనతో)

ధవ-చ॥ ఏమీ మతోక్తమారుండు పుష్కరంబునకుంజని ఇంతవరకైన రాడాయెను గదః (అంతలో దాబుడు వచ్చి)

ధం-వ॥ జీవితేశ్వరి నీవేమో చిన్నబోయి నాలోచింపుచున్నానానపు కారణమేమి.

ధవ-చ॥ ప్రాణేశ్వర మనకుమారుండు పాఠశాలబాలురతో పుష్కర తీర్థ బునకుంజని ఇంతవరకైన రాడాయెను గద అట్టి సమాచారము తమ కేమైన దెలిసియున్న దాచకనాతో వచించుడు.

ధం-వ॥ సుందరీయణీ ఇందుగొరకే నీవు చిన్నబోయి యున్నవా మనకుమారుండు బ్రహ్మచే వరంబుగొని సతితులసిని పెండ్లియాడి మన పురంబునకు వచ్చుచున్నవాడని వినియుంటిని కావున ఇంతలోనే రాగలడు నామాట నమ్ముము.

ధవ-చ॥ ఏమీ మనకుమారుండు తులసినతిని వివాహంబాడి వచ్చుచున్నవాడా అహమన భాగ్యంబెంత దొడ్డదిగావచ్చును.

సం-వ॥ అనుచున్నంతలో తులసి శంఖచూడులువచ్చి.

శంక-చ॥ హేజననీ జనకుల్లార మీకిదో నమస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించుడు.

ధం-వ॥ కుమారా శంఖచూడ వర్ధిల్లుము వర్ధిల్లుము.

వాదం - ఏకతాళం (తరుణ - సందననీకిదిమేరా)

ధం॥ తనయా నీవిటు రారా । నిను । గనుగొనమోధంబారా ॥నాతన॥

అనువుగ వనటాననుడూ నినుగని తానేమని పల్కినడు ।నది। విను పుయు విందునునేడూ ॥నాతన॥

ప॥ కుమార శంఖచూడ యా బ్రహ్మ నిన్నుగాంచి యేమని పల్కినడో సవిస్తారమంత వినంజేయుము నేవిని సంతోషించెద.

శంక॥ వాణీకుడు కరుణించీ । నా । నద్దకు తానరుదెంచి ॥యావన॥ అనువుగ నను దీవించి । యీ । పనితకడకు యేతెంచి । మా । కును వివాహము గావించి ॥యావన॥

ప॥ జనకా యూవిధి మా ఇగువురికి గంధర్వ వివాహంబు గావించి మమ్ము దీవించిపోయెను వింటివా.

తుల! దండములిదొ ధనుజేంద్రా । మా । 'రాండకోటి గుణసాంద్రా' ।
 నాదండ॥ యెండోరులను గోరకును । మీతన! యుండేపతియనియేను
 మీ! యండజేరితి యికనూ ॥నాదండ॥

ప! మామగారు ఈ తులసీ మీపాదంబులకిదో నమస్కరింపు
 "నున్నది కటాక్షించుడు.

ధం! బాలామణి తాదస్తూ । బహు! మేలగు తత్పలమోస్తు ॥వోబాలా!
 వాలాయుని పతివ్రతలా । సరి । బోలినదానవెలత బాగుణశిలురు
 మెచ్చెరు చాలా ।వోబాలా॥

ప! అహహ! బాలికా తులసీ వర్ధిల్లుము వర్ధిల్లుము నీసాహస వితర
 కాది సుగుణంబు లింతని చెప్పరాదు భగవత్కటాక్షంబున మత్కోమూ
 రుని పరిణయంబాడి మాకు కోడలవైతివా తల్లీ యిటు రమ్ము.

ధవ! వందననీవిటు రారా ।నా! వందముతోననుజేరా ॥నానంద॥ అందము
 గను నీవిటకూ । యీ సుందరితో వచ్చుటకూ । బహు । జెందితి
 పుణ్యంబులకూ ॥నానంద॥

ప! తనయా నీవెంత తుదగొని వచ్చితివో అన్నము భుజించుదువు
 రమ్ము.

శంక! వచ్చితిని యిదొ జననీ । యిక । వైలమునినుగనవూనీ ॥నేవచ్చి॥
 ఇచ్చతోనను దీవించూ ।నా! ముచ్చటలను యాలించూ ।నీ! విచ్చె
 లినీ సవరించూ ॥నేవచ్చి॥

ప! అమ్మా మిమ్ము కనుగొనినంత మాత్రంబుననే నామనం
 బానందంబామెను గానీ నీకోడలిని దగ్గరకు బిల్చుకొనుము.

తుల! వందనములు గొనుమత్తా ।నా! న్నాదరించెటి కర్తా ॥నావంద॥ ముం
 దటి జన్మఫలమునా ।మి! మృందిచూచి ఈలోనా ।నా! వందము
 నొందితియికనా ॥నావంద॥

ప! అత్తయ్యా నీకిదో నమస్కరింపుచున్నదాన నన్నాదరించుము.
 ధవ! సుందరీ వర్ధిల్లుమికా । నా । సుగుణాల రామజిల్లా నాసుం । అండ
 మైన అబారీ । ప్యా । టిది రేళ్వరుని కోరీ నాసందియు చెల్వెద
 భారీ ॥వోసుంద॥

ప! అహ తులసీ నీవంటి పతివ్రతి శిరోమణులీ లోకంబునంగలరా
 తల్లీ ఇప్పటినుండి మా ఇంటికెడమానురాలవయ్యి మమ్ముగాపాడును.

సం-వ॥ అని దంబునిగని నాథా మనకుమారునకీ అమరావతికి పట్టాభి శక్తుని జేయుండని కోరుచున్నదాన.

ధం-వ॥ సరి మంచిది దట్టులనే జేయువాడను (అని శంఖచూడుని గాంచి) కుమారా శంఖచూడ ఇప్పటినుండి అమరావతి పాలింపుచు దాన పులకెల్ల మేలుజేయుము ఇదో ఖడ్గంబుచేకొనుము.

శంక-వ॥ చి-త్తము జనకా మీరుందెల్లునట్టులనే వర్తించువాడను నమ్ముడు.

ధం-వ॥ సరి అనుష్ఠానంబునకు వేలైనది అంతఃపురంబునకు బోవు దము రమ్ము.

సం-వ॥ అని అందరు నిమిష్క్రమింతురు పరుద వాళిలును.

శుకాచార్యుల - పృవేశము - దర్శ (శీర్ష్యుడ౯ శాండి)

శు॥ ఆర్యుడ౯ భార్గూర్యుడ౯ । మది । దైర్యుడ౯ సాకార్యుడ౯ ॥ ఆర్యు॥
కార్యసాధన ఘనుడధానవ । పర్యులకు గురుపర్యుడ౯ ॥ ఆర్యు॥ ధాన
పులకు సన్యాసము జేసిన । దైర్యుడ౯ దయగుణశారుంక౯ । అనుదిన
మును నాయాజ్ఞలుంచుకొని । వినయము దెల్పిన వీగుండ౯ ॥ ఆర్యు॥
వాళాయము అంబారివ్యాట శ్రీ । పాలాక్షుని నీప్రస్తుతించియును
అలములోన ధురాత్ముల గర్వము । సేలుగవంచిన శుకాచార్యు॥

వ॥ (తనలో) ఏమీ ఇంద్రాది దేవతలంత నా శిష్యులగు ధాన
పుల నోడించి యపూర్వ రత్నంబులెల్ల దొంగిలించుకొని నిక్కినీల్లుచున్న
వారే సరి నేనీ సమయంబున శంఖచూడుని సన్నిధికింజవి పూర్వసమా
చారంబంతయుం దెల్పి దేవధానవవైరంబు గల్పించి సురలగర్వంబడంచి ఏను
జయంబుగొనియెడ గాక.

సం-వ॥ అని నిమిష్క్రమించిన అమరావతిలో చంఖచూడ సభ.

శంక-వ॥ శంఖుఖా మన అమరావతి ధానపులకెల్ల టేమమేకదా.

శమ్ము-వ॥ శంఖచూడ ధానవేంద్ర మనపురంబున సకల ధానపులు
సుఖోపాయలయ్యే యున్నవారు గాని అదో మనకులగురుండగు శుకా
చార్యులవారు ఇచ్చోట విచ్చేయున్నవారు కనుంగొనుము. (అంత శుభ్ర)ని
గని శంఖచూడిట్లనె)

వాదం - (తరుజు చందనమిదో మానిచంద్ర)వర)

శంక॥ వందన మిదో శుక్రచార్య । వరగుణ దైర్య ॥వం॥ పొందుగ
యీ మణిపీఠము । నందూన గూర్చొని నొందూడి నందంబు ॥వంద॥

వ॥ గుటవర్యా మీకిదో నమ్మస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించి
మీరీమణి పీఠంబున గూర్చుండుడు.

శు॥ చల్లగ వర్ధిల్లుదాన వల్లభనేడూ ॥చల్ల॥ పల్లవపాణులునిన్ను । ఎల్ల
వృక్ష గోల్వ ఏలుమి రాజ్యంబు ॥చల్ల॥

వ॥ శంఖచూడ వర్ధిల్లుము గానీ మీవారంత టేమంబుగ యున్న
వార లేనా.

శంక॥ స్వామీ గురువర్య మేము । టేమమేగాని ॥స్వామి॥ ఇమ్మహిమన
ధానపులకు । యేమిఁకొరతలెక టేమంగనున్నార స్వామీ॥

వ॥ ఆచార్యా మేమందరము టేమంగనెయున్న వారముగానీ తమ
శిష్యుల స ధానపులకెల్ల టేమమేకదా తెల్పుడు.

శు॥ ఏమని తెల్పుడు ధనుజుల । శ్రీమలునీకును ॥ఏమ॥ భూమిలో నగు
బాటుజేసి । కామితార్థములన్ని గైకొని పోయిరి ॥ఏమ॥

వ॥ కావున అట్టి ధానపుల గోషలునీకేమవి తెల్పువాడను తెల్పు
టకు నానోరాడకున్నది.

శంక॥ గురువర మన ధానపులకు । వైరుడెవ్వడు ॥గురు॥ నరుడో కిన్నరుడో
సురవరుడో నాకు । నరగున దెల్పుము ॥గురు॥

వ॥ ఆర్యా మన ధానపులకింత మోసంబుంజేసిన పాపాత్ముండె
వండో శేగ్గింబునం దెల్పుడు వాని బట్టి కట్టి కొట్టితెచ్చి మనపురంబున
చెరబెట్టియుంచువాడను నమ్ముడు.

శు॥ ధారుణీ అంబారిప్యట । శౌరిమితృహా ॥ధారు॥ సురవరులతో నరు
డెంచియు । ధీరతవహించి జారగొనియు పోయె ॥ధారు॥

ఉ॥ మున్నునిలింపులెల్లరును । భూర్యసుపర్వుల సాయమొందినం
వన్నుతతోడ బాల్కడలి । బట్టివధించి యపూర్వరత్నముతో
చిన్నల వన్నలతో ధనరు । చెల్వల నచ్చరలతో నుదాఘటం
బున్నెరిమిర జారగొని । మోసముజేసిరి దైత్యకోటికిక ।

ప॥ కావున దేవేంద్రుండు మామొక్క పూర్వరత్నంబులన్ని దొంగి
లించుకొని మమ్మెంతో శ్రమల పాలుజేసెను వింటివా.

వాదం - ఆటతాళం (తరుణ విష్ణువట ధానవుల)

శం॥ ఇంత కావరమా సురేంద్రుని । కెంతమాత్రము భీతిలేకను ॥ఇంత॥
పంతగించియు ధానవులకీ పగిది మోసము జేసినెట్లు ॥ఇం॥

ప॥ ఏమీ యాదేవేంద్రుండు మీవస్తువాహనంబులు దొంగిలిం
చుకొని పోయెనా సరి మంచిది వాని మధంభడంచి మనవస్తువాహన రత్నంబు
లెల్లగొని తెచ్చువాడ నామాట నమ్మి తాము కొన్ని దినంబులు తాలి
యుండుడు.

శు॥ శంఖమాడ వాని గర్వము । యింక యేమని తెల్పుదునుయా ॥శం॥
పంకజాక్షుని సఖుడనంచును । మంకుచున్నవాడు యెంతో ॥శం॥

ప॥ శంఖమాడ వింటివా మంకుధానవులతోనేమానని వాడెంతో
పొంగుచున్నవాడు.

శంక॥ మంచిది వినుయా మధాంధుని । మర్మమెల్లను దెలిసెనుభత్ ॥మం॥
కొంచగాని పురముకేగియు పంచినచ్చేద వాని నుత్తియు ॥మం॥

ప॥ భార్గవా ఏలప్పుడే స్వర్గంబునకేగి ఇంద్రాది దేవతల నోడించి
మనకు గొనితెచ్చెద సెలవొసంగుడు.

శు॥ ఎందుకింతా తొందరయు నా । సందియంబును దెల్పెదా విను ॥ఎం॥
పొందుగా ఆంబారిప్యట సంధివాహనుడేలుగాని ॥ఎం॥

ప॥ రాక్షసేంద్ర స్వర్గలోకంబునకు నీహంటరిగా బోవలదు పరూ
ధితో జని సురుల నోడించి నాకంబుగొనిరమ్ము నీకేదియే సెలపు పొమ్ము.

శంక-ప॥ చిత్తము ఆర్యా ఆట్టులనే జనుదెంచు వాడను (అని
పన్నుఖునిగాంచి) పన్నుఖా ఇంతలో స్వర్గలోకంబునకు దండెత్తి పోవల
యును. కావున నీవు వేగంబున మనసైన్యంబును చక్కగా సమకూర్చు
కొని రమ్ము ఆలస్యంబు వలదు.

పన్ను-ప॥ చిత్తము ధానవేంద్రా అట్టులనే మనసైన్యంబు సమ
కూర్చుకొని పచ్చుచున్నవాడను పమ్ము.

సం-ప॥ అని నిమిష్క్రమించిన పరుడ వాల్చును.

చతుర్థా శ్వాసము

స్వర్గ లోకము

—(దేవేంద్రుని సభ దర్శన - ఆది. (శ్రీ సాంబమూర్తినిరా)---

ఇ॥ దేవాది నాయకుడా । భూదేవి సుతుడవై భవోన్నతుడనే ॥దే॥ దేవ
దేవునని శమునను యికనా । భావమందు నమ్మి సురలమునులక ।
కోవిధుల మెచ్చనడత గోరిన । పావనుండ ॥దే॥ ఇందిరేశు మిత్తు
డరా । యా । నందభరిత సుందరాంగుడనునే ॥ఇ॥ గంధర్వులైన
రంభ ఊర్వశి । ఘృతాచియును మేనక తిలోత్తము । లందరిక
గుంపుగూడ్చి నాట్యము । పాడింతు ॥దే॥ శూరాగ్రగణ్యుడరా ।
సుకుమార శరీరుడ ధిరుడ వీరుడ । శూ॥ పారగంభీరుడనై భూ । భార
మణచియుండి । యింతలోన ధరణి అంబారివ్యాట వాసుని । కోరి
కొలతు పేరుగాంతు ॥దే॥

ప॥ కుమారస్వామి,

కు-ప॥ పురంధరా ఏమియజ్ఞ.

వాదం - ఆటతాళం - (తరుణ విష్ణువట ధానపులకెల్ల)

ఇ॥ తేమనూ స్వర్గాపురంబున । సురలకెల్ల కుమారస్వామి ॥తే॥ నీమదిలో
ధాచకళయిక । నిక్కముగ వచియించు మింతలా ॥తే॥

ప॥ కుమారస్వామి మనస్వర్గంబునంగల సురముని ఋషిపుంగవుల
కెల్ల తేమమే కద.

కు॥ దేవనాయక మన పురంబున । దేవతులకునుల్ల తేమమే ॥దేవ॥ భావ
మందున సురులుమిమ్మే భాగుగను గొనియాడిరింకను ॥దేవ॥

ప॥ సురనాయకా మనస్వర్గంబునంగల సకల సురలు సుఖోపాయ
లయ్యేయన్నవారు మహాప్రభో.

ఇ॥ సుందరీమణులైన యా గంధర్వకాంతల యిందు భీలచియు ॥సుంద॥

అందమొందగ నాట్యములను । ఇందుసల్పుమనియు దెల్పుము.

ప॥ కావున సకలసురముని పుంగవులు మెచ్చ రంభ ఊర్వసీ మేనక
తిలోత్తము లిందు రావించి హరిచరిత్రంబులు చదువుట కాజ్ఞాపించుము.

కు॥ ధారుణీ అంబారిప్యాట । శౌరి చరితము యంతలోనక ॥ధారు।
 ధీరతా పహించి నాట్యము । భూరి కొల్పించున్నరదొ విను ॥ధా॥
 ప॥ మీరను విధంబే గుంధర్వ కాంతలనెల్ల రావించినాడను కనుం
 గొనుడు. (అంత రంభ ఊర్వసులువచ్చి)

రం-ఉ॥ ప॥ పురంధరా మీకిదో అభివందనములు.

ఇం-ప॥ స్త్రీ రత్నములారా వర్ధిల్లుడు.

రంభా - ఊర్వసి - నాట్యం - దర్శు (పిలువకురా నలుగ)

గోపాలా । మాంపాలా । కాపాడర నను । కరిరాజా । చపలము
 చేయికురా రాజా ॥గోప॥ నాపై నీకు కృపరాదేలా । రూపవిలాసా
 కోపముదేలా ॥ తాపననుతి మరుతాపము సైపర । నాపాలిదేవ నన్నేతర
 గజరాజా ॥గో॥ కొలచిన వారి కొలపుర న్వామి । తలచినవారి ధనముర
 భూమి । పిలచినవారికి పెరటి కల్పముర ॥ చాలగ నన్నీవేల పాలించర
 రాజా ॥గో॥ బృందావనిలో నండకిచోరా । సుందర రూప నన్నందు
 కోవేర । పొందుకు చిలచిన పలుకవదేలర । అందముగ అంబారిప్యాట
 శ్రీ । ఇందిర వర రారా ॥గోపాలా॥

ఇ--ప॥ అహహో కుమారస్వామి వీరి గానకళా నాట్యంబులు
 విన్నంతలొ నామనంబానందంబాయెను సరి వీరికి తగిన బహుమానంబు
 లొసంగుము.

కు-ప॥ చిత్తము మీరలాజ్ఞాపించిన విధంబుననే రంభాది కాంతల
 కెల్లరకు తగిన బహుమానంబులొసంగిరాడగాని అదొ త్రిలోకసంచారి
 యగు నారదమునీందుండిచోచ్చటికి విచ్చేయు చున్నవారు కనుంగొనుడు.

ఇం-ప॥ సరి మంచిది రానిమ్ము. (అంత నారదులు)

దర్శుయేకతాళం

నార॥ మాధవ మధుసూధనా । నమోనమో ॥మా॥ రాధా కరుణా
 మాధవ సుగునా । రాధ వినోదా । లక్ష్మీరమణా ॥మా॥ చిర
 కాలము సీస్మరణ పఠించిన । వారికి నీ ఆధారుడ వీవే ॥మాడ॥
 నీలశరీరా । నిగమ విచారా । పాలకడలిలో కైకమూర్తి హరి ॥
 మాడ॥ భాసురముగ అంబారిప్యాట శ్రీ । వాసుడవే నీ । దాసుల
 బ్రోవుము ॥మాడ॥

వ! నారాయణం. (అంతలో ఇంద్రుండు నారదుల గాంచి)

ఇం-వ! నారదా సమస్కారము.

నా-వ! పురంధరా అష్టేశ్వర్యాభి వృద్ధిరస్తు.

వాదం - యేకతాళం (సుగ్రీవా లంకకిపుడు)

ఇం! నారదామూని నినుగనీ । నందంబు నొందితీ ॥నా॥ శారాధా
తనయ నిన్నొక । సమచార మడగితీ ॥నార॥

వ! నారదా ఈ పదునాల్గు జగంబులందుగల దేవమాన దానవు
లెల్ల ఇట్టి స్వర్గ నాయకుండగు ఇంద్రునకు ఎట్టి శతృత్వంబుంలేక మిత్రులై
నన్న బొగడుచున్నవారలైనా తెల్పుడు.

నార॥ సురనాథా యింతలో నొక । వెరుడు నుదయించెనూ ॥సు॥ మరి
వాన్నీ గెల్వగా నీ । తరమును గాదందునూ ॥సుర॥

వ! అహహ! పురంధరా నీవెల్లప్పుడు రంభాది కాంతలతో నాట్యం
బులాడింపుచు సంతోషింపుచుంటివిగానీ స్వర్గంబులో జరిగెడు సమా
చారము నీకేమైన దెల్పునా ఇంతలో నొక శత్రుండు స్వర్గనాకముగొని
పోవదలచి వరూధినితో యుద్ధంబునకు వచ్చియున్నవాడు వింటివా.

ఇం! శత్రుండా ఎవ్వడో యిక । సరగుణ వదియించుమా ॥శ॥ ధాత్రీలో
వాన్ని యిక నే । వక్కా నివ్వను సుమా ॥శత్రు॥

వ! బ్రహ్మ పుత్రా మన స్వర్గనాకంబుగొనిపోవ దలచిన శత్రుం
డెవడో శీగ్రంబునం దెల్పుడు వాన్ని ప్పడే వధించి వచ్చెద.

నార! శత్రుండా ధంబు నీయొక । పుత్రుండే యనదగూ ॥శ॥ మిత్రుండగు
శుక్రునిచే ఈ । శతృత్వంబున దగూ ॥శత్రు॥

వ! ఇంద్రా! నీవు మున్ను ధానవుల నోడించి వస్తువాహణ రత్నం
బులుగొని తెచ్చిన పూర్వస్థితి శంఖచూడునకు శుక్రుండు దెల్పిన అట్టి
ఘనుండు సభాధికుండై యుద్ధంబునకు వచ్చి యున్నవాడు ఇక నేవచ్చి
చాల నాలస్యంబాయెను ఇదే నే సత్యతోకంబున కేగుచున్నవాడ.

సం-వ! అని నారదులు వెల్లిన ఇంద్రుడు కుమారస్వామిగని.

ఇం! వింటివ కుమారస్వామి । విధమెల్లా నీవును ॥విం॥ కొంటెగాన్నీ
బట్టి కొట్టి । గొని తేవలె యిటకునూ ॥వింటి॥

వ॥ కుమారస్వామి మన మిప్పుడే యద్దురాత్మునిపైకి యుద్ధంబునకు వెడల వలయును కావున సకల సురలను అస్త్ర శస్త్రంబులతో గుమి గూడ్చుకొని వేగంబున రమ్మ వాన్నీ తక్షణంబున భరిమార్చి వత్తము. కుమా॥ ధరణీ అంబారిప్యాటా । శౌరిని మది నెందియు ॥ధ॥ సురనరులు బాగుడగను యా । వైకుని తెగటార్థము ॥ధర॥

వ॥ మీర లాజ్ఞాపించిన విధంబే సురలు నానాయుధంబులు ధరించి యుద్ధంబునకు సన్నద్ధులై వచ్చుచున్నవారు వేగంబున బోవుదము పడుండు.

ఇం-వ॥ సరి మంచిది రాండు.

సం-వ॥ అని ఇంద్రుడు శంఖచూడు కడకేగి ఇట్లనియె.

వాదం - యేకతాళం. (తరజు - ఎవ్వడపుర నీవటనిల్చు)

ఇం॥ నిలు నిలురానీవెవ్వడ వచ్చుట । నిల్చి నాతో రణరంగము జేయుమి ॥నిలు॥ కలుడ నిన్ను బట్టి యింతలోన । గూలనేసి కీర్తి గొందు ధరలో ॥ని॥

వ॥ ఒరే దురాత్మ నీవెవడవు నీమధమడగించెటి ఇంద్రుండు విచ్చేయు చున్నవాడు పారిపోక నిల్వంబడుము.

శం॥ పారిపోయ్యె వాడను గానుర నే । శూరుడ శంఖా చూడుడ ఘనుడను ॥పా॥ కాకుమాటలు బల్కిన నిన్నిక । జీరి ధావపుల కర్పించె దనే ॥పారి॥

వ॥ ఒరే ఇందా) ఏను పారిపోయ్యె పిరికి ఘంధనుగాను అమరావళి పాలించెటి శంఖచూడ దానవేంద్రుండను కావున నీవు మున్ను మావారి రత్నంబులు దొంగిలింపుకొని తెచ్చుకున్నావట అట్టి రత్నంబులు మంచి మాటలచే నొసంగుము లేకయున్న నిన్నిప్పుడే దృంచి ధావపులకు మేలు జేసెద చూడుము.

ఇం॥ శంఖచూడుడ వైతేమిర నీ । భింకములకు నేబెధుధునా ॥శం॥ ఇంకనీదు అమత్య పదవి నీ । జంకులేక గైకొందు చూడు మిక ॥

వ॥ కావున ఏ నిడువరకు జారగొన్నవేగాక నిన్ను దృంచి అమరావళిని అమర స్వర్గంబుగా జేసుకొనియెదను చూడుము నా పురుషార్థము.

శం॥ ఇంకా నీమది ఆశలు బెట్టుక ! దుంకు చుంటివా దుర్కమధాంధ॥
ఇం॥ రంకు తనంబును మానియు మాయొక ! రత్న వాహనంబుల
నొసంగు మిక ॥ఇంకా॥

ప॥ కావున ఇప్పటికైన నీమది బుద్ధిదెచ్చుకొని మావాహనంబులు
మాకొసంగుము లేకయున్న మదీయ ఖడ్గంబుచే నిన్ను దృంచి ఈ స్వర్గం
జేలవాడ నమ్ముము.

ఇం॥ ఎంతవాడవుర ధానవేంద్రీ నిక ! న్నింతలోన దృంచి జయము
గొందుక ॥ఎం॥ రంతుయేల నీజననీ జనకుల ! యింతలోన దలచు
కొమ్మి నీవిక ॥ఎంత॥

ప॥ ఒరే ధానవ నీభింకపు మాటలకేను బెదురువాడగాను ఇదే
నీపైకి నాగాస్త్రంబు ప్రియోగింపుచున్నవాడను శూరుండ వాదువేసి
దీనిదప్పించు కొనుము చూడెద.

శం॥ చాలుచాలురా ఇంద్రా నీయొక ! సాహసమును గనుగొంటిని
నేడిక ॥చా॥ వాలాయము అంబారివ్యాట స్త్రీ ! లోలుడు వచ్చిన
బీతిసొందనిక ॥చా॥

ప॥ ఒరే ఇంద్రా నీనాగాస్త్రంబును ముక్కముక్కలుగా ఖండించి
నాడను చూడుము.

వాదం - ఆది. (తరజు - శ్రీసాంబమూర్తినిరా)

ఇం॥ ఒరే మూర్క ధనుజా ! నా ! శరంబు వచ్చెను భరించుకొను
మిక ॥బ॥ సురరాజ వైభవుండనని నీ ! వెరుంగకను యిత్రెరంగి
బల్కెపు ! దురాభిమాన నీ ! శిరంబు యింతలో ! దృంతు
చూడు ! గాంచునేడు ॥ఒరే॥

ప॥ ఒరే దుర్మార్గ ఇంద్రా నీపైకి మదీయ ఇంద్రదత్త భాణంబు
ప్రియోగింపుచున్నవాడను పురుషార్థవైతే దీనిదప్పించు కొనుము.

శం॥ పురంధరా నీశరమున్ ! యిక ! భరించి మదీయ శరంబు విడచితి ॥
పు॥ హరిహరాదులు అడ్డగించి నను ! ఆగబోదు మత్సర జాలము
యిక ! క్రూర చిత్త నిన్నుబట్టి యింతలో ! గూలనేతు ! కీర్తి
గాంతు ॥పురంధ॥

ప॥ పురంధరా నీశరంబు ఖండించి మదీయ బ్రహ్మాస్త్రంబు నీపైకి ప్రయోగింపుచున్న వాడను ఇక బ్రతుక జాలవు నీదయాది బాంధవుల దలచుకొమ్ము. (అని బాణం బిడచిన)

ఇం-వ॥ (తనలో) అబ్బ మీదెబ్బకు జచ్చి బ్రతికిన చందమయ్య నాదేహమంత బగుబగున మండుచున్నదే ఇక నేనేమి జేయువాడను మీ పైకి నేనెన్ని భాణంబులు విడచినను వాటి నన్నిటను చూర్ణంబు జేయుచున్నవాడే సరి ఇంకా వీనికెంత బలంబుగలదో చూచెదగాక (ప్రకాశముగా) ఒరే దానవ.

ఇం॥ శంఖ చూడ యీ శరము । నీ । దుంకులెల్ల మాన్నిజేయు చూడుము ॥శం॥ మంకు ధానవేంద్ర వీవు నన్నిక । మాటిమాటికిని దృంతు నంచును । దుంకుచుంటివి శరంబుఇదొ నీ । మంకు భాపు ॥

ప॥ ఒరే రక్కసి ఈ రణంబున గెల్వలేనని నీవు నాపాదంబులపై వ్రాలిన గానీ నిన్ను విడువక దృంచువాడను ఇదో నీపైకి గరుడాస్త్రంబు ప్రయోగింపుచున్న వాడను యిక నీతల్లి దండులిగ్ దలంచు కొమ్ము.

శం॥ భింకమొందకుర । ఇంద్రా । నా । బాణము వచ్చె నీ ప్రాణము దీయును ॥భిం॥ పొంకమైన అంబారివ్యాట శ్రీ । ఓంకరేశు డడ్డవడిన గానీ । నుంకుబాపి స్వర్గమేలు దింతలొ । చూడుమికను । నేడు యికను ॥భింక॥

ప॥ పురంధరా నీగరుడాస్త్రంబు ఖండించి మదీయ నగ్ని భాణంబు నీపైకి విసరుచున్న వాడను చూడు చూడుము.

సం-వ॥ అని శంఖచూడుడు ఇంద్రునిపై నగ్ని బాణంబిడచిన ఇంద్రుడు పారిపోయ్యన శంఖచూడుడు శన్దు ఖునిగని.

శం-వ॥ షన్ముఖా అమరావళి శంఖచూడుండు ఇంద్రాది దేవతల నోడించి స్వర్గంబు పాలింపుచున్నవాడని ఈ పదునాల్గు జగంబులందుగల దేవమానవ ధానపులకెల్లరకు పత్రికలు బంపించుము.

ష-వ॥ చిత్రము అట్టులనే పంపించువాడగాని మన నిజ స్తలంబు నకు బోయి వత్తము పదుండు.

శం-వ॥ సరి మంచిది పదుండు.

సం-వ॥ అని శంఖచూడు డమరావళికేగిన ఇంద్రుడు.

ఇంద్రుని - ధర్మ - రూపకము. (తరుజ - అయ్యో దిక్కేడేలి)

ఏమీ సేయుదునూ । యెటుదోచదాయె నామదికిపుడేమి సేయి ॥
యేమిసేతు యెందుబోదు । యేయపాయమును వహింతు । అమరనాథునీ
వధించు । వారలు యెవ్వరి ధరలో । పామరు నెట్లు జయింతును ॥ ఏమీ ॥
పెక్కు రక్కసులూ । మును । స్మృక్కడంచి యుంటిగాని ॥ పె ॥ యిక్కా
లము వీనిదృంచు వీరులెవ్వరి ధరలో । చక్కని నా నగ్గిమిడచి । యెక్కడి
కేగుదు యింతలో । చిక్కుల బడతిని యిక నే ॥ నేమి ॥ వారీజానరుడూ ।
వర మెందుకిచ్చె వానికిట్లు ॥ వారీ ॥ సురలకు రారాజనయ్య । క్రూర
భానవులకు వెరచి । పారిపొయ్యె సమయమచ్చె । కారణ మేమిదో యిక
నా । కలనైనను దెల్పనుహ ॥ యేమి ॥ మోసమాయెగా । ఈ సమయము
వీనితో బహు ॥ మోస ॥ భానుర అంబారిప్యాట । వానవాశ్చ్యతా యిక నే ।
జేసిన నేరము ట్టుమించి । ఈసమయంబున నాకము । యిప్పించగరావే
హరి ॥ ఏమీ ॥

వ ॥ హ శ్రీహరి యిక నేనేమి సేయవాడను,

సూ-వ ॥ అని చిన్నంబోయి నున్నంతలో నారదుడువచ్చి.

నా-వ ॥ నారాయణం,

ఇం-వ ॥ నారథా నీకిదో సమస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించుడు.

నా-వ ॥ పురంధరా వర్ధిల్లుముగానీ నీవిచ్చోట కిన్నుండవై దాగి
యున్న కారణంబేమి.

వాదం - ఆటతాళం. (తరుజ - జననిదో వినుమా నీత)

ఇ ॥ ఏమని యందు । నా । కెటుదోచదాయె నేడు ॥ ఏమి ॥ అమరనాథునిం
దెల్వగ వశము గాక పారివచ్చి । స్వామీ నేనిచ్చోట । సంశయ
మొందుచు నుంటిని ॥ ఏమి ॥

స ॥ నారదా యాశంఖచూడ భానవేంద్రుండు వేయి శరములకేగ
లేక బహు తొందర పాటున పారివచ్చి ఇచ్చోట దాగియుంటిని కావున
అట్టి దుర్మార్గుని దృంచెటి వీరులెందైనగలరేము తెల్పుడు మీరు జేసిన
మేలు యేనెన్నటికిని మరువలేను వింటిరా,

నార ॥ యిందుకె యింతా । బహు । తొందర పడుచుంటివ నీ ॥ విందు ॥
సందియమేలను విను యా । శంఖచూడు నింతలోన । ఇందిర
వరదుడె దృంచును । యిపుడే వైకుంఠమేగు ॥ యిం ॥

ప॥ యిందాగ్రి నీవితలొ వైకుంఠంబునకేగి లక్ష్మీరమణునకీ విధంబు
బంత దెల్పిన అట్టి ఘనుండు యద్దానవున్ని దృంచి నీపురంబు నీకీర్పించును
నామాట నమ్ముము.

ఇ॥ ఎచగవాన్నీ । చారి । దృంచునో లేదోకద యిక ॥యె॥ సంచిత
ముగ పూర్వమతని । సేవకుడగు సుధాముం । డంచును తాదెలును
కొని వి । రించియు యేమనునో కద ॥ఎ॥

ప॥ కావున మున్ను అతడు మాధక్తుండేయని పల్కునేమో యని
అనుమానించుచున్నవాడను.

నార॥ ధానవులెల్లా । యా । ధశవేళుని వైరులకద ॥ధా॥ గాన నీవు
యింతలోన । అనుమానించక జనినా । పనిభూని అంబారిప్యాట
ఇనవంశోత్తముడె బోచు ॥ధాన॥

ప॥ పురంధరా ఇంతలొ నీవు వైకుంఠవాసునింజేరి శరణు బొందిన
తప్పగ వాన్ని దృంచును ఇక నేవచ్చి చాల నాలస్యంబాయెను యిదే
నే సత్యలోకంబునకేగుచున్నవాడను. (అని నిమిస్కమించిన పరుషవ్రాలును)

వైకుంఠంబున లక్ష్మీనారాయణుండు - వాడం

ఏకతాళం (తరుజ - ఆనందము మదిగలిగెనుగా)

లక్ష్మీ॥ రమణీ రమణా । ప్రేమిసుఖా । రయమాన లేదితి రెండుకికా ॥రమ॥
నీమది కలగన్నది యెటువంటిదో । నింతలొ చాచక దెల్పుడికా ॥

ప॥ నాధా మీరేమొ నిద్రనుండి దిగునలేచి కూర్చుండి యుంటి
రేమి కారణం కలగంటిరాయేమి.

విష్ణు॥ రమణీ మిణి యదో । చూడుమికా । రాక్షసుల బాధాలకికా ॥
రమ॥ సామజ యానరొ । సురలు మునులు మన । స్వగృహమున
కేతెంచిరికా ॥రమ॥

ప॥ కాంతామణి దేవధానవ వైరంబుగలిగి సురలు మన మంది
రంబునకేతెంచుచున్నవారదొ కనుంగొనుము.

లక్ష్మీ॥ ఎందుకొరకు సురలూ ధనుజుల్ । సుందరాంగ పోట్లాడిరి భల్ ॥
ఎ॥ సందేహించక మీరలు నాకది । పొందుగ దెల్పిన । విందును
భల్ ॥ఎందు॥

ప॥ పాణివల్లభా దేవదానవుల కెందుకు వైరముగలిగెనో సహస్రార
మంత వినంజేయుడని కోరుచున్నదాన.

విష్ణు! నుందరి యేమని తెల్పుదికా । సుఖముని చరితంబునికా ॥ను॥
అంజముగను అంబారిప్యాట శ్రీ) । ఇదిలేశ్వరుడనయ్యి సుఖా ।

ప॥ కావున మున్ను తమ వారలకు జేసిన యనుచితంబు శంఖ
చూడుండు యాలించి స్వర్గంబునకు పరూధినితోజని ఇవానాదిదేవతల
నోడించి స్వర్గంబు పాలింపుచున్నందున దేవతలు నన్ను ద్యాన్నింపుచున్న
అట్టి ధ్వని విని దిగునలేచితిని వింటివా లక్ష్మీ, (అంతలో నారదుడు)
నా-దర్శ్య! మాధవ మధుసూధనా । నమోనమో ॥మా॥ రాధా కరుణా ।

మాధవ సుగుణా । రాధవినోద లక్ష్మీరమణా ॥మాధ॥

ప॥ నారాయణా నమోన్నమ. (అని విష్ణువునుగని, శ్రీ)వారి
మీఁకిదో నమస్కరించెద కటాక్షించుడు.

విష్ణు-ప॥ నారదా వర్ధిల్లుముగాని ఈ ముల్లోకంబునంగల వారికెల్ల
ఁకు డ్దేయమేనా.

నా-ప॥ అంత డ్దేయంగనేయున్నవారుగాని అదో దేవేంద్రుడు తమ
వద్దికి విచ్చేయుచున్నవాడు కనుండు.

ఇంద్రుడు - దర్శ్య - ఏక శ శం

మురవార నామొర వినుమా । మొర వినుమా । దయగనుమా ॥
ము॥ నేరమేని నేరను నన్నేలను నీభారమే వారి ॥ముర॥ ధరిపైకొక
శంఖమాడ । ధానవేగ్రుడనువాడును । వైరము నాపై దలవియు ।
వాహనముతోగొని పోయెను ॥ముర॥ యోచన జేయుద మిన్నను । తోచ
దాయె నామదికిని ॥యో॥ సచితానంద స్వరూప । స్వామీ నాగతి నీవె ॥
ము॥ భాసుర అంబారిప్యాట । దానపోష దయవిశేష । ఈసమయము
ఇంద్ర స్వర్గ । మిప్పించగదే శ్రీశా ॥ముర॥

సీ॥ అష్టమూర్తులచేత నఖల ప్రపంచంబు • విభవించి ధరియించి నెలసినావు •
కష్టంబులొంది సృష్టకర్తగాంచి మమ్ముగ • ట్టైక్కించి ప్రేమించి
యేలినావు • పంచ కృత్యముల నేర్పరచి రచించుచు • సరియొక్కరును
లేక సాకినావు • సచ్చితానందల క్షణుడవై ఘనుడవై • నిర్వా
కారుడవై నెగడినావు ॥ గీ॥ సత్యరూప ప్రభూ ప్రాజ్ఞ సన్నిధాన •
విభుదనాయక విశ్వేశవేదవేద్య • ధీనబంధు దయాసింధు దృఢవేంద్ర •
శరభమూర్తి నలినజాండ చక్రవర్తి ।

ప॥ స్వామీ సచితానంద స్వరూప మీపాదంబులకిదో ప్రేమమ్మిల్లు
చున్నవాడను నన్నాదఱించుము.

వి-ప॥ స్వర్గనాయక వర్ధిల్లుము గానీ నీవిచ్చోటికి అడలుచు విచ్చే
సిన కారణంబేమొ సవిస్తారమంత చక్కగా వదించుము.

వాదం - (తరుజు - అమ్మా అమ్మా ఆడుకొనగ)

ఇ॥ సరహారీ మురహారీ । నానునవియు నీకునుయిం కేరీతివదిపుడునక
సర॥ సారసాక్ష నేడు శంఖచూడుడు స్వర్గమునకేగి । సిగలుంజార
గొనియును మరినాకముగొని పోయెను ॥సర॥

స॥ లక్ష్మీరమణ యా శంఖచూడుడు మమ్మాడించి మదీయసిను
లుంజారంగొని స్వర్గంబేలుచున్నవాడు. కావున వాన్ని వధించి మాస్వరా
జ్యము మాకిప్పించుడని వేడుచున్నవాడను. (అంతలో లక్ష్మీ ఇందుగ్రిగని)
లక్ష్మీ॥ పాపము గోపము । మా భక్తుని వధించుట. మరియాదయు
గాదిక విను ॥పాప॥ ప్రాపుగ పదునాల్గుజగము । త్రోడతక్కిగల
దతినికి ఈపట్లవాన్ని గెల్వ । నీతరమా హరి తరమా ॥పాప॥

గీ॥ మదిని సర్వంబరసిదివ్య మండలికను॥ వినుడు సుచర్వవరులాలడు మదీయం
భక్తవయ్యండు గోలోక వాసిరాద । శాపనశంబున సమరయై జనన
మొందె ।

ప॥ కావున ఇప్పుడతన్ని వధించుట మహాపాతకంబుగాదా ఏలా
యీ మాటలు యూరికె మరళిపొమ్ము (అని నారదునివంకజూచి) నారదా
నింటివా ఈ యిందుగ్రిని చాడిమాటలు.

నా-ప॥ భౌనులక్ష్మీ నీవన్నమాటనిజమే అని ఎటులన్నను నున్న
రామావతారమందెయ్యూతిని వధించుమని విశ్వామిత్రుండిట్లే చాడిమాటలు
జెప్పి రామాంజనేయులకు సమరంబుగల్పించెను కావున తమ భక్తులను
కన్నకుమారులవత్తు జూడవలయును గాని ఖాడింపంగదు అట్లు ఖండించిన
పాతకమా మహాగొప్పపాతకమనంబడును. (అంతలో ఇంద్రుడు విష్ణువునుగని)

ఇ॥ మాధవా యాదవా । నాధారములేని వాడనైతిని యింకెటుబోచును॥
మా॥ శ్రీధక శంఖాచూడుని । శీతజేసెవారలెవరు నీదయ నాపై
మందియు । నిగమాంతకనన్నేలుమి ॥మా॥

ఉ॥ ఏదియుపాయమిందు మము । నెట్టులసాకదలంచుమయ్యదా
మోసరసీపుగాక మరి । యెక్కడికేగుదు మాకుదిక్కునీ
వాదటజి త్రమందుగడు । నారసిమేలగు నట్టిమార్గమున్
శ్రీధరయైక్తి దెల్పుమది । శ్రీగ్రీముపూస్కి నొనర్తు మిత్తరీ ॥

ప॥ జనార్ధనా నీపుగాక మాకింకెవ్వరు దిక్కునాయెడ కగుఁబిచ్చినన్న
కడతేర్చె యుపాయంబూహింపుము దేవాలోకరక్షకుడ వీవుగావా,
విష్ణు! వినుమికా జనుమికా । ఇంతలో ఈశ్వరునికడకు అనుమానించక
నీవును ॥వి॥ ఘనబలుడగు శంకరుండు । ధనుజులతో బోరాడియు
రణమందున నోడించియు । రాజ్యంబును ఇప్పించును ॥విను॥

ప॥ యింద్రా! నీవిప్పడే ఈర్వురునికడకేగుము అట్టి ఘనుండు దాన
పుల మెప్పించిగాని లేక రణంబుంజేసిగాని మీ స్వరాజ్యము మీకిప్పించును
నామాట నమ్ముము.

ఇ॥ స్వామికా యేమికా । సేయువాడ తుదకును నానోము ఫలము యెటు
లున్నదో ॥స్వామి॥ యా మహేశ్వరుండు తాను । ఏమని పల్కునో
యిప్పుడు నామదికెటు దోచదాయె । నరహరి మదిగుండనాయె ॥

ప॥ శ్రీహరి మీచే కాని కార్యము ఈశ్వరునిచే యకానా యబ
ద్ధము యిక నాగతి యేమానో తెల్పుదు.

విష్ణు! నమ్మికా పొమ్మి । ఇమ్మహే అంబారివ్యాట ఈశ్వరునికడ కిప్పుడు ॥
నమ్మి! నమ్మితించి స్వరాజ్యం । స్వర్గనాయకా నీకును ముమ్మాటి
కిప్పించును । ముదముస నీవందేగుము ॥నమ్మి॥

మ॥ మరియొక వాడు భూశాబలంబునందపో । మహాత్మ్యమున్ జేసియే
వర్చికిజవ్వను లోగడు త్రమ బలపా । వీణ్యతేజో పురం
ధరడవ్యానిహరుండు శూలహతితో । తాదృంచు నీవిప్పడు
సరగుణసేగుడెమ్ము శివుండున్న । నన్నిధికింతలోనన్ ॥

ప॥ కావున అట్టి శంఖచూడుని శంకరుండు త్రిశూలముచే గూల
న్నేసి స్వరాజ్యము నీకిప్పించును నామాటనమ్మి నీవితక్షణంబున కైలా
సంబునకేగుము నీకిదియే సెలవు.

ఇ॥-న॥ చిత్తము శ్రీహరి యిదేనె కైలాసంబునకేగుచున్నవాడను,
సం-ప॥ అని నిష్క్రమించిన పరుడ వ్రాలును.

పంచమా శ్వాసము

కైలాసము,

—(పార్వతి - పరమేశ్వరుల - ప్రవేశం - దర్శన - ఏకతాళం)—

పర్వ॥ శంభుడను విచరా । త్రినేత్ర త్రిశూలపాణినిరా ॥త్రినే॥ గంభీరమున
భువ । సంబులు యేలేటి సాంభము ర్నిరా । నేజగాధాంభసఖుడ
నురా ॥నేశం॥ అయిదిరమునన్నూ గొలచినా । వాడికిని మున్నూ॥
పరిభూనియు నేపత్యేక్షంబై । పాలనజేసెదను భక్తులూ మనమనిల్పె
దను ॥భ శం॥ ఎంకజాక్షులకు సఖుడనై పదవి నేలుటకు ॥స॥ పాంక్ష మైన
అబారిప్యాటలో । ఓంకారేశుడనై వెసితి లింగాకారుడనై ॥వెల॥
వ॥ చిత్రరథా ఈ సదునాల్గు జగంబులందుగల దేవధాన మానవు
లెల్ల భోళాశంకరుండని నన్ను గొసయూడుచున్న వారలేనా తెల్పుము.

చి-వ॥ శంకరా పాపభయంకర ఈ సదునాల్గు జగంబులందుగల
ఎనుబడినాల్గులక్షల జీవకోటులెల్ల తమ నేపూజంపుచున్నవారు స్వామి.

పార్వతి - దర్శన - ఏకతాళం (గర్గదరామరుదా)

పార్వ॥ అంబికాయనినక బిలతురీ కుంభినిలోనక ॥బిల॥ సంభరమున
యీ సర్వేశ్వరునకు । శాంభవి నైయుంటిక్ సతినిప్రియా శాంకరినై
యుంటిక్ ॥సతి॥అంభి॥ భూలోకమునందు కాళికనీ । గొలచెరు
నన్నుందు ॥కా॥ చాలగనను పూజించిన జనులకు । మేలొసంగితిని
భక్తులూ బాధలుమాన్పితిని ॥భ॥అం॥ ధరణి అబారిప్యాటనీ ధాము
నికగోరీ ॥ప్యా॥ ఆరూడిగ రాజాఖ్యుని కవికిని । వగుసలు దెల్పితిని ।
చక్కనీ వాక్యములిచ్చితిని ॥చ॥

వ॥ చిత్రరథా ఈ ముజ్జెగంబులందుగల సకల మరులు నరులు నన్నే
పూజంపుచున్న వారలేనా తెల్పుము నేవిని సంతోషించెద.

చి-వ॥ జగజ్జెననీ జగదాంబ సకల మరులు నరులు నన్నే పూజంపు
చున్నవారుగానీ అదొ త్రిలోకసంచారియగు నారదమహాబుఘల వారి
చోటికి విచ్చేయుచున్నవారు కనుంగొనుడు.

—(నారదుడు - దగ్దు - ఏకతాళం)—

నార॥ జయజయ శంకర । జయవిశ్వేశ్వర జయసర్వేశా జయసర్వాగత ॥
జయ॥ జయకాళికపతి జయప్రకృతేశా భయవిహిత శ్రీ । బాలెందు
ధరా ॥జయ॥ కావగరావే గణపతిలోలా । బ్రాహ్మణేవే మునిజన
పాలా ఈవేశరణా । భిగిగను మాతృక్ పాపనమూర్తి ॥జయ॥
ధాని శ్రీ అంబారిచ్చాటని । హరుడవుగావే ఘనుడవునీవే । పార్వతి
లోలా పరమదయాళా పరమకృపానిధి పాలనజేయుము ॥జయ॥

వ॥ సంధివాహనా సమస్కారము.

పర-వ॥ నారదాప్రతి సమస్కారము గానీ నీవిచ్చోటికి బహుత్వం
దరగా విచ్చేసిన గారణంబేమి.

నా-వ॥ తొందరేమి యాసతీతులసి పతివ్రత ప్రితిజ్ఞవలన శంఖ
చూడుండు ఇంద్రాది దేవతల నోడించి స్వర్గంబు వానిస్వాధీనము జేసు
కొని ఏలుచున్నవాడు అహో ఆట్టి తులసి పతివ్రత్యంబిం నె చెప్పరాదుగద.

సం-వ॥ అంతలా పార్వతి నారదునిగని కోపముతో.

పా-వ॥ నారదా మామందర యాకించెత్తులసిని ఇంత పెంపుజేయు
చుంటివా యాపురంధరునకా శంఖచూడుండన నెంత చాలుచాలు ఇట్టి మాట
లన్ని గట్టిపెట్టి నోరుమూయుము.

నా-వ॥ ఓహూ పార్వతీ అలవాడు అనసూయ పతివ్రత్యంబువలన
చిక్కులబడినది నీవింతలోనే మరచితివా.

పా-వ॥ అప్పటి సమయంబెప్పటికి రాదని కలలోనమ్మకొనుము.
(అంతలా ఇంద్రుడువచ్చి ఈశ్వరునిగాంచి)

ఇ-కం॥ ఏలుము మము. సనురను నిర్మూలముజేయుము గడంగి ముగ్ధేందు
ధరా । జాలముజేసిన బ్రతుక । జాలముదయజేయుమికను సత్వ
రమున మది ॥

వ॥ శంకరా పాపభయంకర మీపాదంబులకిదో ప్రిణమిల్లుచున్న
వాడను కటాక్షించి నన్నాదరించుము.

పర-వ॥ పురంధరా వర్ధిల్లుము గానీ నీవిచ్చోటికి విచ్చేసిన కారణం
బేమా సృతపరచుము తత్కార్యము నెరవేర్చువాడ.

దర్శ - ఏక తాళం (తెరుజు కమలనయనా బ్రోవ)

ఇ || ఈశ్వరా జగదీశ్వరా పర । మేశ్వరా శ్రీశాగిశా ||ఈ|| శాశ్వతంబుగ
వేడితిని వి । శాశ్వతముంచుదుకా గిరిశా ||ఈ|| నందివాహన నాగ
భూషణ । నాగతీనీవేగిరిశా సుధియంబునుబాపి నన్నిక । సాకుమీ
యిపుడుకా గిరిశా ||ఈ|| ఘనుడు శంఖాచూడుడూ మును । కటకటా
లగచీగిరిశా భాణములవిడ నొచ్చినచ్చియు । బ్రతికివచ్చితిగాగిరిశా!
ఈ|| మాదునాకము మాకు యిమ్మన । మమ్మెగొట్టెనుగా
గిరిశా ఎదురుయెవ్వరులేను నాకను ఎదురుచున్నడుగా గిరిశా ||ఈ|| పొంక
సుగు అంబారివ్యాట ఓకరేకుకవేగిరిశా । సుకటంబులు బాపెదా
వని శరణుజొచ్చితిగా గిరిశా ||ఈ||

ప|| పరమేశ్వరా యద్ధానవుండు స్వర్గంబుచేకొని మాకిన్ని కష్టం
బులు గల్పించిన అట్టి బాధలకోర్వితే నీవధికి వచ్చియున్న వాడను
కావున నాదీశోక్తులాలకించి నన్నాదరించుము.

వాద - రూపకము (తెరుజు సమ్మనమ్మ నావశ్యమ్మ)

పర|| చింతనొందవలదూ యింద్ర) ||చి|| యింతలో దైర్యమునొందుము ||చి||
శాంతముచే స్వరాజ్యం । చింతలో నీకును యిమ్మని సంతనమున
వ్రతంబును । శంఖాచూడుకు వ్రాసెద ||చింత||

స|| ఇంకా యింతలో శంఖాచూడుని శాంతముచే స్వరాజ్యం
బివ్వమని చిత్రరథునితో పత్రము వ్రాసిపంపెదగాని నీవు దైర్యంబునొం
దుము.

ఇ|| సంతనమున స్వరాజ్యము ||సం|| ఇంతలో యివ్వడు చూడుడి ||సం||
మంతనమున వాడెంతో మధురంకారముచే శ్రీ! కాంతుడు నచ్చిన
చెరువని । గంతులు వేయుచునున్నడు ||గుం||

ప|| ఈశ్వరా వాడు స్వరాజ్యంబిచ్చుటకు నాకెంతమాత్రము
సమ్మకమనిపించు కావున తాము నాకభయంబిచ్చిన నామది నిజమని
సమ్మదును.

పర|| అటులయివ్యకున్నా వానీ । తలకున మర్దించెద విను ||అ|| భూటక
మాటలు గావిక । భూరిగ శ్రీశూలముచే కుటిలాత్మునిబట్టియు నే
గులన్నే సెద చూడుము ||అ||

ప॥ కావున మంచిమాటలచే యివ్వకున్న యద్దురాత్ముని దృఢి
స్వర్గంబు నీకిప్పించెద ఏదో అభయంబుచేకొని చింతమానుము,
ఇ॥ ఏటికి నాకింకా చింతా । దిటలాక్షుని బండగ ॥ఏ॥ పాటిగ శ్రీ అం
బారీ । ప్యాట నివాసుడవని ముమ్మాటికి దలచెద శివసీసాపెవ్వగు
లేరని మది ॥ఏటి॥

ప॥ అహహా శంకరా మీదయాలు తృ బింతుని చేప్పరాదు ఇప్పుడు
గదా నామనంబానందుబాయెను యిక నీ చెంతనే యుండువాడను.
పర-ప॥ చిత్రగ్రథా,
చి-ప॥ పరమేశ్వర యేమియాజ్ఞ.

వాదం - (చెన్నుగనిటు వినర ఇంద్రజిత)

పర॥ భ్యాతిగనిటు వినర చిత్ర । రథనీ కదిదెల్పెదా ॥భా॥ భీతిపడక అను
రావతి । బొమ్మక మిదిమెచ్చెదా ॥భ్యాతి॥
చ॥ ధరపంబు శంఖచూడుడను । ధానపుడున్న పురంబుజోచ్చియా
మరరిపుతోడ నానుడిగ । నూటిగనిటును పోటుబంటవై
వెరువక దివ్యవర్ణులను । వీగగజేసి తద్వీయమాసిరి
బురమును జారగొంటివిది । పాలదువారల కిమ్మన్నాకముక్ ।
ప॥ కావున నీవివ్వడే అమరావతికింజని శంఖచూడునకీ పత్రంబా
సంగి రావలయును వింటివా.
చి॥ శంకర మీరను విధుబే । శంఖచూడుడకునూ ॥శం॥ జంకుపడక పత్ర
మిచ్చి । జయముగొనియు వత్తును ॥శంక॥

ప॥ ఈశ్వరా మీరలాజ్ఞాపించిన విధుబే శంకచూడునకీ పత్రంబిచ్చి
వచ్చెద సెలవొసంగుడు.

పర॥ ఇకొన్ని పల్కులు నే । విన్నవెంటు వినుమికా ॥ఇ॥ రంకుతనము
మానియు స్వా । రాజ్యము ఇమ్మనుమికా ॥ఇ॥

ప॥ చిత్రగ్రథా మంచిమాటలచే ఇచ్చెనా సరే ఇవ్వకున్న రణంబున
గూలంన్నేసి అది తేజలకు అమర స్వర్గంబుజేతునన్నడని వచించిరా
పొమ్ము నీకిదియే సెలవు.

చి॥ ఈశ్వర మీరను విధుబే । యీవివరము దెల్పెదా ॥ఈ॥ శాశ్వత
అబారిప్యాట । శంభుడవని నమ్మెదా ॥ఈశ్వ॥

ప॥ మహేశ్వరా ఇదే నేబోవుచున్నవాడను. (అని చిత్రీరథుడు అమరావతికేగి శంఖచూడుని గని.)

చి.ప॥ హే శంఖచూడ దానవేంద్ర! యిదో పత్రంబు చేకొనుము.

సం-ప॥ అని పత్రమిచ్చిన శంఖచూడు చదువుకొని,

వాదం - ఏకతాళం - తరుణ (నీవెవ్వెడనుండు నిల్వమా)

శం॥ ఎవ్వగునీకు యీ పత్రము । లీఖ । యించిఇచ్చిరో తెల్పు నిక్కము ॥

ఎ॥ నువ్వుండు పురమేవో । నీరాజు పేరేమి నవ్విధంబు దెల్పునిందు । నయముగాను దెలుసుకుందు ॥ ఎవ్వా॥

శం॥ ఏదేశమే నివాసము । భూదేవకులా వతంస పొందుగనిలుమా । కాదే శింపుము సనుగన । శ్రీధనదునిగాంచినట్లు చిత్తంబలరొక ॥

ప॥ కావున నీవెవ్వరి ధూతపు నీరాజు నామాంకితమేమో శీగ్రం బునందెల్పుము.

చి॥ పశుపాతి నీకు యీ వ్రతేమూ॥ వ్రాసింపెను విను యాదినిక్కము ॥

ప॥ ఆశించిన విందుతోనీ వెచ్చినదంత । రేశమొందబోక యిపుడు । ఈశుడు యిమ్మాని తెల్పు ॥ పశు॥

చ॥ హరుడిటు జెప్పింపె వినుమా । యనురోత్తమ దివ్యవర్జులం దరి గదనంబుకొగలచి । తద్దనవాచన వస్తువర్జముల్ బురమును రాజ్యముకొ బడసి । పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స త్వరముగవారి సర్వమును । వారలకిచ్చి మనంగజూడుమా ॥

ప॥ కావున హరుండిట్లుజెప్పి పంపుతె వచ్చినవాడను ఏను చిత్ర రథుండను వింటివా.

శం॥ నాయందు నాదాడి దలుపగా । నిది । న్యాయంబ శివునకు యోచిం పగా ॥ నా॥ రాయభారము యిపుడు । జేయగాను వానికయ్యి భయ మదేల రణముజేసి । జయముగొందు యింతలోన ॥ నాయ॥

గీ॥ చనునెతనజోలిసుంతయే జూడనేని । దలసకున్నట్టినామెడ దాడిదలప । హరునకిది నాయమానో కోయనుచితంబు । గాదోకోనీవు యోచింపు కౌశలమున ॥

ప॥ చిత్రరథా శివుండందరి నొక్కసమానము జూడక పక్షపాత కుండై ఇంద్రునకు సహాయమయ్యాయున్నవాడ సరి స్వరాజ్యంబాదితేజుల కీవ్వకున్న శంకరుండు నన్నేమి జేయగలడో చూచెదగాక.

వ॥ కావున మంచిమాటలచే యివ్వకున్న యద్దురాత్ముని దృఢి
స్వర్గంబు నీకిప్పించెద ఏదో అభయంబుచేకొని చింతమానుము,
ఇ॥ ఏటికి నాకింకా చింతా । దిటలాక్షుని బండగ ॥వ॥ పాటిగ శ్రీఅం
బార్తి । ప్యాట నివాసుడవని ముమ్మాటికి దలచెద శివసీసామెవ్వగు
లేరని మది ॥ఏటి॥

వ॥ అహహ! శంకరా మీదయీలు తృ బింతని చెప్పరాదు ఇప్పుడు
గదా నామనంబానందంబాయెను యిక నీ చెంతనే యుండువాడను.

పర-వ॥ చిత్రగఢా.

చి-వ॥ పరమేశ్వర యేమియాజ్ఞ.

వాదం - (చెన్నుగనిటు వినర ఇంద్రజిత)

పర॥ భ్యాతిగనిటు వినర చిత్ర । రథనీ కదిదెల్పెదా ॥భా॥ భీతిపడక అను
రావతి । బొమ్మక మిదిమెచ్చెదా ॥భ్యాతి॥

చ॥ ధరవయి శంఖచూడుడను । ధానవుడున్న పురంబుజోచ్చియా
సురరిపుతోడ నానుడిగ । నూటిగనిట్లను పోటుబంటవై
వెరువక దివ్యవక్రులను । వీగగజేసి తదీయమాసిరి
బురమును జారగొంటివిది । పాలదువారల కిమ్మన్నాకముక్ ॥

వ॥ కావున నీవిప్పుడే అమరావతికింజని శంఖచూడునకీ పత్రంబా
సంగి రావలయును వింటివా.

చి॥ శంకర మీరను విధుబే । శంఖచూడుడకునూ ॥శం॥ జంకువడక పత్ర
మిచ్చి । జయముగొనియు వత్తును ॥శంక॥

వ॥ ఈశ్వరా మీరలాజ్ఞాపించిన విధుబే శంచూడునకీ పత్రంబిచ్చి
వచ్చెద సెలవొసంగుడు.

పర॥ ఇకొన్ని పల్కులు నే । విన్నవెంటు వినమికా ॥ఇ॥ రంకుతనము
మానియు స్వా । రాజ్యము ఇమ్మనుమికా ॥ఇ॥

వ॥ చిత్రగఢా మంచిమాటలచే ఇచ్చెనా సరే ఇవ్వకున్న రణంబున
గూలంన్నేసి అదిలేజలకు అమర స్వర్గంబుంజేతునన్నడని వచించిరా
పొమ్ము నీకిదియే సెలవు.

చి॥ ఈశ్వర మీరను విధుబే । యీవివరము దెల్పెదా ॥ఈ॥ శాశ్వత
అంబారిప్యాట । శంభుడవని నమ్మెదా ॥ఈశ్వ॥

ప॥ మహేశ్వరా ఇదే నేబోవుచున్నవాడను. (అని చిత్ర)రథుడు అమరావతికేగి శంఖచూడుని గని.)

చి॥ప॥ హే శంఖచూడ దానవేంద్ర! యిదో పత్రింబు చేకొనుము.

సం॥ప॥ అని పత్రిమిచ్చిన శంఖచూడు చదువుకొని,

వాదం - ఏకతాళం - తరుణ (సీవెవ్వెడనుండు నిల్వమా)

శం॥ ఎవ్వగునీకు యీ పత్రము । లీఖ । యించిఇచ్చిరొ తెల్పు నిక్కము ॥

ఎ॥ నువ్వుండు పురమేదో । నీరాజు పేరేమొ నవ్విధంబు దెల్పునిందు । నయముగాను దెలుసుకుండు ॥ఎవ్వా॥

కం॥ ఏదేశమే నివాసము । భూదేవకులా వతంస పొందుగనిటుమా । కాదే శింపుము సనుగన । శ్రీధనదునిగాంచినట్లు చిత్తంబలరె॥

ప॥ కావున నీవెవ్వరి ధూతపు నీరాజు నామాంకితమేమో శీగ్రిం బునందెల్పుము.

చి॥ పశుపాతి నీకు యీ పత్రమా॥వ్రాసింపెను విను యీదినిక్కమా ।

ప॥ ఆశించిన విందుతోసీ వెచ్చినదంత । రేశమొందబోక యిపుడు । ఈశుడు యిమ్మాని తెల్పు ॥పశు॥

చ॥ హరుడిటు జెప్పింపె వినుమా । యనురోత్తమ దివ్యవర్మలం

దరి గడనంబునకగలచి । తద్దనవాచన వస్తువర్తముల్

బురమును రాజ్యముక బడసి । పొంగుచునుంటిపి చెల్లదింక స

త్వరముగవారి సర్వమును । వారలకిచ్చి మనంగజూడుమా ॥

ప॥ కావున హరుండిట్లుజెప్పి పంపుతె వచ్చినవాడను ఏను చిత్ర రథుండను వింటివా.

శం॥ నాయందు నాదాడి దలుపగా । నిది । న్యాయంబ శివునకు యోచిం

పగా ॥నా॥ రాయభారము యిపుడు । జేయగాను వానికయ్యి భయ

మదేల రణముజేసి । జయముగొందు యంతరీంస ॥నాయ॥

గీ॥ చనునెతనజోలినుంతయే జూడనేని । దలంకున్నట్టినాయెడ దాడిదలప ।

హరునకిది నాయమానో కోయనుచితంబు । గోదోకోసీపు యోచింపు

కౌళమున ॥

ప॥ చిత్రరథా శివుండందరి నొక్కసమానము జూడక పశుపాత కుండై ఇంద్రునకు సహాయమయ్యాయున్నవాడ సరి స్వరాజ్యంబాదిలేజల కివ్వకున్న శంకరుండు నన్నేమి జేయగలడో చూచెదగాక.

చి॥ దానవేంద్ర)వారి విభవమెల్లనూ | యివ్వ! కున్న నిన్ను తెగటార్తునని
యెనూ || ధాన॥ కానిపోనిమాటలేల | ప్రాణములకుభీతినొంది నీనివాస
పురమునందు | నీవును మెలంగుమింక || ధాన॥

గీ॥ అట్లుజేయక దక్కిన యసురనిన్ను | వేగతెటార్చియవ్వారి విభవమెల్ల
వారికిచ్చెదా హేచ్చులు వలదు దుడుగు | మనియెనీయుల్ మెట్టులో
యరచి చెవుమా ||

న॥ వింటివా ఇట్లు పురంధరున కరునకగుండభయంబు బొసంగెను
కాపున నీయుల్లమందెట్లుగలదో వచిపుమా.

శం॥ భీతినొందెవాడయేను గాననీ | చిత్ర | రథయిట్లు దెల్పు శివునితోనీ॥
భీ॥ భ్యాతిగాను సురలు మేము | జ్ఞాశులాము పోరుచుండ యితడు
మాకు నడ్డమచ్చి || నీతిజెప్పవిందు మెట్లు భీతి॥

కం॥ ఏదో రీతిగ మాదా | యాదులు దివదులుమేము సన్యోన్యంబుక |
వాదొనరింతుము గలియుదు| మేదైననులేదు ఎరులకిటు సచియొక డుక ||

న॥ శివదూతా వింటివా దేవతలు మేము పాలివారలము కాపున
కలహములు మాత్రము మాకెప్పటికి గలిగియేయున్నవి ఇందులకు ఈశ్వ
రుండు అడ్డపడిన భీతినొంది స్వరాజ్యంబాది తేజాలకివ్వనన్నడని మీశివు
నితో వచించుము.

చి॥ ధీరుండు శంభునితో నీవునూ | యిక | బోరాడలేవు శరణుబొందుము॥
దీరు॥ కరుణించి నిన్నుంతో | గారావించునింక ధారుణి అంబారిప్పాట
ధామునితో వైరమేల ధీరు॥

న॥ శంఖచూడ వట్టిగ రట్టుపాలయ్య ప్రాణంబులు బోగొట్టుకునేడ
వెందులకు అట్టి ఈశ్వరునకు శరణుబొందుము లేకయున్న యుద్ధంబునకు
దండెత్తివచ్చి నిన్ను బరిమార్చును నామాటనమ్ముము.

శం-న॥ చిత్ర)రథా ఆ ఈశ్వరుండు దండెత్తివచ్చినను యేనుకూడ
యుద్ధంబునకు సన్నుద్ధుండనై యున్నవాడను ఇక నీకిదియే సెలవు పొమ్ము.

సం-న॥ అని శంఖచూడు నిష్క్రమించిన చిత్రరథుండు కైలాసంబు
నకుంజని శివునిగాంచి యిట్లనియె.

చి-న॥ ఈశ్వరా మీకిదో నమస్కరింపుచున్నవాడను కటా
క్షించుడు.

పర-వ॥ చిత్రరథా వర్ధిలుము వర్ధిలుము.

వాదం - ఏకతాళం (తరుజు - నారదా మహదా)

పర॥ ఏమి సనుచారమో । నేమించి చిత్రరథ తెల్పుమా ॥ఏ॥ కాము
కాయ ముచ్చటలను । కాంతతోను విందునేడు । నీమదిలో
దాచకాను । నిక్కముగను నుడువువేగ ॥ఏమి॥

వ॥ చిత్రరథా నీవు గొనతెచ్చిన సమాచారమెట్టిదో శీఘ్రంబున
వాక్కాఁగించుము.

చిత్ర॥ స్వామి నేనేమనీ । యీ ముచ్చటా నీతో దెల్పుదు ॥స్వా॥ కామ
క్రోధుడయ్యి వాడు । కన్నుగాన కుండసిన్ను । ఏము యేమొ
మాటలందు । ఎగురుచున్నవాడు యింక ॥స్వామి॥

వ॥ శంకరా మీరు వ్రాసిన పత్రము చదువుకొని హరిహర బ్రహ్మ
దులు దండెత్తి వచ్చినను ఆది తేజులకు స్వరాజ్యం బొసంగ నన్నడని
మీ శివునితో ఎచివుచుని తెల్పెను వింటిరా.

పర॥ ఇంత కావరమా । దృఢతాను చూడు దుర్మార్గునీ ॥ఇం॥ ఎంత
బలము గలదో వాని । కెవ్వరడ్డమొచ్చెదారో । పంతగించి యిప్పుడు
నాడు । ప్రతాపంబు జూపుదును ॥ఇంత॥

నీ॥ భేరవుండును నీరభదుర్గిండు నమ్మహా • సేనుడు గుఱగజాన
నుండు • చండీశ్వరుండు బాష్కలుడును మనితెగడు • డానందియో
శని మహాబలుండు • కంకల కోకిల శంకు కర్ణికును సుం • తాన
కపిప్పల భానుకులును • కపిలకటిచరా కాలజిహ్వలు బళే •
భద్ర దుర్జయ కాక వాదనీలు॥ గీ॥ లగ్ని కాగ్ని ముఖామేఘ
లల్లపూర్ణ • భద్ర వికృతి విశాఖ సంనర్ధకులును • చంద్ర తాపసి
లకువీశ సన్నిధూను • యుద్ధమునకు సన్నుదులెఱుంగుదునుమా॥

వ॥ చిత్రరథా వింటివా నీవీ తక్షణంబున భైరవ వీరభద్ర నమ్మహా
సేను జానుబాను బాష్కలు మణిమంతు భద్ర దుర్జయ శంక కర్నా
చండీశ్వరు కాలజిహ్వ లల్లపూర్ణ వికృతి విశాఖ సంనర్ధకు లాదాని సకల
నానాయుధంబులతో యుద్ధంబునకు తయారు గమ్మని యాజాపించుము
ఆలస్యంబు వలదు.

చిత్ర! శ్రీకర దయాకరా! శ్రీగంబు నామన సైన్యముకా శ్రీ! ప్రాకటముగ యింతలోన | పైనము గావించితీని | శుక్రముగ అంబారి ప్యాట | శూలపాణి చూడుడింక | శ్రీక!

ప|| స్వామి మీరలాజ్ఞాపించిన విధంబుననే బైరవ వీరభద్ర జాను భాను బాష్కలులు నానాయదంబులు ధరించి యుద్ధంబునకు ప్రయాణము సాగించుచున్న వారు యిక మీరులేండు.

పర-ప|| సరి మంచిది పదుండు. (అను నంతలో పార్వతివచ్చి)

పా-ప|| నాథా ఊరిభిమక పైకి పురుము పిడుగులు గొనిపోయి నట్లు యాకించెద్దానవుని పైకి ఇంత సైన్యంబు గొనిపోవు చుంటిరా ఏనివ్వజే కాళిక అవతారమైతి అట్టిదుర్మార్గు దృవి వచ్చెదను సెలవొసంగుడు.

పర-ప|| పార్వతి అట్టి శంఖచూడునితోగల్వ హరి బ్రహ్మాదులకైన వశంబుగాదు ఇక నీవనవానికి తృణమాత్రంబుగాదు నామాట నమ్మి నీచిచ్చోటనే యుండుము.

పా-ప|| హరి బ్రహ్మాదులకు వశంబుగానిది తామెట్లు జయింతురో కనుంగొనవలెనని కాంక్ష గలిగెను యిక కృపజేసి నన్ను మీవెంబడించు కొని పోండు.

పర-ప|| సరి మంచిది నీకంతిష్టమున్న యెడల రమ్మ పోవుదము.

సం-ప|| అంతలో పార్వతి పరమేశ్వరులు దండెత్తి యుద్ధభూమికిం జని రణభేరి మ్రోగించిన శంఖచూడుండు విని యుద్ధమునకు వెడలు చున్నంతలో తులసి వచ్చి ఇట్లనె.

తుల-ప|| ప్రాణేశ్వర మీరెచ్చోటికో ప్రయోన్ముఖులయ్యి నట్లుగా దోచంబడుచున్నది ఇంతల మీరెచ్చోటికి బోవదలంచుకుంటిరి.

శం-ప|| సఖిమణి ఇంతలో నాకైకి శంకరుండు యుద్ధంబునకు దండెత్తి వచ్చి రణభేరి మ్రోగించుచున్నవారు కావున వారి నివ్వజే బరిమార్చి వచ్చెద సెలవొసంగుము.

వాదం - యేక తాళం (తరుణ - రా రాజా వొక్కసారి)

తుల! వలదయ్యా రణముకేగా |న! చలము మాని స్వారాజ్యమిచ్చు |
వల! శూలపాణి శ్రీ | శూలముచే నిను | గూలనేసినటు కలగం
టిని |వల!

ప॥ జీవితేశ్వర యా హరుండు రణంబున నిన్ను బరిమార్చినట్లు
స్వప్నంబు గంటిని కావున ఆది తేజులకు స్వరాజ్యంబిచ్చి మన భూమిలో
మనము మెలంగుటె యుత్తమము నామాట నమ్ముడు.

శం॥ గోలా నీటిలు లనుటేలనే ॥గో॥ చాలుచాలు యీలీల బల్కకిక ॥
గో॥ అలనురలాదరిక ॥ సంతమొనార్చియు ॥ చాలగ ధనుజుల సవ
రించగవలె ॥గోలా॥

ప॥ కావున పగతురు పైకి దండెత్తి వచ్చినప్పుడొడబాటొంది
లోగుటశూర ధర్మమా యేలాయీమాటలు చాలుచాలు యూర్కినుము.
తుల॥ హరునకు పగా గాకుమయ్యా ॥హ॥ అమరావళి మనకంతెచాలు ॥

హ॥ ధీరుండగు యా ॥ సాంబమూర్తి నిను ॥ బరిమార్చెదనని ॥
పంతమాడె నట ॥హరు॥

ప॥ మనోవల్లభా రణంబున నిన్ను భరిమార్చి సురలకు స్వరాజ్యం
బుజేతునని హరుండు పురంధరున కభయంబొసంగెనట కావున నామాట
నమ్మి మీరట్టి తలంపు మానియుండుడు.

శం॥ భయమేలనే ప్రియ ॥ భామినీ ॥భ॥ పయనమైన పతి నాపవలదు ॥భ॥
రయమున సురలక ॥ బారదోలియును ॥ జయము గొనియు నిం
జేర వత్తు ॥భయ॥

ప॥ ప్రాణ నాయకీ ప్రిపంచం ఒ స్తిరంబునుశంబే శాశ్వతంబు
కావున యుద్ధంబునకు ప్రయాణమయ్యే పతిని సతి నాపవలదని శాస్త్రం
బులుం దెల్పగ వినియిండి తెల్సని స్త్రీ వధె నన్నాపుట ధర్మమా చెలి
సెలవొసంగుము పోయి వచ్చెద.

తుల॥ నా నొదుటా తిలకమాను ॥నా॥ ప్రాణనాథ కాపాడుమయ్య ॥
నా॥ ఘన బలుడగుయా ॥ గజచర్మాంబురు ॥ కడకేగిన నిను కరు
ణించును ॥నానొ॥

ప॥ నాథా మీరాజోలిమాని హరునకు శరణు బొందిన దేవ
ధానవ వైరంబు మాన్పి మనకు మేలుజేయ గలడు నామాట నమ్మి
నానొప్ప కుంకుమ గాపాడుము నీకినొ నమస్కరించెద.

శం॥ కన్నీయా చిన్నంబోకను ॥క॥ నన్నుతాంగి సెలవొసగు మిపుడు ॥
కన్నీ॥ పన్నుగ ధర అంబారివ్యాట శ్రీ ॥ వెన్నుడు మనలను ॥
నేటగలదు ॥కన్నీ॥

ప॥ సఖీ నీవు దెల్పుచందంబుననే యప్పరమేశ్వరు పాలికింజని
 వేల్పులు మున్ను దానవులకు జేసిన యనుచితంబంతయుం దెల్పెదను.
 ఇట్లు దెల్పగా శ్యామన్యాయంబుల పరిశీలించెనా సరే లేకయున్న రణంబు
 జేసి జయంబుగొని వచ్చెద ఇదే నేబోవుచున్నవాడ.

తు-వ॥ నాథా ఆగుము.

శీ॥ ఎత్తి నీవెక్కమై యెడవక పతిపాదః పద్మచింతనమును బాయ నేనిఁ
 విభుని దైవముగ భావించితనాజ్ఞ జే॥ కొనిమేలినడవడ మనద
 నేనిఁ కల్ల నెప్పుడు నాలుకక బారనీయకఁ సత్యంబె పట్టని
 మది దలతునేనిఁ అతితులయందు నభ్యాగతు లందునుఁ బేర్చి
 నన్నంబు లర్పింతునేని॥ గీ॥ నాదుపతివృత్త ధర్మమున్నంత వరకుఁ
 విష్ణు ఈశ్వర బ్రహ్మ యింద్రాది సురిలుఁ వేయు శరములు దగు
 లక చాయశంఖఁ చూడుడే జయముగొను నాదు సత్యమునను॥

సం-వ॥ అని ఇట్లు తులసి పతమాడి పతినొడుట తిలకముబెట్టి
 పాదంబులు ఒట్టుకొన్నంత శంఖ చూడ్గిట్లనె.

శం-వ॥ సఖీ యిక నేపోయి వచ్చెద.

తుల-వ॥ చిత్తము నాథా జయంబుగొని రాండు.

సం-వ॥ అంత శంఖచూడు నిమిస్కమించి పరమేశ్వరుడున్న పాలికిం
 జని ఈశ్వరునిగని సంతోషముతో నిట్లనె.

వాదం (తరజు - సోడరా వినునా - మిత్ర)వేరే)

శం॥ నంది వాహనా॥ నా॥ వందనములు గైకొనుమిక॥నం॥ సుందరీ
 విగ్రహ మిముగని॥ వందంబు నొందీతి॥ నన్నాధరింపుము॥నం॥
 ప॥ శంకరా పాపభయంకర మీపాదంబులకిదో ప్రణమిల్లుచున్న
 వాడను కటాక్షించుడు.

పర॥ ధానవాధిపా॥ నిను॥ గని మన్నించితని గాని॥ధా॥ గాన నీవు
 మును సురలవి॥ గొనిపోయిన వస్తువుల॥ జెనుదీయికిమ్మింకను॥

ఉ॥ నీవును దేను లోకమున॥ నక్కొని మున్ను మహాత్ము కృష్ణునిక
 సేవయొనర్చు గోవుడవు॥ సిద్ధమురాధిక శాపముండి యి
 ట్టివిధి ధానవుడవయి॥ యెంతయు నొప్పితి వట్లుగాన నీ
 భావమునందు నీరసను॥ బాయుము జాయుము మేల్గి మచ్చిక॥

వ॥ కావున నురలతో వైరంబుమాని స్వరాజ్యంబాది తేజల
కొనంగుము.

శె॥ పాలిగోచనా । నా । పల్కుల నిటు నాలకించు ॥పా॥ చాలగ
యా నురలు మేము । పాలివారము సగము । పంచుకుందు
మయ్యా ॥పాల॥

ఉ॥ దేవర సన్నిధానమున । దెవున బల్కెడ కొన్నిపల్కులకొ
భావమునందు వానికయి । పర్వగ జేయకుడల్కనాయెడక
దేవతలేము జ్ఞాతులము । దెక్కొను చుందుము పోరుచుందు మా
దైవవశంబునకొ నిరుల । దాకొను చుందుము మేము వారముకొ ।

వ॥ కావున ఇట్టి దేవదానవ వైరంబునకు తామడ్డపడవలదని వేడు
చున్నవాడను వింటిరా.

పర॥ నీవిజపురము । నందున నీవు మెలంగుమికను ॥నీ॥ గానయటుల
మెదులకున్న ॥ జాన రణముజేసి । జయము గొనుము నేడు ॥నీ॥
గీ॥ అట్లుగావున్న రణము జేయంగ గడగు ♦ వేరుతీరు దలంపక వీరమూర్తి
సర్వమును నాయగ జాలు జాననీవు ♦ నాయమగు తెరువును జెంది
నడుచు టొప్పు ॥

దానవేంద్ర మంచి మాటలచే స్వర్గంబాది తేజల కొనంగి నీవిజ
పురంబున ఇష్ట సౌఖ్యంబు లనుభవించుము లేకయున్న నాతో రణంబు
జేయటొప్పును వింటివా.

శం॥ మోక్షదాయకా । మమ్మొక సమానమును జూడక ॥మో॥ పక్ష
పాలి చూపుజూడ । పరమేశ్వరా నీకు । పాడియానచాల ॥మో॥

నీ॥ మధుక్తలుభులకోడి మాయతో దెవురించి ♦ పధియించె నవ్వారి
శ్రీవిభుండు ♦ త్రిపుర రాక్షసుల నంతేని మోసముజేసి ♦ యల
యించి చుపితవయ్య నీవు ♦ అమృతంబు నురలనే యారగింపగ
జేసి ♦ రాహు నోర్వక చంపె శ్రీహరిపగ. తారకమఖ్యులొ ♦
దైత్యుల కొమఱుచే ధనుమాడ జేసితి వనగ నీవు ॥ గీ॥ మమ్ము
జేజేల నొక్క సమానముగను ♦ జూడకిటు పక్షపాతపు చూపు
జూడ ♦ నగునే భకలేశ్వరులకిది యర్హమాన ♦ దివ్య చిత్తంబునకు
జక్క దెచ్చుడీశా ।

వ॥ కావున ఇట్లు మున్ను మావారి కెన్నోదుశ్శుతంబు లొనర్చి
యుంటిరి మల్లినన్న దేవత జూచుట పాడియ తుదకేమైన సరె నీమాట
సహింపను యూరికే మరలిపోయి.

పర॥ కారు మాటలు | యిక | బల్కిన సను దృంతుచూడు || కారు॥

ధారుణి అంబారిప్యట | శౌరి యెట్లునిన్ను | గావగలడొచూతు॥
ఉ॥ నీదు నివాసమా నగరి | నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం

పొదనుజేంద్ర యిత్రెగు | నారయు ముట్టొడబాటు సేయనేక
భూధియొనర్తు నిన్నుగ్రేతు | భుక్కుల కెత్తు సమస్త సౌందర్య
మీదట వచ్చు నాపదల | మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా ॥

వ॥ కావున యాబ్రహ్మచే పరమును గొన్న దానవేంద్రుండనె
మురయుచున్నవేమో కాని నీసమస్త సంపదలన్ని బూడ్డిగాజేసి ములగు
మేలు జేసెద చూడుము నాపత్రిజ్ఞ.

శం-వ॥ శంకర మరియు నేడెట్లులెనను.

ఉ॥ ధీరతబాసియోలుపడి | దీనతనొంద దలంపదేవ దు

ర్వారము కర్కబంధమని | ప్రాజ్ఞులు బల్కెద రద్ది నమ్మెద

ధీరపుమ్మగ్గ రంబదియె | దీర్చెద వోర్చెద మీబలంబుల

సారెకు దివ్య వర్గముల | జక్కడగించెద గాంచెద బ్రద ॥

వ॥ ఒరే శంకర నీవు మా ఇష్ట వేల్పువని నమ్మకొన్నను మమ్ము
విడచి నాడి ఇంద్రునకు సహాయమయ్యి పక్షిపాదం మాట్లాడుచుంటివా చీ
సర్వార్థ నీవాక కులదోహి గుణహీనుండవని ఎంచుదుగాని నీవెవరు
మాటలకు పిరికిపడెవాడనుగాను నమ్ముము,

వాదం (తరజు - ఏదిర కార్కుఖ - మిత్రీవేరె)

పర॥ ఎంతటి వాడవురా | సన్నింతలోన నిదెపాలు జేయగ ॥యెంత॥

మంతనమున నన్ను యెంత మాత్రము | మహేశ్వరుండని తెలంచ

విక నీ | గొంతు విస్మించంపు దింతలోన | కోపమున | పాపమునక

నీరూపడంతును ॥ఎంత॥

వ॥ ఒరే రక్కసి నన్నెంత మాత్రము పరమేశ్వరుండని భావించక
పలుమాటలు బల్కుచుంటివా సరి మంచిది రారమ్మ రణంబున నీవురు
మార్దంబు జూచెద.

శం॥ సంతోమంబాయే । నా । శ్వాంతమందు నీతో రణముజేయుట ॥
సం॥ ఇంతకు మునుముందు నీకొరకు యే । నెంతో యెదిరిచూచు
చు టి శ్రీకాంతు జనక విత్ర నిన్ను బట్టి ॥ దండించి । కండించి ।
చెండాడదనిక ॥సంతో॥

ప॥ కావున సమయానికి వంటింటికి కుందేలు వచ్చినట్లు నానన్ని
ధికే వచ్చియుంటివి సరి ఈరణంబున నిన్ను నీక్షించి కైలాసంబునకుబంపెద
చూడుము నాపురుషార్థము.

పర॥ ఎక్కువ బల్కుకురా । నిం । దక్క నివ్వ నీముల్లోకంబున ॥ఎక్కు॥
రక్కనుండవయ్య నాతో యింతల । రణముజేతునంచు దుంకు
చున్నను । సిక్కిముగ నిన్ను బట్టి త్వరలో । స్వక్కడంచి । సురల
కిపుడు । సుఖమున్ నిత్తును ॥ఎక్కు॥

ప॥ ఒరే దుర్మార్గ నీ నోటికి వచ్చినట్లు వదురుచుంటివ నీమధం
బడంచి సురలకు మేలుజేసెద చూడుము నాప్రతాపము.

శం॥ సిక్కి నీల్గుకురా । స । న్నొక్క ఊణంబులొ దృంచెద చూడుము॥
సిక్కి॥ పెక్కుమాటలేల బల్కెపుర యీ । పోకులోన నీబలంబు
జూచెద । మిక్కుటంబయ్యె క్రోధమింతలో । మురియబోకు । పైకి
తాకు । మూర్క మధంధ ॥సి॥

ప॥ ఒరే శంకర మాటిమాటికి నన్ను దృంచెదనని పల్కుచుంటి
వైతె నీమాటలకు పిరికిపడి పారిపోయ్యె వాడనుగాను నిన్ను దృంచి కైలా
సంబు నాస్వాధీనము జేసుకొనియెద చూడుము.

పర॥ చాలిక వధురకురా । త్రి । శూలము వచ్చెను చూడుము
యింతలో ॥చాలి॥ పాలుమాలినట్టి మాటలేలర । బ్రతుకలేవు
నీశిరంబు దృంచును । కలుడ నీదుతల్లి దండులింతలో । దలపోయి ।
చలముక్ విడిచుది ॥చాలి॥

ప॥ ఒరే శంఖపూక ఇదో నీపైకి మదీయ త్రిశూలము విసరు
చున్న వాడను యిక బ్రతుకజాలవు పారిపోక నిల్వంబడుము.

శం॥ శంకర త్రిశూలం । యిక । లెంకి జూడగానరాదు యేదిర ॥శం॥
పొంగమైన అంబారివ్యాట శ్రీ । వెంకటేశు సఖుడనంచు ముర
యచు । దుంకుచుంటి వంతలోన శివ నీ । సుంకుబాపి । మంకు
బాపి । సుఖము నొందున్ ॥శం॥

ప॥ శంకరా నీవు వేయు త్రిశూలము నాకండ్ల గనింతమన్నను
అగుపడదేమిర యిక నన్ను గెల్వజాలవు శరణుబొంద కైలాసంబేగుము
లేకయున్న బ్రతుకజాలవు నమ్మము.

సం-ప॥ అనునంతలో పార్వతి వచ్చి శుభమాడుని గాంచి.

పా-ప॥ ఒరే రక్కసి పరమేశ్వరుండని నీవెంత మాత్ర మెరుగక
పలుమాటలు బల్కుచుంటివా దుర్మార్గ నిన్ను వధించుటకదే కాళిక
వచ్చి యున్నది కనుగొనుము.

శం-ప॥ ఒహూ పార్వతీ నీవు నన్నువధించు టానికి విచ్చేసితివా
సరి మంచిది రారమ్ము నీకెంత చాతుర్యంబుగలదో చూచెద.

వాదం - రూపకము (తరజు - కంసాభూషణుడా)

పార్వ॥ ఓరీ ధానవా | రణ | శూరునంచు ముగియబోకుమి యిక ||ఓరీ||
చార విచారము నీలో శంకరుడని యెంచక యీ | తీరున దూషిం
చిన నిక | కాలుని పురికినిపెద విను ||ఓ||

ప॥ ఒరే పాపీష్ట నిన్నిప్పడే వధించి యెమపురికినిపెదను చూడుము
నా కాళిక అవతారము.

శంఖ॥ చాలు పోపో వే | యీ | లీల భల్కులేల నాతోనిక ||చాలు||
కాళిక యంచును బహు యిక | చాలగ ప్రేమచు నుంటివ |
నీలాలకి నిను బట్టియు | నింతలో దృంచెద చూడుము ||చా||

ప॥ పార్వతీ నన్ను జయించ నీనాథుని వశంబేగానులేదు కించె
తాడు దానవు నన్ను దృంచుదున యిక మిమ్మరుపురినిదృంచి ఏను కైలాసం
బేలువాడను జూడుము నా పురుషార్థము

పార్వ॥ కయ్యామునకునూ | యిక | కాలు దృవ్వచుంటివ దుర్మార్గరా క॥
ఇయ్యెడ నీపెకిని యిదో | విసరితి త్రిశూలంబును | సయ్యన
నిను దృంచు నీ | సతి సుతులం దలపోయుము ||కయ్యా||

ప॥ ఒరే రక్కసి ఇదో నీపెకి మదీయ త్రిశూలము ప్రయోగించు
చున్నదానను యిక శూరుండవైతే దీనిందప్పించుకొనుము చూచెద.

శంఖ॥ చూడవే యిక నీ | త్రి | శూల మిపుడు చూర్ణము గావించితి |
చూ॥ ఆడుదానవు నాతో | వాధుంబేలను జేసెవు | వోడితి నని
మొక్కియు నీ | వెల్లుము కరుణించితినిక ||చూడ||

పాశాభచి నీవు వేయు త్రిశూలమును ముక్క ముక్కలుగా
ఖండించినాడను యిక నన్ను గెల్వజాలవు పారిపోమ్మ.

పార్వతి దానవాధమా । నీ ! పసగనాకు నెంతమాత్రంబిల ॥ధాన॥ కాని
పోనీ మాటలు । కపటాత్ముడ బల్కిన యీ । రణమున నిను
వధియించి యు । రక్తము ద్రాగుదు చూడుము ॥దాన॥

పాశాభచి నిన్ను దృంచిన నీతల్లిదండ్రులు దుఃఖింతురనియే నిం
దాక తాళియుంటిని సరి నుంచిది నిన్నిప్పడే దృంచి నీ రక్తముద్రాగి నా
క్షుద మాన్పుకొనియెద చూడుము.

శంఖ! పేరు నొందినా । అం । బారి ప్యాట । హరికై నను భీతిల్లను ॥
పేరు॥ నారీరత్నను నాసరి । వీరుండెవ్వడి ధరలో । మారాడిన
నిన్నిప్పడు । మర్ధించక పోనివ్వను ॥పేరు॥

పాశాభచి ఈ పదునాల్గు బగంబులందుగల దేవమానవులుకూడ
నన్ను గెల్వలేను యిది నీవన నాకెంత ఈ సృష్టికి ఏనే దొరనని నమ్ము
కొనుము.

వాదం - ఆటతాళం

పార్వతి దుష్ట చిత్తుడ రార యిక నీ । దుంకులన్నియు మాన్పుదింతలో ॥
దు॥ సృష్టికి దొరవాదు చెట్టులో । చూడుముదొ గధవచ్చె నీపై॥
పాశాభచి దురాత్మ ఇదొ నీపై మదియ గధ వచ్చుచున్నది
శూరుండవాదువేసి దీనిం దప్పించుకొనుము చూచెద.

శంఖ! హరుని రాణిపటంచు నిన్ను । హతము జేయక యుంటిగాని ॥
పాశాభచి హరుమాటలు బల్కినాడె । ఖండఖండలు జేతు చూడుము ॥

పాశాభచి ఆడుదానిని జంపిన పాతకమని యోచింపుచున్నందున
ఇంతకింతకు పొంగుచుంటివా సరి నీగధను పిండిపిండిగా జేసినాడను ఇక
పారిపోక నిల్వంబడుము దృంచెద.

పార్వతి పాశుపదమును వచ్చెనుర నీ । ప్రాణములను । దీయుచూడుము॥
పాశాభచి దోషకారి వటర నిన్ను । దృంచక పోనివ్వదింతలో ॥పాశా॥

పాశాభచి నీవెరువుమాటల కేను వెరచి పారిపోయ్యే దాననుగాను. ఇదొ
నీపైకి పాశుపదాస్త్రము ప్రయోగింపుచున్న దాన ఇకతొలగక నీవచ్చట.
నిలువం బడుము నాబలంబు జూపెద.

శంఖ॥ పాశుపద మన నెంత యూ పర । మేశ్వరుండన నెంత నాకిల ॥పా॥
శశిముఖి నిజ బట్టి యింతలొ । శీత జేయక పోనుచూడుము ॥పా॥

ప॥ ఒసె దుస్సీల మాటిమాటికి నన్ను దృఢంచెదనని పల్కుచుంటి
నైతె ఇదొ నీపైకి మదీయ బ్రహ్మాస్త్రంబు ప్రియోగింపుచున్నవాడను
ఇది నిన్ను శీతజేయక పోనివ్వదు చూడుము.

సం-ప॥ అంతలొ గుహుండు నడ్డంబువచ్చి శంఖచూడునిగని.

గు॥ రార ధానవాధమా రణ । రంగమునకును భీతినొందక ॥రార॥
శృంగచిత్త నిన్నుబట్టి । గూలనేసి కీర్తిగాంచెద ॥రార॥

ప॥ ఐరే మూర్ఖ జగజ్జననియని నీవెంతమాత్రము పాటించక పలు
మాటలు బల్కుచుంటివా నీమధిబడంచుట కిదే గుహకుమారుండు
విచ్చేసి యున్నవాడు తొలంగక నిల్వంబడుము.

శంఖ॥ ఎంత వాడవుర నిజ స్వ । ధింతు చూడుము నిల్వమచ్చట ॥ఎం॥
ఇంతలో అంబావివ్యాట । ఈశుడచ్చిన భీతినొందను ॥ఎంశ॥

ప॥ ఒరే గుహ ఇదొ నీపైకి బ్రహ్మ శక్తి బాణంబు ప్రియోగింపు
చున్నవాడను యిక దీనిం దప్పించుకొనుము.

సం-ప॥ అని బ్రహ్మాస్త్రంబు విడచిన గుహునికి దగిలిన గుహుండు
మూర్ఖులైన పార్వతిగని.

పార్వ-ప॥ హా కుమార గుహ॥

సం-ప॥ అని పార్వతి గుహుని లేవనెత్తుచున్నంతలొ నారదుడు
వచ్చి శంఖ చూడునిగని.

నార-ప॥ భేష్ భేష్ శంఖచూడ నీవంటి వీరపురుషుండీ లోకంబున
లెంకిన దొరుకునా దొరుకడు అహా నీబాహుబలంబి తని చెప్పరాదుగద.

పార్వ-ప॥ నారదా నాముండర యిద్దురాత్మునింత పె పుత్రేయు
చుంటివా కానికాని యప్పురమేశ్వరుని తిళులముచే ముమ్మాటికి జచ్చు
నని నమ్ముము.

శంఖ-ప॥ నారద యిద్దురాత్మురాలి మాటలు వింటివా సరి
యప్పుర మేశ్వరున కెంత బలంబు గలదో ఇప్పుడే హాయి వానిక వధించి
వచ్చెద చూడుచూడుము నాపురుషార్థము. (అని వెల్లిన పార్వతి)

పార్వ-ప॥ నారదా యిద్దురాత్మునిపై నెన్ని బాణంబులు ప్రియో
గించినను వాటి పన్నిటను తృణీకరించి కయ్యంబునకు కాలు దృవ్వుచున్న

వాడు కావున యికవాడెట్లు జచ్చునో కృపజేసి అట్టియుపాయంబూహించి తెల్పుము.

నార-వ॥ ఇప్పుడేమి దెల్పవలయును పాశ్వాతి అలనాడు నేనన్నమాట నీకిప్పుడు సజమైనదా.

పార్వ-వ॥ నారదా అదంతట్లుండనిమ్ముగాని ఇప్పుడేమి సేయవలయునో తెల్పుము.

నా-వ॥ తెల్పునదేమి వాని సతియగు తులసి శీలము జెడిసవాడు జచ్చును లేకయున్న నానిపై మీరెన్ని శత్రుశత్రుంబులు ప్రయోగించినను చావడు ఇది నిక్కమని నమ్ముము.

పార్వ-వ॥ బ్రహ్మపుత్రా యప్పని నీవలననే కావలయును.

నార-వ॥ సరిమంచిది ఏనితెలో వైకుంఠంబునకేగి లక్ష్మీనారాయణున కీచిధంబంతయు దెల్పి యప్పని నెరవేర్చెదగాని నీవు నీనాథునింజేర బొమ్మి.

పార్వ-వ॥ చిత్తము అట్లులే పోవుచున్నదానను.

సం-వ॥ అని పాశ్వాతి నిష్క్రమించిన నారదుడు వైకుంఠంబుకేగి.

నా-దబ్బు॥ నారాయణ శౌరీ । నరహరి ॥నా॥ నారాయణ నీనామమె మధురము । కారణరూప మురారిసరాత్పర ॥నా॥

వ॥ లక్ష్మీనారాయణ మీకిదో నమస్కరింపుచున్నవాడను కటాక్షించుడు.

వి-వ॥ నారదా వర్ధిల్లుము.

వాదం (తరుజు - మాయొక్కముగ మత్స్యియా)

విష్ణు॥ నారద నిను గనుగొన్నంతలో । మహా । నందంబు నొందీతిని యింతలో ॥నా॥ త్వరగా నీవిందు వచ్చిన । కారణమేమిదో । కాంతలో దెల్పుము ॥నార॥

వ॥ నారదా నీవిచ్చోటికి త్వరగా విచ్చేసిన కారణంబేమి తెల్పుము.

నార॥ నరహరి నేనేమి దెల్పుదు । నా । నోరాడకున్నది వినుమిప్పుడు । నర॥ వీరితి హరునీ నోదార్తువో । ధరవర యిక । దక్కదు యీ జగమ్ ॥నర॥

సీ॥ ఏనుగు రాతులల్లేనుగు రాతులతోడ ♦ రధికులట్టులు మహా రథుల
తోడ ♦ గుఱ్ఱపు రాతులు గుఱ్ఱపు రాతులతోడ ♦ బంటులును
బంట్లతో బహుబెనంగు ♦ చుండిరి మడయుచు నుండిరి తలలును ♦
గరములు పడములు స్కంధములును ♦ గూలుచునుండెను గుట్టల
యట్టులు కరులును హరులును సురగిపుడమి॥ గీ॥ గూలుచుండెను
నెత్తురుల్ గొప్పవాగు ♦ లగుచు బ్రవహించుచుండెనందక్క
జగము ♦ విరిగి యొగ్గిన యారథముల్ విరవిగాక ♦ సన్ బడుచు
నుండె బడవలనాడెగమనా ॥

ప॥ ఇంత యేమని తెల్పువాడను తెల్పుటకు నానోరాడకున్నది
లట్టి రణంబునుండి హరుండెట్లు కడతేర్చి వచ్చునో తెల్పుదు.

విష్ణు॥ హరునకు శత్రుడెవడోకా । నా । కాశ్చర్యంబయ్యా తోచెగా ॥
హ॥ నారద సీవనుమానించక । సరగున దెల్పుమి । సంశయ
మెందుకు ॥హ॥

ప॥ నారదా యా పార్వతీశునకు పగవాడెవడో సవిస్తారమంత
వేగంబున విసంజేయుము.

నార॥ ధీరుండు శంఖాచూడుండును । యా । పురంధరుని యికనోడిం
చినా ॥ధీ॥ గిరీశ్వరుని కడకు నేగిన । వైరంబు గల్గెను । వారికి
యింతలా ॥ధీ॥

సీ॥ వృషపర్వుతో గోత్రభేదియు నవ్వి పృ ♦ చిత్తతో మష్టరశ్మియును
భంబు ♦ తోనచ్యుతుడు కాలుతోడ దండధరుండు ♦ గోకర్ణుతో
సన్ని వీకమీరు ♦ కాలకేతునితోడ బాలస్త్వముయు ♦ తోవిశ్వ
కర్మ సంతోషమొప్ప ♦ నాభయంకరునితో నలమిత్తి చంచలు ♦
తోగాడ్చు ఘటవృక్షుతోబుడుండు॥ గీ॥ బాసి రక్తాక్షుతో శనే
శ్చరుండు కావ్య ♦ తోగురుండు రత్నసాలునితో జనుండు ♦ డప్ప
వనువులు వర్ష శ్చ యంబుతోడ ♦ నాపురంధరుతో ధర్మదని బెన
గిరి॥

ప॥ కాపున యా శంఖాచూడుతో గెల్వ శంకరునకు వశంబుగాక
యున్నది యిక యద్దానవున్ని తాము ద్రూచి ఈశ్వరుండిందృవకభయం
చిచ్చిన పౌకారము సురలకు స్వరాజ్యంబాసంగుటే యుత్తమము నామాట
నమ్ముడు.

లక్ష్మీ॥ మధీయభక్తుడు సుధామునీ | యిక | వధించు నెట్లుల శ్రీనాథుడు ||
ము॥ ఏదైన ఈశ్వరుని భారమే | నీదాడి మాటాలు | నిచ్చట
దెల్పాకు ||చుదీ॥

ప॥ నారదా మాభక్తుని మేము వధించుట ముఖ్యమైన అట్లు దృం
చిన యా తైలసీసతి మహా పతివ్రత మాకేదియైన శాపమిచ్చిన మేమోప
జాలము యూరికె మరలిహమ్ము.

నార॥ శ్రీలక్ష్మీ నీవిట్లు బల్కిన | యిక | యేలాగు ఈజగము దక్కును॥
శ్రీ॥ శూలాగ్ర గణ్యుండు సురలకై | చాలగ పోరాడ | లీతాన
యూర్కొన ||శ్రీ॥

ప॥ లక్ష్మీ వారిగురురట్లు పెక్కెండు రణంబు సల్పిన ఈజగంబు
దక్కునా ఏవోవారికొక హితవైన వాక్యంబులుందెల్వీ. శ్రీధంబు శాంతింప
జేయుమంటిని గాని వేరొండుగాదు ఇందులకు నానేరంబేమున్నది.

లక్ష్మీ॥ నీవన్నమాటలు నిక్కంబనీ | నా | భావంబునక నమ్ముదెట్లుల ||
నీవ॥ ప్రావీణ్యముగ కలహప్రియుండవే | వివేకముగ నీదు | విధమెల్ల
దెలుసును ||నీవ॥

ప॥ కావున నీవు కలహ ప్రియుండవు నీమాటలు ముమ్మాటికి
నమ్మలేను శ్రీహరిని యుద్ధభూమికం దోలించను (అని హరవంశజూచి)
నాథా ఈ నారదుని మాటలు నమ్మి శంఖచూడునిపైకి రణంబునకుం
బోవలదని వేడుచున్నదాన.

విష్ణు॥ గోలా యీవాదంబు జాలించి నీవిక | మేలంచు నాపల్కు లాలిం
చుమా ||గో॥ సేతుగ అంబారిచ్చాట శ్రీ | లోలుడ నయ్యి నే |
పాలింతు భక్తుల ||గోలా॥

ప॥ ప్రాణనాయకీ ఈ నారదుడు దొబ్బ వాక్యంబులబద్ధమనుకొం
టివా కాదుకాదు నిజమే యేనిప్పుడేపోయి దేవదానవ వైరంబుమాన్ని
పచ్చెద సెలవొసంగుము.

లక్ష్మీ-ప॥ నాథా అట్లులైన మీచిత్తము పోయిరాండు.

సం-ప॥ అని లక్ష్మీ నిష్క్రమించిన విష్ణు నారదునిగని.

విమ-ప॥ నారదా యిక పోవుదము రమ్ము.

నార-ప॥ స్వామి పోవుదాముగాని యొక్కవిచారము.

విష్ణు-ప॥ నారదా అదెట్టి విచారము శ్రీగ్రంబున వచించుము.

నా-గీ॥ శంఖచూడ రూపంబునుజెంది యిప్పుడు • అమరావళికేగి శ్రీహరియు
నీవు • తులసి పతివ్రత్య ధర్మంబు జెడివియున్న • శంకరుని త్రిశూ
లముచే జచ్చు శంఖచూడు ॥

వ॥ కావున నీవీ సమయంబున శంఖచూడ రూపంబుదాల్చి తుల
సిని జెరిపితివేని శంకరుని త్రిశూలముచే యద్దానవుండు జచ్చును లేక
యున్న నాన్ని మెప్పించ నీతరంబుగాదు నాతరంబుగాదు నామాట
నమ్ముడు.

విష్ణు-వ॥ నారదా ఎంతమాటాడితివి ఆమెకూడ నాభక్తురాలేకద
యేనెట్లు జెరుపవలె.

నార-వ॥ స్వామి ఒక భక్తురాలుకొరకై ఈ జగోత్పాతమును
సహింపగలవా ఐన మీకుందెల్లనిదేమున్నది.

విష్ణు-వ॥ సరి నీవన్నట్లులనే యొనర్చువాడగాని నీనిజవాసంబునకుం
బొమ్ము యేనిదే తులసి సన్నిధికేగుచున్న వాడను.

సం-వ॥ అంత విష్ణు శంఖచూడ రూపంబున తులసి సన్నిధికిజనిన
నాయొప్పుల కుప్ప భర్తయనినమ్మి సంతోషముతో మాయ శంఖచూడుని
గాంచి యిట్లనియె.

తు-వ॥ నాథా మీకిదొ నమస్కరించెద కటాక్షించి యుద్ధజయం
బెట్లు పొసగెనో తెల్పుంకని కోరుచున్నదాన.

మా-వ॥ సఖిమణి వర్ధిల్లుము తత్సంగతి దెల్పెద యిటు వినుము.

వాదం - ఏకతాళం (తరుణ - అసఘ మనపూర్వజన్మ)

మా॥ ప్రియా నాయాకి యుద్ధమునను । జయము గొని వచ్చితింత
లోనక ॥ప్రి॥ దయామయుడు శంకరుండు యిక మన । దానవుల
కును మేలుజేసెక ॥ప్రి॥

వ॥ శాంతామణి యాగిరిశ్వరుండు మన వస్తు వాహనంబులెల్ల మన
కిప్పించిన ఏను ఆది తేజలకు స్వరాజ్యంబిచ్చి వచ్చితిని వింటివా సఖి.

తుల॥ జీవితేశ్వరా యింతలోన । భావమునను భయంబు దొలిగెక ॥జీ॥
సవినయముగా సాంభశివుని । శాంతమేమానీ వాడుకుందుక ॥జీ॥

వ॥ ప్రాణవల్లభా నామది సంతోషమాయెగాని మీకెంత క్షుధ
యగుచున్నదో అన్నము భుజించి అలసట దీర్చుకుండు రాండు.

మా॥ కలికి నినుగనుగొన్నంతలోనా । చాల మోహంబు గల్గెచానా ॥
కల॥ వలపులా చిల్క యింతలో నా । వాంఛదీర్చా రావె
భిరాన ॥కల॥

వ॥ తరుణీ నిన్నుగాంచి నవ్వుటినుండి యామరుండు విరుళరమ్ముల
దాల్చి నాయురమ్మున గుమ్ముచున్నవాడు కావున నీవాకసారి కాగలించి
నామనోబ్రాంతి దీర్చుము సఖి

తుల॥ సరెను మంచీదీ ప్రాణనాథా । సంతసంబాయె నేటిదినము ॥సరె॥
మీరుగోరికట్టి కోర్కెలికను । వేగుజేయక దీర్తురమ్ము ॥సరె॥

వ॥ మనోహర యీ కంత ఇష్టమున్నయెడల ఏను వెనుదీయుదు
నెటుల ఇంతలో నన్నుగూడి మీమనోబ్రాంతి దీర్చుటకుండు రాండు.

సం-వ॥ అనునంత విష్ణువు శయ్యపై పరుండియున్న తులసి పాదసేవ
జేయుచున్నంత మాయ శంఖచూడు.

మా॥ పడతి నీపతివ్రత్యా ధర్మా । పడతలను బాగుడంగ తరమే ॥పడ॥
పాడిగా శ్రీఅంబారివ్యాట । పాలలోచను డేలుమనల్ ॥ప॥

వ॥ సఖి యిప్పుడుగదా నామనంబానందంబాయెను. సతి నీకెంత
నిద్ర)వచ్చుచున్నదో పరుండుము.

సం-వ॥ అని తులసి మాయ శంఖచూడులు సంతోషంబున కీడి
చుచున్న యుద్ధభూమిలో శంఖచూడుండు శంకరునిగాంచి.

శం-వ॥ ఒరే శంక రా నీవెచ్చోటికో పారిపోవుచున్నవాడవు నిల్వ
నిల్వము నిన్ను దృంచి జయంబు గొనియెద

పర-వ॥ ఒరే దానజేంద్ర) మల్లి నాతో రణంబుజేయుటకు వచ్చి
యుంటివా సరి రమ్ము నీబలంబు జూచెడ.

వాదం - జల్ప.

శంఖ॥ దార శంక రా యిటు । రణమనకును భీతిల్లక ॥రా॥ ధీరత వహించి
నిన్ను దృంచి నేడిక ॥ ధారుణిలో పేరుగొండు ॥రార॥

వ॥ కావున నీవెందేగినను యేనందేతెంచి నిన్ను దృంచక విడువను
యిక పారిపోక నిల్వంబడుము.

పర॥ ఏర దానవాదమా । ఎంతటి బలవంతుడవిల ॥ఏర॥ క్రూరచిత్త
నిన్నింతలో । గూలసేసియు ॥ నురలకు జేమము జేతును ॥ఏర॥

వ॥ ఒరే శంఖచూడ వినాశకాళిబునకు వివరీత బుద్ధులు బుద్ధుల
నన్నటు నీకు అణ్ణమ్యూబు సొడివచ్చేనేమో సరి రమ్మ రణంబున నిన్ను
దృంచి సురలకు మేలొసంగెద.

శం॥ కవటాత్ముడ నీవయ్యా । గరుడాత్మము విడచితి నీదొ ॥క॥ వోవ
జాల కింతలోనా । కోడితిని నా । దాపు జేరినను విడువదు ॥క॥

వ॥ ఒరే శంకర ఇదొ నీపైకి గరుడాత్మంబు ప్రయోగింపుచున్న
వాడను శరణు బొందుము లేకయున్న నిన్ను దృంచును చూడుము.

పర॥ మంచిది దనుజేంద్ర) నీ । మర్కమెల్ల దెలిసెను యిక ॥న॥ మించి
పల్కబోకురా । వంచెద నీ మత్తిరా । గాంచుము యిదొ గధ
వచ్చెను ॥మం॥

వ॥ ఒరే మూర్ఖ నీవు పురుషార్థివేని ఈ గధదెబ్బను దప్పించు
కొనుము చూచెద.

సం-వ॥ అని గధ విసరిన శంఖచూడుకు దగిలి మూర్ఖుల్లి లేచి.

శం-వ॥ (తనలో) ఇదియేమి యాశ్చర్యము పిపీలకాది బ్రహ్మ
వేత్తలకునైన వెరువని శంఖచూడుండని పేర్లోని ఇవ్వడి శంకరుని గధ
దెబ్బకు మూఢాకావితల్లలు గలుగవలసి వచ్చెనుగద సరి మంచిది ఇంక
నాశక్తికొలదిగా పోరాడెదగాక. (ప్ర)కాశముగా)

శం॥ పక్షవాధి వటరనిక । శీఘ్రజేయకను విడువను ॥పక్ష॥ మోక్షదాయ
కుండనంచు । మురియబోకుమీ । తక్షణమున దృంతుచూడు ॥ప॥

వ॥ ఒరే శంకర నీపైకి దొరుదీయ బ్రహ్మాత్మంబు ప్రయోగింపు
చున్నవాడను ఇక దీని దప్పించుకొనుము చూచెద.

పర॥ ఈక్షితి అంబారివ్యాట । ఈశ్వరుండనై యిప్పుడు ॥ఈ॥ రాక్షస
నీవనగనాకు లక్షణమేమీ । ఈక్షణములొ దృంతుచూడు ॥ఈ॥

• వ॥ ఒరే దానవేంద్ర) యిదొ నీపైకి మదీయ త్రిశూలంబు ప్రయో
గింపుచున్నవాడను ఇక దీని దప్పించుకొనుము.

సం-వ॥ అని శంకరుడు త్రిశూలము విసరినంతలో శంఖచూడుని
శిరస్సు దెగి తులసి కేళికా గృహంబునంబడి తులసి తులసియని బిలుచు
చున్న విష్ణువు తులసి నొడుటనున్న కుంకుమ దుడచిన తులసి తెలివొంది
విష్ణువు హస్తము దొరుక బట్టిటన.

తుల-వ॥ ఓరి నీవెవండవో నిజంబుగ దెల్పుము తక్కిన శపింతును చూడుము.

సం-వ॥ అంత వుండరీకుండిష్టావతారంబు జూపించిన తులసి కనుగొని కోపమున.

తు-గీ॥ పాపమును పుణ్యమును లేదె బండనాదు † శీలమంతయు నెట్టెట జెందె నిట్లు † దుండగం బొనరించితే దోసకారి † మొండి శిలనయ్యి యుండుము గండడంగ ‥

వ॥ ఓరి పాపివిష్టా నాశీలంబును జెరిపిపైవైతె నీవు యొక మొండి శిలవోదువు పాము నీకిదియే శాపము.

సం-వ॥ అని తులసి శంఖచూడు శిరస్సును బట్టుకొని నాథానాథాయనుచు దుఃఖముతో.

తులసి - దర్శు - ఆటతాళం (తరుజు - కొడుకానినువి)

నాథా నీకితవోనె నను బాచు ॥నా॥ నీతి మంతుడవాని । నెర సమ్మిటీని నయ్యా ॥ మతి మంత నినుబాసి । నేత్తారి తరియింతు ॥నా॥ మున్నూ । నీకెన్నో హితవులు దెల్పు ॥ము॥ సన్నుతగుణశాలి । స్వరాజ్య వివ్యాక । పన్నుగ చారునకు । పగనయ్యి మడసితివ ॥నా॥ నీసతిని నన్నే లగ రావ । నీసతిని ॥ పసుపు కుంకుమలాపై । పేమదీరకమున్నే । ఈ సమయము నన్ను । మోసాబు జేసితివ ॥నా॥ నీవులేనీ । యీజన్మంబు నాకేల సఖ ॥ నీవులేని ॥ సవినయముగ నీదు । సన్నిధికిని వత్తు । నీవేగు తోవేదో నింతలా జూపవ ॥నా॥ యేలా నాకైనీకు కృపరాదు ॥యేలా॥ వాలాయముగ శ్రీ అంబారిష్వాటా వారియు । ఈలీల జేసుని కళ్ళనైన దెల్పానా ॥నాథా॥

వ॥ హా నాథా నాథా నన్నుబాసి నీవొక్కండవే నిద్రించు చుంటివా ఐనా నీప్రియురాలినగు తులసిని చాతో మాట్లాడవెందులకు ఇక నీతో వచ్చెద నన్ను నీవెంబడించుకొని పొమ్ము.

సం-వ॥ అని తులసి పతిదేహకాండంబునం బడంబోయిన విష్ణు మూర్తిగాంచి తులసితో నిట్లనియె.

విష్ణు-వ॥ తులసి సతీ ఆగుమాగుము యేనొక్కమాట జెప్పెద.

తుల-వ॥ అయ్యా పిలువనివేరంటము వేయని విస్తారియనునట్లు మల్లీ నీచిచ్చోటి కెందులకు వచ్చితినివి.

వి-గీ॥ చెలువ గోలోకమున నన్ను గొలుచుచున్న • సతి వినాయక జాతుడౌ శంఖచూడు • పడతివెతి విప్పగునున బరగ దిగుగు • జేరు గోలోకమున కిపుడు చింతబాసీ ।

వ॥ కావున ఐన కార్యంబునకు చింతించిన నేమిఫలము నీకెలప్పుడు ముతైదతనంబుండుటకు వేరొండు రూపంబున నీవు తులసీ పృథ్విమై జన్మించుము, ఏను నీశాప ప్రకారంబున శాలగ్రామ శిల నగుదును నీపతి యస్థితకలంబు లన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లును అవియెటులన్నను పృథి సంవత్సరంబున వచ్చు కార్తీక మాసంబున సకల జనంబులు తులసీ పరిణయము గావింపుచు పన్నుకుంకుమ పన్నీటితో నిన్ను పూజింతురు నట్టి శంఖధక తులసీ ధళములతో నన్ను పూజింతురు ఇట్లు పూజించిన వారు ఎల్లప్పుడు సుఖంబుల నొందుదురు యిక నీవీ చింతమాని గోలోకం బున కేగుము.

తు-వ॥ చిత్తము శ్రీహరి ఇదే నేగోలోకంబున కేగుచున్నదానను.

సం-వ॥ అని తులసీ గోలోకంబున కేగిన విష్ణుమూర్తి శిలరూపంబు దాల్చినది నారదులు దెలుసుకొని వైకుంఠంబున కేగిన లక్ష్మీనారదుని గాంచి యిట్లనియె.

లక్ష్మీ-వ॥ నారదా నీవు వచ్చితివిగాని నానాథుండేడి.

నార-వ॥ లక్ష్మీ నీనాథుని సమాచారమేమని తెల్పవలయును తెల్పుటకు నానోరాడకున్నది.

లక్ష్మీ-వ॥ అదె యెందుకని అనుమానింపు చుంటివి.

నార-వ॥ తల్లీ లక్ష్మీ యా శంఖచూడు జచ్చుకొరకు విష్ణుమూర్తి శంఖచూడ రూపంబున తులసీ నన్నిధికింజని నామె శీలంబు జెరిపిన నాయొప్పలకుప్ప శ్రీహరిని శిలరూపంబు నొందగలవని శపించిన నీనాథుం డిప్పుడు గండకీ నధియ్యదు శాలగ్రామ శిలనయ్యి యున్నవాడు వింటివా.

లక్ష్మీ-వ॥ హా నాథానాథా (అని మూర్ఛిల్లిలేచి)

లక్ష్మీ - డర్వు - ఏకతాళం

ఓనాథా నీదరిశన భాగ్యము నా । కెన్నడబ్బునో । ఓప్రియతమా నీమృధు మధురపు వాక్యము లెన్నడిందునో । ఓ సతతము నీసతి నీదయ ।

మతివని నమ్మితిని గదే । హితవే నన్నొంటరిగను । విడచి నీవచటుండుట॥
ఓపో॥ తులసీ సతి పత్రివ్రతయని । దెలుపగ నీవినకను యా । నీలాలకి
పొందుగోరి । శిలరూపము నొందితివా ॥ఓనా॥ నీలమేఘ శ్యామలాంగ ।
నిటలనయణ వోశుభాంగ । ఈలీల యగునని చా । కలనైన నం దెల్యను
హా ॥ఓనా॥ ధారుణి అంబారిచ్చాట । నీరజాక్ష నిన్నీపూట । కోరిభజించితిని
నిజ । స్వరూపము జూపుచునీ ॥ఓనాథా॥

ప॥ హా నాథా నోథా నన్నెంత మోసంబు జేసిపోయితివి యా
తులసీ శాపవశమ్మున తాము శిలవగుదునని నాకలనైన నం దెల్యకుండిసి
ఇక నాగతి యేమి మనోహర మనోహర.

నా-ప॥ లక్ష్మీ వివ కాశ్యంబునకు చింతించిన నేమి ఫలము ఇక
దైర్యంబు నొందుము.

లక్ష్మీ-ప॥ నారద మల్లి నాకు నీతులు జెప్పినచ్చినవ చాలుచాలు
ఇదియంత నీదియే నేరము లేకయున్న నానాథుండు తులసీ సన్నిధికి బోవు
నెట్లు నామె శాపించిచ్చు నెట్లు ఇక మారుబల్కక యిచ్చోటినుండి వెల్లి
పొమ్ము.

సం-ప॥ అంతలో బ్రహ్మ ఈశ్వరులు ప్రత్యేక్షంబై లక్ష్మీనిగని.

బ్రహ్మ-ప॥ లక్ష్మీ శాంతింపుము శాంతించుము ఈ నారదుని
యందేమి నేరంబులేదు అది యెటులన్నను. ఈ కలియుగ మానవ
పాప పరిహారణమునకు భక్తుల రక్షణార్థమునకై శ్రీహరి శిలరూపమొంద
వలసియున్నది కావున నీవిష్వజ్జే గోలోకంబునకుంజని తులసిని వేడుకొన్న
నీవతి శాపము కొంతదీర్చును నామాట నమ్మి పొమ్ము.

లక్ష్మీ-ప॥ చిత్రము ఇదే నేబోవుచున్నదానను.

సం-ప॥ అని నిష్క్రమించి తులసీ సన్నిధికింజని.

వాదం - జల్ప. (తరుజు - యేమని తెల్పుదునమ్మా)

లక్ష్మీ॥ వందనము తులసీ సతి । వారిజనేత్రీ గుణమతి ॥పం॥ సుందరి నాపతి
చిక్షము । యిందు బెట్టుమని వేడితి ॥వంద॥

వ॥ అమ్మా తులసి నీకిదో నమస్కరించెద కటాక్షించి నాపతి
బిక్షము బెట్టుము ఇదో కొంగొడ్డియున్న దాన.

తుల॥ సుందరి శ్రీలక్ష్మీ ! ప్రతి వందనమిదో గైకొనుమి ॥సు॥ ఇందు
ముఖిరో నీవిభునీ । దుండగమేమని తెల్పుదు ॥సు॥

వ॥ లక్ష్మీ నీనాథుండు జేసిన దుష్కృత్యంబు లేమని తెల్పుదు
తెల్పుటకు నానోరాడకున్నది.

లక్ష్మీ॥ తల్లీ నావల్లభునీ । తప్పల క్షమించుమనీ ॥త॥ పల్లవపాణిరో నిన్ను ।
ప్రార్థింపు చుంటి పూని ॥తల్లీ॥

వ॥ కాపున నావిభుని తప్పల క్షమించి శాపము మరల్పుమని వేడు
చున్నదాన.

తుల॥ చల్లని అంజారిప్యట ! శౌరీ నన్నేలుగాని ॥చల్ల॥ పుల్లజ్జాక్షిరో
యింతలొ । వుండరీకునీ జేసెద ॥చల్ల॥

గీ॥ వినుము శ్రీలక్ష్మీ ప్రతి సంవత్సరమున ♦ వచ్చు కార్తీక మాస
మున హరియు కళలు ♦ గండకీ నధియందుండు గాననీపు ♦ సంది
యంబును బాయుము నుండరాంగీ ॥

వ॥ కాపున నీభర్త నాయొక్క శీలము జెడిపిచందులకు నొక నిబం
ధన అది యెటులన్నను ఈ కలియుగంబున్నంతవరకు ప్రతి సంవత్సరమున
వచ్చు కార్తీక శుద్ధ త్రయోదశి మొదలు పౌర్ణమి వరకు నీపతియొక్క
చాయ ఈ గండకీనధి సాలగ్రామ శిలయందుండును ఇక నీపతి శాపము
దీర్చితిని మీ నిజవాసంబునకుం జనుండు యేనిదే తులసీవృక్షమై జన్మించు
చున్నదాన.

సం-వ॥ అంత తులసి చాత్రీ తులసి వృక్షమై జన్మించి హరి
మొదలో పూలహారమైవడిన హరి శిలరూపంబొదిలి నిజరూపంబొదిలి లక్ష్మీ
సమేతుండై వెకుంతంబునకేగిన పిదప కార్తీక శుద్ధత్రయోదశి సుదినంబున
లక్ష్మీ తులసిని పూజింపుచున్నంతలొ సరస్వతి వచ్చి ఇట్టి వృక్షమును
పూజింపుచున్న కారణమేమని లక్ష్మీని విచారించగా లక్ష్మీ సరస్వతితో
నిట్లనియె.

లక్ష్మీ-వ॥ ఇందులకు నేడు కార్తీక శుద్ధత్రయోదశి నచ్చినందున ఇట్టి తులసిని పూజింపుచుంటిని కావున ఇట్లు తులసీ పూజలు సల్పువారు ఈ కథనువిని చదివి వ్రాసినవారలు ఇహమునందు సుఖమనుభవించి పరము నందు మోక్ష సామ్రాజ్యము పొందుదురు వింటివా సరస్వతీ.

సర-వ॥ అహహ లక్ష్మీ ఇట్టి తులసీ చరిత్రంబు విన్నంతలూ నామ సంభానందంబా యెనుగాని యిక నేవచ్చి చాల నాలస్యంబా యెను సెల డొసంగుము పోయివచ్చెద.

లక్ష్మీ-వ॥ సరస్వతి మధ్యహంబునకు వచ్చి ఫలహారంబులు గుడు వక నేసోయెడవ లోనికి రమ్ము. అన్నము భుజింతము.

సర-వ॥ సరి మంచిది పమ్ము.

సం-వ॥ అని లోనికింజని సరస్వతి ఫలహారంబులు గుడచి సత్యలోకం బునకేగినంత లక్ష్మీ తులసిని పూజించుట.

లక్ష్మీ॥ తల్లీ తులసీ దయజూడవమ్మా । నాయుల్లములో నిన్ను దలచెద నమ్మా । కొలచెద నమ్మా ॥ తల్లీ॥

సం-వ॥ అని ఇట్లు లక్ష్మీ తులసిని పూజింపుచున్నజూచి సకల మరలు నరులు తులసి పూజలు జేయుచు సంతోషంబున నుండిరంత.

మంగళహారతి - దర్శు (తరుణ - పిలువకురా నలు)

శ్రీరమణా । భవహరణా । పరదాయక వందిత చరణా । గరుడ గమణ కంజలోచనా ॥ శ్రీ॥ నారదలోలా । నతేజనపాలా । నారాయణ మునీ నయగుణ శీలా । మారకోటి సుకుమార శరీర । మంగళములు గొనుమిదొ స్త్రీలోలా ॥ శ్రీ॥ సురవర రత్నా । సురరిపునీతా । కరిని గాచినా కమలాయతాతా । పారవార గంభీరమురారీ ॥ పరమపురుష పద్మనాభ । పాపభయవిభంగా ॥ శ్రీ॥ వాలాయము అంబారిపాత్రుల సీ । వాసుడవని మదీ నమ్మితి పూనీ । చాలగ కవిరాజాఖ్యునికీ బహు । మేలొసంగియు పాలించుమి ధరలో ॥ శ్రీ॥

గీ॥ శ్రీ వికారినామ సంవత్సరమున • బాద్రపదశుద్ధ తృతీయ నూ దినమునందు • మేటి సతితులసి పరిణయ నాటకంబు • రచన జేసితి హరిదయా రసము పలనా ॥

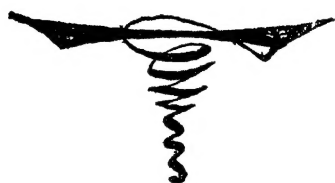
కం॥ ఈ చరితంబెవ్వరు గాఁ నీ చదివిన వినిన జెందు నిరుపమ విధవఁ
 శ్రీచెలుపు మీఱు సౌఖ్యముఁ లాచంద్రార్కంబు యశము నభవ
 పదంబున్ ॥

గ ద్య

ఇది శ్రీమద్భాగ్యనగరమునకు జెందిన కరీంనగర్ జిల్లా జన్మభూమికి
 జెందినమెటుపల్లి తాలూకలోని అంబారిప్పాట గ్రామనివా
 నులగు ఆపస్తంభనూత్రము కొండిలబుమిగోత్రము పద్మశాలి
 వంశోబ్ధులగు శ్రీపుల్లి రాజయ్యగారి ధర్మపత్నిశ్రీమతి
 యెల్లమూంబగార్ల కనిష్ఠపుత్రుండగు రాజాఖ్యు
 నామధేయ ప్రణీతంబైన సతితులసీ పరిణయ
 నాటకము నందలి పంచమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ)

తప్పింపుల పట్టిక

పేజీ పంక్తి	తప్ప	ఒప్పు	తప్పిన అక్షరములు
4 19	వదానా	వరదానా	ర
6 29	కొల్లూరి	కొల్లూరి	
11 1	అమరావతి	అమరావతి	తి
4	"	"	"
9	"	"	"
13 1	నన్నదు గుట్ట	నన్నదు గుట్ట	ట
22	అమరావతి	అమరావతి	తి
15 16	"	"	"
23	ధంభాళూ ని	ధంభాళూరుని	రు
27 4	కల్లలనాడు గురు	కల్లలనాడు వాడుగురు	వాడు
6	ధ్వజ లిచ్చియు	ధ్వజ భిల్చి	బిల్చి
29 19	కారణాకర ఆప్తు	కారణాకర లిప్తి	లిప్తి
28	ముగ్గురితో	ముగ్గురిలో	లో
30 6	బహు	పహు	పహు
7	పశ్చ	పశ్చ	శ్చ
13	బాదుగ	బాగుగ	గు
16	భరించియుండి	భరించి యుండిరి	రి
21	నంపారిండు	నంపాదిండు	ది
32 8	బాగ్గడదే	బాగ్గడరే	రే
36 28	పిమ్మెక్కి	పిమ్మెక్కి నామెక్కి	నామెక్కి
58 16	క్రిడింతము రమ్మిక్కును	క్రిడింతము రమ్మిక్కునునభియిక	నభియిక
64 7	పావనుండ దే	నావనుండ భావనుండ దే	భావనుండ
10	నాట్యము	నాట్యము నాడింతు	నాడింతు
11	పార గంభీరుడ	పార వారగంభీరుడ	వార
69 11	మంకుబాపు	మంకు బాపు నుంకుబాపు	నుంకుబాపు
76 3	భయవిహిత	భయవిరహిత	ర
80 10	జాతులాము	జాతులాము	జా
87 23	దలపోయు	దలపోయు వలపోయు	వలపోయు
92 9	ఇంతాయేమని	ఇంతాయేమని	కా
49 16	ఇండి	ఇంతి	తీ
3 11	భారతి నిలు	భారతి నిను	ను

ఇష్టదేవతలను వేదములను వ్రాతప్రతి నూతన సృజనము
మహాఅధ్యక్షుల వేదసారము

శ్రీ సిద్ధ నాగార్జున తంత్రమ్
అను మహా కవ్యపుట తంత్ర గ్రంథమ్.

రచయిత : శ్రీ గుండు వేంకటేశ్వరరావుగారు

కవి: సులభ శైలిని సర్వమంత్ర, యంత్ర, తంత్ర, మణి
ఓషధులను, వైద్యము, వైద్యమునకు, వైద్యముగా నుప
యోగించును, సంజీవి, పాతాళ నిధులు, అంజనములు,
హిస్సాటిజం, క్రిష్టల్ శేజింగ్ ఇత్యాది అపూర్వ విషయము
లతో మూలము 1000 పైగా విషయములుగల గ్రంథము
మంత్ర వైద్య శాస్త్రమర్మములను బహు చక్కగా వివరింపగల
కొత్త గ్రంథము.

అధ్యాత్మ లేనిచే పంపబడుతు

కల రూ. 5. 00.

వలయువారు:-

కొండా వీరయ్య అండ్ సన్స్,

పోస్టుబాక్స్ నెం. 104

పోస్ట్ నెం. 6641

మహాకాళిపిఠ, సికింద్రాబాద్.

